

Strategija razvoja Srednjobosanskog kantona za period 2016.–2020.

Mart 2016.

Kantonalni odbor za razvoj Srednjobosanskog kantona

Muhamed Softić, Kabinet premijera Srednjobosanskog kantona, koordinator KOR-a

Abdulah Burek, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona

Anto Gavrić, Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Srednjobosanskog kantona

Boris Jokić, predstavnik nevladinoga sektora iz oblasti društvenih djelatnosti, okoliša i razvoja;
nevladina organizacija "Eko element"

Ćamil Ganibegović, Federalni zavod za statistiku

Dragan Martić, Ministarstvo privrede Srednjobosanskog kantona

Edina Alihodža, Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Srednjobosanskog kantona

Ibrahim Begović, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih
poslova Srednjobosanskog kantona

Ivanka Vrdoljak, Ministarstvo finansija Srednjobosanskog kantona

Ivica Augustinović, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona

Jasmina Mezildžić, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona

Marela Zdenac, Regionalna razvojna agencija za regiju Centralna Bosna i Hercegovina

Mustafa Mašić, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona

Ružica Janković, Ministarstvo unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona

Samer Dolovac, predstavnik nevladinoga sektora iz oblasti društvenih djelatnosti, okoliša i razvoja;
nevladina organizacija "Vlašić planet života"

Senid Gerin, predstavnik privatnoga privrednog sektora; "Ocean", d. o. o.

Stjepan Medić, Ministarstvo privrede Srednjobosanskog kantona

Zekija Spahić, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona

Zihnija Aganović, Ministarstvo privrede Srednjobosanskog kantona

Zora Džambas-Mlakić, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka
i stambenih poslova Srednjobosanskog kantona

Strategija razvoja Srednjobosanskog kantona je izrađena uz podršku Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDPA), zajedničke inicijative Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) u Bosni i Hercegovini. Za stručnu podršku Vladi Srednjobosanskog kantona u izradi Strategije, ILDPA je angažovao Innova Management Consulting, d. o. o., Sarajevo.

SADRŽAJ

Lista tabela.....	4
Lista grafova.....	4
Uvod.....	5
Metodologija kreiranja Strategije razvoja.....	6
1. Strateški okvir.....	7
1.1. Izvod iz socioekonomske analize	8
1.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike.....	8
1.1.2. Stanovništvo	10
1.1.3. Ekonomska struktura.....	10
1.1.4. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada.....	20
1.1.5. Društvene djelatnosti	22
1.1.6. Javna infrastruktura.....	24
1.1.7. Zaštita okoliša i komunalna infrastruktura.....	25
1.1.8. Analiza Budžeta	28
1.2. Pregled unutrašnjih i vanjskih faktora	30
1.3. Strateško fokusiranje.....	33
1.4. Vizija razvoja	34
1.5. Strateški ciljevi	35
1.6. Prioriteti razvoja.....	37
1.7. Veza s planskim dokumentima.....	41
2. Programski okvir.....	43
2.1. Mjere prema strateškim ciljevima.....	43
2.2. Indikativni finansijski i terminski okvir	74
2.3. Institucionalni i organizacijski okvir za provedbu Strategije.....	84
2.4. Plan praćenja, izvještavanja, evaluacije i revizije strategije	89
Prilozi.....	91
Prilog 1. Procjena očekivanih rezultata, s pokazateljima	91

Lista tabela

<i>Tabela 1. Srednjobosanski kanton u brojkama</i>	8
<i>Tabela 2. Ukupne zemljišne površine, po načinima korištenja, u općinama Srednjobosanskog kantona (1998.) ..</i>	9
<i>Tabela 3. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive u vezi s geografskim položajem i prirodnim karakteristikama Srednjobosanskog kantona.....</i>	9
<i>Tabela 4. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive u vezi sa stanovništvom.....</i>	10
<i>Tabela 5. Indeks razvijenosti kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2013. godini</i>	11
<i>Tabela 6. Indeks razvijenosti Srednjobosanskog kantona i Federacije Bosne i Hercegovine u 2013. godini</i>	11
<i>Tabela 7. Indeks razvijenosti općina u Srednjobosanskom kantonu u 2013. godini</i>	12
<i>Tabela 8. Pregled BDP-a po kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine u periodu 2009. – 2013. godine.....</i>	13
<i>Tabela 9. Industrijske i poduzetničke zone na području Srednjobosanskog kantona</i>	14
<i>Tabela 10. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive privredne infrastrukture Srednjobosanskog kantona.....</i>	15
<i>Tabela 11. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive u privredi.....</i>	19
<i>Tabela 12. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive tržišta rada</i>	21
<i>Tabela 13. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive društvenih djelatnosti u Srednjobosanskom kantonu.....</i>	24
<i>Tabela 14. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive u području saobraćaja i elektroenergetske infrastrukture u Srednjobosanskom kantonu.....</i>	25
<i>Tabela 15. Zemljište kontaminirano minama.....</i>	28
<i>Tabela 16. Obaveze Srednjobosanskog kantona prema kreditima.....</i>	30
<i>Tabela 17. SWOT elementi Srednjobosanskog kantona.....</i>	30
<i>Tabela 18. Pokazatelji utjecaja za prvi strateški cilj</i>	35
<i>Tabela 19. Pokazatelji utjecaja za drugi strateški cilj</i>	36
<i>Tabela 20. Pokazatelji utjecaja na treći strateški cilj</i>	37
<i>Tabela 21. Prioritetni ciljevi za prvi strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata</i>	39
<i>Tabela 22. Prioritetni ciljevi za drugi strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata.....</i>	39
<i>Tabela 23. Prioritetni ciljevi za treći strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata</i>	40
<i>Tabela 24. Usklađenost strateškog cilja broj 1 sa strateškim dokumentima višeg nivoa i Reformskom agendom</i>	41
<i>Tabela 25. Usklađenost strateškog cilja broj 2 sa strateškim dokumentima višeg nivoa i Reformskom agendom</i>	42
<i>Tabela 26. Usklađenost strateškog cilja broj 3 sa strateškim dokumentima višeg nivoa i Reformskom agendom</i>	42
<i>Tabela 27. Prihodi – izvršenje za 2014. i projekcije za 2015., 2016., 2017. i 2018.</i>	74
<i>Tabela 28. Izvršenje prihoda od indirektnih poreza Srednjobosanskog kantona i općina Srednjobosanskog kantona za 2014., revidirane projekcije za 2015. te projekcije za period 2016.–2018.....</i>	75
<i>Tabela 29. Kumulativni pregled prihoda, primitaka i finansiranja za Srednjobosanski kanton i općine, izvršenje 2014., procjena 2015., te projekcije 2016. – 2018.....</i>	78

Lista grafova

<i>Graf 1. Zaposleni i nezaposleni u Kantonu u periodu 2009. – 2013.....</i>	21
<i>Graf 2. Raspodjela prihoda od indirektnih poreza s jedinstvenog računa.....</i>	28
<i>Graf 3. Ukupni rashodi i izdaci Kantona s jedinstvenog računa</i>	29
<i>Graf 4. Prihodi, primici i finansiranje Kantona za period 2014.–2018.....</i>	75

Uvod

Strategija razvoja Srednjobosanskog kantona za period 2016.–2020. godine (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja) ključni je strateško-planski dokument Srednjobosanskog kantona (u daljnjem tekstu: Kanton), koji treba poticati i usmjeravati budući rast i razvoj Kantona. Integrisana Strategija razvoja u najširem smislu obuhvata ekonomski i društveni razvoj, kroz korištenje i apsorpciju raspoloživih prirodnih resursa, vodeći pri tome računa o aspektu zaštite i unapređenja okoliša i prostora. Strategija razvoja je izrađena kao okvir za definisanje zajedničkih ciljeva, poticanja snaga, rješavanja gorućih problema, ali i kao odgovor na izazove budućega razvoja Kantona i sveukupnog života u njemu. Kao takva, Strategija razvoja je usklađena s relevantnim strategijama i politikama na drugim nivoima upravne vlasti u Bosni i Hercegovini.

Zaključkom Vlade Srednjobosanskog kantona (u daljnjem tekstu: Vlada Kantona), broj: 01-05-206/14-17 od 4. aprila 2014. godine, iniciran je i proveden proces izrade Strategije razvoja. Vlada Kantona je, u svrhu vođenja procesa planiranja, Rješenjem o imenovanju članova Kantonalnog odbora za razvoj, broj: 01-34-317/146. juna 2014. godine, imenovala Kantonalni odbor za razvoj (u daljnjem tekstu: KOR), koji čine predstavnici kantonalnih ministarstava, predstavnici civilnog društva, predstavnici privrednika te drugih relevantnih organizacija i institucija u Kantonu.

Strategija razvoja informiše sveukupnu javnost i privatne investitore o razvojnom putu Kantona, predstavlja osnovu za izradu detaljnih planova i programa u pojedinim sektorima, kreira osnovu za praćenje napretka te ohrabruje saradnju i dogovor u planiranju različitih nivoa vlasti i društveno-ekonomskih partnera u Bosni i Hercegovini.

Na osnovu urađene socioekonomske analize u Kantonu, definisanih strateških fokusa, inspiracija i aspiracija svih učesnika u procesu, definisana je vizija razvoja Kantona do 2020. godine koja predstavlja osnovu za inspirisan rad i djelovanje svih građana koji žive na ovom geografskom području.

Vizija razvoja Srednjobosanskog kantona 2020.

Iz srca Bosne ključa ljepota i dobrota čovjeka, bogatstvo prirode, gdje se ugodno živi i svaki čovjek ima priliku za uspjeh.

S ciljem stvaranja mehanizma za ostvarenje vizije razvoja, definisana su tri strateška pravca djelovanja Kantona do 2020. godine da bi se osigurala veza između konkretnih budućih akcija i vizije razvoja.

Strateški pravci djelovanja Srednjobosanskog kantona

1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije.
2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja.
3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša.

Bitno je naglasiti da Strategija razvoja obuhvata i listu prioritarnih mjera u svakom sektoru, a koji omogućavaju ostvarenje postavljenih ciljeva provođenjem operativnih aktivnosti, čime se stvara osnova za sveukupnu implementaciju Strategije razvoja. Finansijski okvir za provođenje Strategije razvoja usklađen je s mogućnostima budžeta i s dostupnim izvorima finansiranja u periodu do 2020. godine.

Preduvjet kvalitetne i pravovremene implementacije Strategije razvoja jeste da sveukupna zajednica i viši nivoi vlasti prepoznaju njen značaj, ali i jačanje Strategijom razvoja predviđenih mehanizama za njeno provođenje, izvještavanje, ažuriranje i sveukupnu operacionalizaciju, a što je zadatak koji stoji pred Kantomom u narednom periodu. Provođenje Strategije razvoja pratit će se na godišnjem nivou. Također, ostvareni rezultati će se vrednovati kroz opći napredak u budućnosti.

Podršku procesu izrade Strategije razvoja osigurao je Projekt integriranog lokalnog razvoja (u daljnjem tekstu: ILDP), zajednička inicijativa Vlade Švicarske i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija

(u daljnjem tekstu: UNDP), između ostalog i angažujući, kao stručnu podršku, konsultantsku kuću Innova Management Consulting, iz Sarajeva.

Metodologija kreiranja Strategije razvoja

Metodologija za planiranje razvoja kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: metodologija), primijenjena u procesu izrade Strategije razvoja Kantona, pripremljena je u sklopu Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDP). Metodologija je rezultat opsežnih konsultacija, preporuka i zaključaka Radne grupe za harmonizaciju planiranja razvoja na nivou kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine, sastavljene od predstavnika kantona, jedinica lokalne samouprave i federalnih ministarstava, pod vodstvom Federalnog zavoda za programiranje razvoja.

Metodologija definiše principe planiranja razvoja kantona; obuhvat, minimalne sastavne elemente i vremenski okvir strategija razvoja kantona; procese i ključne faze izrade, provedbe, monitoringa i evaluacije strateških dokumenata. Po svojoj naravi, metodologija se smatra standardnim pristupom planiranju razvoja kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), a svrha joj je sistematizirati i operacionalizirati strateško planiranje na kantonalnom nivou.

Metodologija vodi računa o usaglašenosti sa standardizovanom Metodologijom za integrirano planiranje lokalnog razvoja (MiPRO), kao i s pristupima korištenim za izradu razvojnih dokumenata na nivou Bosne i Hercegovine, kako u suštinskom i logičkom smislu, tako i u smislu korištenja istih termina. Istovremeno, u metodologiju su ugrađeni primjeri dobre prakse i iskustva stečena u procesima izrade integriranih strategija razvoja Unsko-sanskog kantona i Zapadno-hercegovačkog kantona.

Vodeći principi na kojima se zasniva Strategija razvoja su ekonomska i okolišna održivost te socijalna uključenost. Princip jednakopravnosti spolova je integriran u dokument kao jedan od osnovnih principa te, s tim u vezi, pojedini izrazi koji se koriste u muškom rodu (npr. premijer, načelnik i sl.) neutralni su i odnose se i na muškarce i na žene. Održivost kao princip integriše ekonomski aspekt i aspekt okoliša, dok princip socijalne uključenosti podrazumijeva jednake šanse za sve i pravičnost u smislu identificiranja potreba i interesa marginalizovanih i socijalno isključenih grupa stanovništva.

Također, Strategiju razvoja karakterišu integracija (što znači da su ekonomski i društveni aspekt te aspekt zaštite životne sredine posmatrani kao neodvojivi dijelovi jedne cjeline) i participacija (svi zainteresovani akteri su angažovani i doprinijeli su izradi Strategije razvoja).

Proces je vodio KOR, uz podršku Vlade Kantona, čime su stvoreni uvjeti za učešće građana u izradi Strategije razvoja, a što se naročito manifestovalo kroz formiranje i rad Partnerske grupe – konsultativnog tijela, koji su činili predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora.

Polazna tačka za izradu Strategije razvoja je bila analiza postojećih strateških dokumenata, nivoa njihove realizacije, te stepena razvijenosti ljudskih resursa neophodnih za izradu i implementaciju Strategije razvoja. Ta analiza je nadograđena na osnovu analize relevantnih kvantitativnih i kvalitativnih podataka iz primarnih i sekundarnih izvora.

**INTEGRIRANA
STRATEGIJA RAZVOJA
SREDNJOBOSANSKOG KANTONA
ZA PERIOD 2016.-2020.**

1. Strateški okvir

1.1. Izvod iz socioekonomske analize

1.1.1. Geografski položaj i prirodne karakteristike

Srednjobosanski kanton zauzima površinu od 3.189 km² i jedna je od 10 administrativnih jedinica u sastavu Federacije. U poređenju s drugim kantonima u Federaciji, Kanton se po površini nalazi na petom mjestu i u svom sastavu ima 12 općina: Bugojno, Busovača, Dobretići, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf – Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez. Nalazi se u centralnom dijelu Bosne i Hercegovine i graniči sa Zeničko-dobojskim kantonom, Sarajevskim kantonom, Hercegovačko-neretvanskim kantonom i Kantonom broj 10, te sa entitetom Republika Srpska. Kanton je izrazito brdsko-planinsko područje sačinjeno od: dolinsko-kotlinskih dijelova Lašve, Vrbasa i Fojnice te planinskih dijelova s nadmorskom visinom i do 2.110 m. Slika 1. prikazuje mapu Kantona, uključujući položaj svake od pripadajućih općina.

Slika 1. Mapa Srednjobosanskog kantona

Posmatrajući veličinu i broj stanovnika općina koje su u sastavu Kantona (Tabela 1.), najveći udio u površini Kantona ima općina Travnik, dok je površinom najmanja općina Dobretići. Kada je riječ o broju stanovnika, općina Travnik se ponovo nalazi na prvom mjestu u Kantonu, a slijede je Bugojno, Jajce, Vitez, Novi Travnik itd.

Tabela 1. Srednjobosanski kanton u brojkama

Općina	Površina (u km ²)	Broj stanovnika (1991.)	Broj stanovnika (2013.)	Udio u površini Kantona (u procentima)	Udio u broju stanovnika Kantona, 2013. (u procentima)
Bugojno	361,0	46.843	34.559	11,3	12,7
Busovača	158,0	18.883	18.488	4,9	6,8
Dobretići	59,0		2.041	1,8	0,7
Donji Vakuf	320,0	24.232	14.739	10,1	5,4
Fojnica	306,0	16.227	13.074	9,5	4,8
Gornji Vakuf – Uskoplje	402,0	25.130	22.304	12,7	8,2
Jajce	339,0	44.903	30.758	10,6	11,2
Kiseljak	165,0	24.081	21.919	5,2	8,0
Kreševo	149,0	6.699	5.638	4,7	2,1
Novi Travnik	242,0	30.624	25.107	7,6	9,2
Travnik	529,0	70.402	57.543	16,6	21,0
Vitez	159,0	27.726	27.006	5,0	9,9
Srednjobosanski kanton	3.189	335.750	273.176	100	100

Izvor: (1) Federalni Zavod za statistiku, *Kantoni u brojkama 2013.*; (2) Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, *Popis 2013., preliminarni rezultati*

Na prostoru Kantona se nalaze značajne rezerve ugljena raspoređene u tri bazena (Bugojanski, Jajački i Sarajevsko-zenički), zatim ležišta crnih metala i značajna nalazišta nemetala, nalazišta različitih obojenih metala od kojih najveći značaj ima ruda boksita, zatim cinka, olova, srebra, žive i zlata. Osim toga zastupljene su i druge industrijske mineralne sirovine kao što su rude aluminija – boksit, rude željeza – magnetit, hematit i limonit, rude gipsa, rude kvarcita, žive, bakra, olova i cinka te građevinski materijali kao što su tehnički i arhitektonsko-građevinski kamen u koji spadaju dolomit, krečnjak, kvarc-diorit, riolit, mramor, tufo i sedra, kao i glina.

Prirodne karakteristike tla u Kantonu definišu ovaj resurs kao izrazito osjetljiv, što zahtijeva odgovorno upravljanje njime. Činjenice da 84,2% teritorije ima nagib veći od 13%, da je 40% zemljišta pliće od 30 cm, te da je 17% zemljišta vrlo plitko tlo, ukazuju da se najveći dio teritorije može svrstati u kategoriju osjetljivih tala koja zahtijevaju dodatnu brigu i posebne načine upravljanja te primjenu posebnih proizvodnih praksi.

Tabela 2. nudi pregled ukupnih zemljišnih površina, po općinama, s osnovnom strukturom i veličinom izraženom u hektarima (ha).

Tabela 2. Ukupne zemljišne površine, po načinima korištenja, u općinama Srednjobosanskog kantona (1998.)

Općine	Ukupno (u ha)	Poljoprivredno zemljište (u ha)				Šume (u ha)	Ostalo (u ha)
		Ukupno	Oranice	Voćnjaci	Livade i pašnjaci		
Bugojno	36.093	13.307	6.616	568	6.123	21.453	1.333
Busovača	14.760	4.257	1.937	584	1.736	9.809	694
Dobretići	3.850	3.000	50	-	2.950	850	-
Donji Vakuf	34.755	11.086	5.706	420	4.960	22.546	1.123
Fojnica	30.800	5.421	1.897	138	3.386	23.256	2.123
Gornji Vakuf – Uskoplje	40.200	16.230	5.800	130	10.300	21.540	2.430
Jajce	38.234	17.256	7.230	305	9.721	20.978	-
Kiseljak	16.490	7.822	5.734	305	1.783	8.077	591
Kreševo	14.924	3.590	2.229	102	1.259	11.104	230
Novi Travnik	24.247	6.328	3.212	312	2.804	17.214	705
Travnik	56.300	22.970	8.227	957	13.786	28.868	4.462
Vitez	15.852	4.816	3.014	398	1.404	10.087	949
Ukupno	326.505	116.083	51.652	4.219	60.212	195.782	14.640

Izvor: Prostorni plan Srednjobosanskog kantona (2005.), "Službene novine Srednjobosanskog kantona", broj 11/05

Pregled razvojnih perspektiva u vezi s geografskim položajem i prirodnim karakteristikama Srednjobosanskog kantona

Tabela 3. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive u vezi s geografskim položajem i prirodnim karakteristikama Srednjobosanskog kantona

Razvojni problemi / potencijali	Razvojne perspektive
Nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa, kojima raspolaže Kanton, u razvojne potrebe	Osmisliti i provoditi mjere za veću iskorištenost prirodnih bogatstava kojima raspolaže Kanton u ukupnom lancu vrijednosti
Nedovoljna iskorištenost proizvodnih kapaciteta u Kantonu	Definisati mjere koje će osigurati veći stepen izvoza proizvedene robe na strana tržišta i školovanje kadrova za deficitarna zanimanja u proizvodnji

1.1.2. Stanovništvo

U poređenju sa stanjem iz 1991. godine, demografska slika Kantona je doživjela određene izmjene. Prema popisu stanovništva u Bosni i Hercegovini iz 1991. godine, u općinama Kantona je ukupno živjelo 335.750 stanovnika, a prosječna gustoća naseljenosti je bila 105,28 stanovnika/km². Prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013. godine koje je tokom 2013. godine objavila Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, na području Kantona je živjelo 273.149 osoba, odnosno 18% manje u odnosu na 1991. godinu.

Kanton, s površinom od 3.189 km², jedan je od većih kantona na području Federacije te, možemo reći, da je, svojim položajem i značajem, kičma Federacije. Zauzima 12,21% njene ukupne površine. Prema preliminarnim rezultatima popisa stanovništva u Bosni i Hercegovini iz 2013. godine, Kanton je, s prosječnom gustoćom naseljenosti od 80 stanovnika/km², ispod prosječne gustoće naseljenosti u Federaciji (90 stanovnika/km²). Poređenja radi, u 1991. godine gustoća naseljenosti na području Kantona je iznosila 106,6 stanovnika/km². Najgušće naseljene općine u Kantonu su Vitez (158,1 stanovnika/km²), Kiseljak (125,4 stanovnika/km²) i Travnik (103,5 stanovnika/km²). Pad broja stanovnika u kantonu, kao i gustoće naseljenosti direktna je posljedica promjene administrativnih granica općina, ljudskih gubitaka tokom ratnih godina i značajnog iseljavanja stanovništva u evropske i prekoceanske zemlje u poslijeratnom periodu.

Približno 70% stanovništva Kantona pripada grupi radno sposobnog stanovništva, od 15 do 64 godine životne dobi. Mladog stanovništva od 0 do 14 godina je 19%, a ostali, od oko 13%, čini stanovništvo u dobi od 65 godina i više. Dobna struktura stanovništva Kantona prati strukturu na nivou Federacije. Visok udio radno sposobnog stanovništva predstavlja razvojni potencijal Kantona.

Pregled razvojnih perspektiva u vezi sa stanovništvom Srednjobosanskog kantona

Tabela 4. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive u vezi sa stanovništvom

Razvojni problemi / potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none">Negativan migracijski saldo (unutar i van Kantona)	<ul style="list-style-type: none">Osmisliti i provoditi mjere za poticanje zadržavanja stanovništva na području Kantona kroz osiguranje novih radnih mjesta, podršku privrednicima i poljoprivrednicima te svima onima koji rade na kreiranju novih radnih mjesta i poboljšanju kvaliteta života na području KantonaKroz razvijanje ruralno-ekonomske razvojne politike, zaustaviti proces deruralizacije i omogućiti zadržavanje seoskog stanovništva
<ul style="list-style-type: none">Pad nataliteta	<ul style="list-style-type: none">Razviti mjere pronatalne politike kroz rješavanje radnih mjesta, stambenih pitanja, pitanja obrazovanja i sl.

1.1.3. Ekonomska struktura

Indeks razvijenosti

Prema indeksu razvijenosti u Federaciji¹, Kanton zauzima sedmo mjesto na rang-listi od deset kantona u Federaciji. U 2013. godini indeks razvijenosti Kantona je bio niži od prosjeka u Federaciji za

¹ Rang razvijenosti Srednjobosanskog kantona uradio je Federalni zavod za programiranje razvoja na osnovu pet pokazatelja – stepen zaposlenosti, stepen nezaposlenosti, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1.000 stanovnika, GDP po stanovniku i odsutno stanovništvo u odnosu na 1991. godinu. Za svaki pokazatelj dobijeno je pet indeksa u odnosu na prosjek u Federaciji te je aritmetičkom sredinom pojedinačnih indeksa dobijen zbirni indeks razvijenosti.

21,9%. Iako je indeks razvijenosti Kantona u periodu 2011. – 2013. godine imao trend rasta, u istom periodu nije došlo do promjene pozicije Kantona na rang-listi. Tabela 5. pruža jasniju sliku o indeksu razvijenosti Kantona u poređenju sa ostalim kantonima u Federaciji.

Tabela 5. Indeks razvijenosti kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2013. godini

Kanton	2011.		2012.		2013.	
	Indeks razvijenosti	Rang	Indeks razvijenosti	Rang	Indeks razvijenosti	Rang
Kanton Sarajevo	137,8	1	138,5	1	138,0	1
Zapadno-hercegovački kanton	115,8	2	116,3	2	115,3	2
Hercegovačko-neretvanski kanton	105,4	3	106,3	3	106,9	3
Tuzlanski kanton	101,6	4	101,6	4	101,5	4
Zeničko-dobojski kanton	93,1	5	92,0	5	92,1	5
Bosansko-podrinjski kanton	87,3	6	90,7	6	91,3	6
Srednjobosanski kanton	77,9	7	78,1	7	78,1	7
Unsko-sanski kanton	77,8	8	77,3	8	77,5	8
Kanton 10	61,9	9	66,2	9	60,6	9
Posavski kanton	57,6	10	59,8	10	57,8	10

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2013., 2012. i 2011.

Objašnjenje za slabiju poziciju Kantona u odnosu na ostale kantone u Federaciji možemo pronaći analizirajući vrijednosti pet standardizovanih pokazatelja kojima se mjeri indeks razvijenosti u Federaciji. Tabela 6. poredi vrijednosti svih pet pokazatelja u Kantonu s prosjekom u Federaciji. Pokazatelji koji u velikoj mjeri doprinose ovakvoj poziciji Kantona u odnosu na ostatak Federacije jesu svakako visoka stopa nezaposlenosti, niži BDP po stanovniku, ali i visok indeks odsutnosti stanovništva.

Tabela 6. Indeks razvijenosti Srednjobosanskog kantona i Federacije Bosne i Hercegovine u 2013. godini

	Stopa zaposlenosti (u procentima)	Stopa nezaposlenosti (u procentima)	Broj učenika na 1.000 stanovnika	BDP po stanovniku (u KM)	Indeks odsutnosti stanovništva	Federacija = 100					Indeks razvijenosti	Rang
						Stopa zaposlenosti	Stopa nezaposlenosti	Broj učenika na 1.000 stanovnika	BDP po stanovniku (u KM)	Odsutnost stanovništva		
Kanton	15,4	51,7	146	5.044	- 25,3	82,7	90,9	112,6	70,2	34,2	78,1	7
Federacija	18,6	47,4	130	7.188	- 15,3	100,00	100,00	100,00	100,00	100,0	100,00	

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja; Socioekonomski pokazatelji po općinama Federacije Bosne i Hercegovine, 2014.

Prema Federalnom zavodu za programiranje razvoja, sve općine koje imaju indeks razvijenosti između 50% i 75% prosjeka u Federaciji smatraju se nedovoljno razvijenim. Na osnovu analize podataka iz Tabele 7., uočljivo je da općina Vitez ima najveći indeks razvijenosti u Kantonu, i to 112,10 i rangirana je na 17. mjesto rang-liste općina u Federaciji. Razvijenim općinama u odnosu na prosjek u Federaciji smatraju se i općine Kreševo, Travnik, Novi Travnik, Kiseljak, Fojnica i Busovača. Nedovoljno razvijenim općinama smatraju se općine Bugojno i Gornji Vakuf – Uskoplje, dok se izrazito nerazvijenim općinama mogu smatrati općine Jajce, Donji Vakuf i Dobretići.

Tabela 7. Indeks razvijenosti općina u Srednjobosanskom kantonu u 2013. godini

Općine	Stepen zaposlenosti	Stepen nezaposlenosti	Broj učenika na 1.000 stanovnika	BDP p.c.	Indeks odsutnosti stanovništva	Federacija = 100					Indeks razvijenosti	Rang u Federaciji
						Stepen zaposlenosti	Stepen nezaposlenosti	Broj učenika na 1.000 stanovnika	BDP po stanovniku	Odsutnost stanovništva		
Bugojno	11,2	58,9	132,3	3.617	- 20,7	59,9	75,7	101,7	58,4	64,2	70,4	51
Busovača	10,4	65,8	154,5	4.195	- 15,2	56,1	61,2	118,8	58,4	100,8	79,1	50
Dobretići	5,8	74,7	24,6	0	- 86,4	31,4	42,4	18,9	0,0	- 366,0	-54,6	79
Donji Vakuf	11,5	64,6	143	3.635	- 43,1	61,8	63,6	110,0	50,6	- 82,3	40,7	70
Fojnica	16,1	54,0	137,9	8.597	- 28,0	86,2	86,1	106,1	119,6	16,3	82,9	46
Gornji Vakuf – Uskoplje	12,9	57,3	139,9	3.585	- 25,6	69,3	79,1	107,6	49,9	32,7	67,7	52
Jajce	12,3	56,9	144,5	4.865	- 43,8	66,0	80,0	111,1	67,7	- 86,9	47,6	67
Kiseljak	16,7	44,5	155,9	4.892	- 14,7	89,9	106,0	119,9	68,1	103,5	97,5	31
Kreševo	21,3	38,3	139,2	6.123	- 18,5	114,4	119,2	107,1	85,2	79,1	101,0	27
Novi Travnik	12,9	56,6	139,2	4.717	- 18,8	69,6	80,6	107,0	65,6	76,7	80,1	48
Travnik	19,4	43,4	159,8	6.467	- 22,2	108,5	109,9	122,9	90,0	54,9	96,1	32
Vitez	21,0	42,7	149,3	5.327	- 9,4	123,5	109,8	114,8	74,1	138,2	112,1	17

Izvor: Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2013. godini, Federalni zavod za programiranje razvoja, Sarajevo, 2014. godine

Dinamika i razvijenost privrede

U periodu 2009. – 2013. godine zabilježen je trend rasta BDP-a² u Kantonu. Prema procjenama za 2013. godinu, Kanton je ostvario BDP u vrijednosti od približno 1,27 milijardi KM, što predstavlja rast BDP-a od 9,3% u odnosu na 2009. godinu, što je niži rast u odnosu na rast BDP-a na nivou Federacije (10,8%) u istom periodu. Sa učešćem od 7,6% u formiranju BDP-a Federacije u 2013. godini, Kanton se nalazi na petom mjestu u odnosu na ostale kantone u Federaciji, a uzimajući u obzir kantone koji imaju približno jednaku površinu i broj stanovnika, kao što su Unsko–sanski kanton i Hercegovacko–neretvanski kanton, Kanton se nalazi na drugom mjestu.

² BDP u Federaciji, po kantonima i općinama, procijenio je Federalni zavod za programiranje razvoja prema sljedećoj formuli: broj zaposlenih osoba u općini x prosječna plaća u općini
broj zaposlenih u Federaciji x prosječna plaća u Federaciji x GDP Federacije

Tabela 8. Pregled BDP-a po kantonima u Federaciji Bosne i Hercegovine u periodu 2009. – 2013. godine

Kanton	BDP (u 000 KM)					Indeks 2013./2009.
	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	
Unsko-sanski kanton	1.193.450	1.138.521	1.180.151	1.211.345	1.243.229	104,2
Posavski kanton	227.468	200.010	207.323	212.803	218.404	96,0
Tuzlanski kanton	2.388.417	2.400.126	2.487.883	2.553.642	2.620.858	109,7
Zeničko-dobojski kanton	2.305.012	2.184.730	2.264.615	2.324.472	2.385.655	103,5
Bosansko-podrinjski kanton	204.721	200.010	210.513	216.077	221.764	108,3
Srednjobosanski kanton	1.167.671	1.169.292	1.212.048	1.244.084	1.276.830	109,3
Hercegovačko-neretvanski kanton	1.602.893	1.692.396	1.754.278	1.800.646	1.848.630	115,3
Zapadno – hercegovački kanton	442.805	446.177	462.491	474.716	487.211	110,0
Kanton Sarajevo	5.240.870	5.569.522	5.769.979	5.922.489	6.077.790	116,0
Kanton 10	391.245	384.636	398.699	409.237	420.009	107,6
Federacija	15.164.552	15.385.420	15.947.980	16.369.510	16.800.380	110,8

Izvor: Makroekonomski pokazatelji po kantonima za 2009., 2010., 2011., 2012. i 2013. godinu, Federalni zavod za programiranje razvoja, Sarajevo 2011. godine

Posmatrano po BDP-u/pc po općinama Kantona, u 2009. godini najveći BDP/pc ostvaruje Kreševo, u iznosu od 8.089 KM. Prosjek Kantona prelaze općine Kreševo, Fojnica, Travnik i Vitez, dok prosjek Federacije prelaze samo općine Kreševo i Fojnica, i to za 24,14%, odnosno 15,17% više ostvarenog BDP-a/pc u odnosu na BDP/pc ostvaren na nivou Federacije. BDP/pc u većini općina Kantona u 2010., 2011., 2012. i 2013. godini bilježi veoma mali trend rasta u odnosu na 2009. godinu. Općina Fojnica jedina prelazi prosjek Federacije za 17,9% u 2011. godini, odnosno za 18,8% u 2012. godini, te 19,60% u 2013. godini. Prosjek ostvarenog BDP-a/pc u Kantonu u 2013. godini prelaze samo četiri općine, Fojnica, Travnik, Kreševo i Vitez.

U Kantonu je u 2013. godini zabilježeno smanjenje negativnog trgovinskog bilansa u odnosu na 2012. godinu, ali je iznos veći za oko 10% od vanjskotrgovinskog bilansa zabilježenog u 2011. godini kada je zabilježen najmanji negativni vanjskotrgovinski bilans u Kantonu u periodu 2009. – 2013. godine. Najznačajnije zemlje u vanjskotrgovinskoj razmjeni su Italija, Njemačka i Slovenija (izvoz) te Italija, Hrvatska i Kina (uvoz).

Poslovni subjekti i poslovne zone

Na području Kantona u 2013. godini privredne aktivnosti je obavljalo ukupno 12.885 poslovnih subjekata, što je 10,01% od ukupnoga broja registrovanih poslovnih subjekata u Federaciji. U periodu 2009. – 2013. godine u Kantonu je zabilježen trend stalnoga rasta broja registrovanih poslovnih subjekata. Posmatrano po strukturi poslovnih subjekata, u periodu 2009. – 2013. godine broj pravnih lica i jedinica u sastavu Kantona je rastao, dok se broj obrta smanjivao. Broj registrovanih pravnih lica je u 2013. godini bio veći za 7,3%, dok je broj registrovanih obrtnika bio manji za 1,8% u odnosu na 2011. godinu. U 2013. godini na području Kantona je registrovano 12,15% svih obrta na području Federacije. Trend smanjenja broja obrta prisutan je generalno na nivou Federacije, što je posljedica nepovoljnog poslovnog okruženja za poslovanje obrta. Kanton je područje na kojem postoji potencijal za ukupno 46 poslovnih zona, od čega 56% čine smeđe, a 44% zelene poslovne zone³. Ukupne površine poslovnih zona i njihova iskorištenost, po općinama Kantona, prikazana je u Tabeli 9. Sa aspekta potpunosti industrijskih zona može se zaključiti da su smeđe industrijske zone, u prosjeku, popunjene do 50%. To navodi na zaključak da unutar svih identifikovanih industrijskih zona postoji prostor za proširenje djelatnosti postojećih preduzeća i ulazak novih preduzeća. Urbanističko-planska dokumentacija postoji za 37,5% zelenih i 53,8% smeđih industrijskih zona, te za 60% zelenih i sve

³ Zelene zone su one koje nemaju nikakve infrastrukture niti izgrađenih poslovnih objekata. Smeđe zone su one koje imaju izgrađene poslovne objekte i dio infrastrukture.

poduzetničke zone u Kantonu, dok se za preostale pripremaju urbanistički planovi ili je njihova priprema planirana.

Tabela 9. Industrijske i poduzetničke zone na području Srednjobosanskog kantona

Općina	Poslovna zona	Prosječna cijena zemljišta (u KM / m ²)	Podaci o poslovnoj zoni			
			Površina (u ha)	Ukupna iskorištena površina (u procentima)	Broj poslovnih subjekata	Vlasništvo
Jajce	Lendići	10	19,8	5	1	ONI
	Ekonomija	25	83,4	1,8	2	Privatno / ONI
	Lučina	50	6,7	70	10	Privatno
	Tehnička škola	50	2	0	0	ONI
	Elektrobosna + Vaganj	50	12,8	80	6	Privatno / ONI
	Rika – Skela	50	25,7	60	8	Privatno / ONI
	Kamenice	25	14,8	45	3	Privatno
	Bravnice	25	2,8	20	1	Privatno
	Vinac	15	3	10	1	Privatno
	Krezluk	10	2,7	0	0	Privatno / ONI
	Podmilačje	15	7,3	60	2	Privatno
Vlasinje	10	14,8	0	0	Privatno	
Gornji Vakuf – Uskoplje	Batuški lug	1,00 (za javno zemljište)	30	60	7	Privatno / državno
	Kamenice	-	50	100	10	Privatno
Donji Vakuf	Donji Vakuf	16	39	81	26	Privatno
	Donji Vakuf				2	Državno
Fojnica	Vranica	30	13	10	3	Privatno
Kreševo	Alagići	15 – 20	0,35	80	1	Privatno
	Bjelovići	5 – 10	1	100	1	Privatno
	Deževice	5	4,6	70	2	Privatno
	Gunjani	5	2,3	50	3	Privatno / državno
	Komari	15 – 20	0,7	100	2	Privatno
	Kreševo	20 – 25	1,95	100	3	Privatno
	Rakova noga	10 – 15	2,7	80	3	Privatno
	Stojčići	15 – 20	14,4	50	8	Privatno
	Volujak	10 – 15	2,8	30	1	Privatno
	Vranci	10	2,5	30	2	Privatno
	Resnik	15 – 20	12,9	50	8	Privatno / državno
Polje	10 – 15	23,4	10	1	Privatno	
Travnik	Radno – poslovna zona Polje	15	80	5	5	Javno
	Industrijsko-poslovna zona Nova Bila	15	14	30	7	Javno / privatno
	Industrijsko-poslovna zona Turbe	15	19,2	70	12	Javno / privatno
	Industrijsko-poslovna zona Borac	15	17,9	80	9	Privatno
	Industrijsko-poslovna zona Han Bila	15	6,7	10	3	Javno / privatno
	Industrijsko-poslovna zona Vitovlje	15	2	0	0	Javno / privatno
	Industrijsko-poslovna zona Mudrike	15	7,2	0	0	Javno / privatno
Vitez	PC 96	18	90	100	80	Općina / PD Vlačić
	Počulica – Šljivčica	9	20	0	20	Općina / PD Vlačić
	Šantića polje	18	30	0	10	Općina
	PS "Vitezit"	10	220	100		Federacije
Novi Travnik	Neobarj	15	55,4	0	0	Javno
	BNT	20	64	80	28	Privatno

	Stojkovići	vještačenjem	45	10	2	Javno / privatno
Bugojno	Bugojno 1	8 – 30	37	80	25	Mješovito
Kiseljak	Dugo polje	10	27,5	6,9	1	Mješovito
Busovača	Kaonik	-	20	0	0	Privatno

Izvor: Ministarstvo privrede Srednjobosanskog kantona, 2014.

Institucije za podršku poduzetništvu

Područje Kantona svojim djelovanjem pokriva tri regionalne razvojne agencije. Regionalna razvojna agencija za Centralnu Bosnu i Hercegovinu „REZ“, čije je sjedište u Zenici, pokriva svojim djelovanjem većinu općina s područja Kantona, i to: Gornji Vakuf – Uskoplje, Bugojno, Donji Vakuf, Travnik, Novi Travnik, Vitez i Busovača. Regionalna razvojna agencija za sarajevsku makroregiju „SERDA“ pokriva svojim djelovanjem općine Fojnicu, Kiseljak i Kreševo. Općina Jajce pripada nadležnosti Regionalne razvojne agencije Sjeverozapadne Bosne i Hercegovine „ARDA“, koja nije aktivna.

Pregled razvojnih perspektiva privredne infrastrukture Kantona

Tabela 10. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive privredne infrastrukture Srednjobosanskog kantona

Razvojni problemi/potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none"> Niska stopa rasta BDP-a i ispodprosječni nivo BDP-a po stanovniku u Kantonu, u odnosu na Federaciju 	<ul style="list-style-type: none"> Planiranje, održavanje i provođenje mjera za podršku privrednih aktivnosti i stvaranju finalnog proizvoda unutar Kantona, te podršku investicija u Kantonu
<ul style="list-style-type: none"> Velike razlike između nivoa razvijenosti općina u Kantonu 	<ul style="list-style-type: none"> Razvijanje politike i programa za balansirani razvoj regije i smanjenje razlika u razvijenosti među općinama Kantona, posebno općinama koje značajno zaostaju u razvoju Podržavanje međuopćinske saradnje razvijanjem zajedničkih projekata od interesa za dvije općine ili za više općina
<ul style="list-style-type: none"> Nedostatak infrastrukture i podrške za nove biznise, tzv. "start-up" 	<ul style="list-style-type: none"> Razvijanje preduzetničke vještine i unapređivanje podrške za "start-up" firme, uz razvoj infrastrukture gdje je to opravdano (poslovni inkubatori, "start-up" centri i sl.)
<ul style="list-style-type: none"> Nizak udio poslovnih zona opremljenih infrastrukturom i neriješeni imovinsko-pravni odnosi u poslovnim zonama 	<ul style="list-style-type: none"> Razvijanje projekata izgradnje infrastrukture za poslovne zone i njihova promocija za privlačenje domaćih i stranih investitora te rješavanje imovinsko-pravnih pitanja za poslovne zone za koje je to potrebno Povećanje mjera podrške i "grant sheme" za poslovne zone
<ul style="list-style-type: none"> Niska primjena novih tehnologija i inovacija u industriji 	<ul style="list-style-type: none"> Unapređenje podrške preduzetnicima za inovacije i uvođenje novih tehnologija u industriji Izgradnja kapaciteta i umrežavanje s partnerima izvan Bosne i Hercegovine radi korištenja mogućnosti koje pruža EU program Horizon 2020 za istraživanje i inovacije
<ul style="list-style-type: none"> Nerazvijen zanatski sektor 	<ul style="list-style-type: none"> Unapređenje podrške zanatstvu i poticanje samozapošljavanja zanatlija
<ul style="list-style-type: none"> Prisutnost sive ekonomije u privrednim aktivnostima 	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje provođenja mjera prevencije i suzbijanja sive ekonomije u privrednim aktivnostima Mjere podrške za preduzetnike, olakšice, subvencije i sl.

Poljoprivreda

Poljoprivrednu djelatnost u Kantonu su u 2013. godini obavljala 104 privredna društva i 692 obrtnika, u kojima je bilo zaposleno približno 1.300 osoba. Razlozi nedovoljne zastupljenosti i razvijenosti poljoprivredne proizvodnje u Kantonu u vezi su s nedovoljnim stepenom edukacije poljoprivrednika kada je u pitanju odabir odgovarajućih sorti biljaka i životinja te primjena savremenih agrotehničkih mjera što bi u značajnoj mjeri poboljšalo produktivnost i profitabilnost u poljoprivrednoj proizvodnji. U Kantonu je u periodu 2011.–2013. godine, uzimajući u obzir požnjevenu površinu, najrasprostranjenija bila proizvodnja krompira, djeteline i pšenice, dok je najmanje zastupljena proizvodnja zelene paprike, graška i mrkve. Imajući u vidu potencijale koje naprijed navedeni usjevi pružaju, Kanton bi u narednim godinama trebao nastaviti sa ulaganjem u širenje njihove proizvodnje. Osim krompira, ratarska kultura koja se tradicionalno uzgaja na većim površinama u Kantonu, prvenstveno u općinama Gornji Vakuf – Uskoplje, Bugojno, Travnik i Donji Vakuf, jeste kupus. Uzgoj kupusa je sa spomenutog aspekta veoma bitan za poljoprivrednu proizvodnju na području Kantona, iako se proizvodnja te kulture u 2013. godini nalazi tek na 10. mjestu uzimajući u obzir požnjevenu površinu. Najznačajnije voćne kulture u Kantonu su šljive i jabuke, posmatrano po ukupnom prinosu svih voćnih kultura u periodu 2011. – 2013. godine.

U periodu 2009.–2013. godine, u Kantonu je zabilježen rast uzgoja bobičastog voća i širenje površina zasijanih bobičastim voćem. Najviše se uzgajala malina (oko 162 ha), zatim jagoda (oko 27 ha) i kupina (oko 4,5 ha). Jedan od najvažnijih razloga velikog povećanja površina zasađenim malinama je osiguran plasman toga voća kapacitetima za smrzavanje na području Kantona i cijele Bosne i Hercegovine. Prodaja zamrznute maline je namijenjena izvozu u zemlje Evropske unije i u druge zemlje. Očekivan je napredak i u proizvodnji maline za tržište u svježem stanju, za koje postoji veliki interes u Evropskoj uniji.

Posmatrajući po ukupnom broju stočnog fonda u Kantonu, za period 2009.–2013. godine, najzastupljenije su govedarstvo, ovčarstvo, peradarstvo i pčelarstvo. Ukupna proizvodnja mlijeka, jaja i meda u Kantonu povećala se u periodu 2009.–2013. godine, dok proizvodnja vune bilježi cikličan trend.

Šumarstvo

Šume predstavljaju jedan od značajnih prirodnih resursa Kantona. Kvalitet drveta i dovoljne količine sirovina za opsluživanje drvne industrije predstavljaju odličnu razvojnu perspektivu Kantona.

Proizvodnja šumskih sortimenata u Kantonu u periodu 2009.–2013. godine zasniva se na proizvodnji trupaca četinarara, koji podrazumijevaju drvne sortimente odgovarajućih fizičkih i mehaničkih svojstava, namijenjenih za daljnju mehaničku preradu, proizvodnju ogrjevnog drveta liščara koje podrazumijeva drvo namijenjeno za ogrjev ili proizvodnju drvenog ugljena. Proizvodnja tih dviju vrsta sortimenata u posmatranom petogodišnjem periodu je imala prosječan udio od 65,7% u ukupnoj proizvodnji šumskih sortimenata u Kantonu. Bez obzira na veliko bogatstvo šumama, Kanton još uvijek nije uspio izgraditi veće kapacitete za obradu te sirovine i kreiranje polugotovih i gotovih proizvoda u ukupnom lancu vrijednosti.

Prodaja šumskih sortimenata je također najvećim dijelom zasnovana na prodaji dviju spomenutih vrsta sortimenata. Proizvodnja trupaca liščara u odnosu na proizvodnju ogrjevnog drveta liščara u Kantonu je u odnosu 70% : 30% u korist proizvodnje ogrjevnog drveta.

Industrija, energetika i rudarstvo

Industrijsku proizvodnju u Kantonu je u 2013. godini obavljalo 708 privrednih društava te 711 obrtnika koji su zapošljavali približno 11.400 osoba. Učešće Kantona u ukupnoj industrijskoj proizvodnji u Federaciji u posljednjih pet godina (2009. – 2013. godine) povećalo se, a u 2013. godini je iznosilo 7,5%. Prema tome, Kanton se nalazi na petom mjestu rang-liste kantona prema učešću u industrijskoj proizvodnji u Federaciji. Najznačajnije vrste djelatnosti zastupljenih u Kantonu su: proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića; proizvodnja tekstila; prerada drveta i proizvodnja proizvoda od drveta, osim namještaja; proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda; proizvodnja baznih metala; proizvodnja metalnih proizvoda.

U periodu 2009. – 2013. godine najveća ukupna proizvodnja električne energije u Kantonu ostvarena je 2010. godine kada je ukupna proizvodnja iznosila 514,6 GWh. U 2011. godini ostvareno je značajno smanjenje ukupne proizvodnje električne energije u odnosu na 2010. godinu, i to za 41%. Međutim, 2012. i 2013. godine ukupna proizvodnja električne energije bilježi rast u odnosu na 2011. godinu, ali ne uspijeva dostići nivo proizvodnje iz 2010. godine.

Osim proizvodnje električne energije, rudarstvo je industrijska grana koja ima veliku razvojnu perspektivu koja se prvenstveno ogleda u dostupnosti raznovrsnih mineralnih sirovina i njihovom nadprosječnom kvalitetu. Ukupna proizvodnja mineralnih sirovina u Kantonu bilježi cikličan trend u periodu 2010.–2013. godine i nije moguće izvući generalni zaključak o razlozima koji izazivaju spomenuti trend, s obzirom na to da su u spomenutom periodu prisutni različiti trendovi kretanja proizvodnje pojedinih mineralnih sirovina.

Turizam i ugostiteljstvo

Kanton raspolaže bogatim kulturno-historijskim naslijeđem, planinama pogodnim za razvoj planinskog turizma, kvalitetnim termalnim i mineralnim vodama pogodnim za razvoj banjsko-lječilišnog turizma, kao i potencijalima za razvoj vjerskog turizma. Međutim, do većine potencijalnih turističkih destinacija nije dovedena potrebna infrastruktura, kao što su putna infrastruktura, električna infrastruktura i vodovodna infrastruktura, što dodatno usporava razvoj turizma na području Kantona. Također, nedostatak, odnosno manjak smještajnih kapaciteta, značajne sezonske oscilacije (pretežna baziranost na planinski turizam), kao i siva ekonomija, usporavaju razvoj jedne od najperspektivnijih djelatnosti Kantona.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u toku 2013. godine na području Kantona je registrovano 1.746 ležaja, ali, prema nezvaničnim podacima o smještajnim kapacitetima, procjenjuje se da je ukupni broj ležaja neuporedivo veći, jer se posljednjih godina smještajem turista koji dolaze na ovo područje bavi veliki broj fizičkih lica koji svoje vikend-kuće ili namjenski izgrađene stambene objekte stavljaju u funkciju smještaja, bez zvaničnoga prijavljivanja i kategorizacije smještajnih kapaciteta. Ovo je čest slučaj na Vlašiću, Rostovu, Busovačkim stajama, Plivskom jezeru i Prokoškom jezeru. U periodu 2009.–2013. godine u Kantonu je prisutan blagi trend rasta registrovanoga broja dolazaka i noćenja turista. U tom periodu, Kanton su najviše posjećivali turisti iz Hrvatske, Slovenije i Njemačke, koji su se u prosjeku zadržavali 2 – 3 dana.

U Kantonu su 2013. godine djelatnost ugostiteljstva i hotelijerstva obavljala 63 privredna društva i 1.597 registrovanih ugostitelja, koji su ukupno zapošljavali 1.733 osobe. U toj djelatnosti su u 2013. godini ostvarene najniže prosječne netoplaće u Kantonu, koje iznose 58,17% od prosječne netoplaće u Kantonu u toj godini.

Pojava neregistrovanih ugostitelja i hotelijera predstavlja jedan od najvećih problema u toj oblasti, što znatno otežava poslovanje privrednih društava koja su se registrovali za obavljanje tih djelatnosti,

odnosno čini ih nekonkurentnijim, a samim tim usporava razvoj ugostiteljstva i hotelijerstva na području Kantona i utječe na nivo kvaliteta pruženih usluga. Ukupni promet u ugostiteljstvu Kantona u periodu 2011. – 2013. godine bilježi trend rasta, a promet u 2013. godini je iznosio 8.461.700 KM.

Unutrašnja trgovina

Trgovinska djelatnost je zaključno sa 2013. godinom zapošljavala 8.317 osoba u Kantonu, što tu djelatnost svrstava na drugo mjesto po broju zaposlenih u Kantonu, i to odmah iza prerađivačke djelatnosti. Značaj ove djelatnosti je i nizak iznos isplaćene prosječne netoplaće, koji iznosi 69,63% prosječne netoplaće u Kantonu u 2013. godini.

Ukupni promet u unutrašnjoj trgovini u Kantonu se povećava u periodu 2009.–2013. godine, što je znak povećanja privrednih aktivnosti u toj oblasti. Najveći promet se ostvaruje u trgovini naveliko, i to 76,57% ukupnoga prometa koji je ostvaren u 2013. godini u toj djelatnosti.

Saobraćaj i veze

U 2013. godini je na području Kantona djelatnost prijevoza i skladištenja obavljalo 26 privrednih društava i 407 obrtnika koji su zapošljavali oko 1.700 ljudi. Privredna društva s područja Kantona koja obavljaju djelatnosti prijevoza i skladištenja u poslovanju se suočavaju s problemima likvidnosti i zaduženosti, međutim, prosječna netodobit koju su ostvarila privredna društva s područja Kantona koja obavljaju djelatnosti prijevoza i skladištenja znatno je veća u odnosu na prosječnu netodobit u istoj djelatnosti za područje Federacije i Bosne i Hercegovine.

U periodu 2009.–2013. godine cestovni prijevoz robe u Kantonu se povećao za 43,47%, što ukazuje na porast privrednih aktivnosti u oblasti transporta u Kantonu.

Cestovni prijevoz putnika bilježi trend rasta u periodu 2009.–2013. godine i povećava se za 17,38% u spomenutom periodu. U gradskom i prigradskom prijevozu putnika u istom periodu prisutan je trend smanjenja za 20,81%. Svi putnici su prevezeni autobusima, što ukazuje na nepostojanje alternativnih vrsta javnoga prijevoza na području Kantona.

Građevinarstvo

Na području Kantona u 2013. godini građevinarstvom se bavi 154 privrednih društava i 160 obrtnika koji zapošljavaju oko 1.421 osoba. U toj djelatnosti u 2013. godini ostvarene su prosječne netoplaće u iznosu od 436,00 KM, što iznosi samo 62,46% od ostvarene prosječne netoplaće u Kantonu u 2013. godini. Privredna društva na području Kantona koja se bave građevinskom djelatnošću u svom poslovanju se suočavaju s problemom likvidnosti i zaduženosti. U odnosu na rashode po jedinici prihoda može se zaključiti da građevinska preduzeća u Kantonu posluju na nivou prosjeka privrednih društva sa područja Federacije i Bosne i Hercegovine.

Tabela 11. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive u privredi

Razvojni problemi / potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none"> • Usitnjenost poljoprivrednih posjeda, uz nepovoljnu konfiguraciju terena, sa zastupljenom ekstenzivnom proizvodnjom i niskom primjenom savremenih agrotehničkih mjera 	<ul style="list-style-type: none"> • Podržavanje integrisane poljoprivredne proizvodnje i primjene savremenih agrotehničkih mjera u svrhu proizvodnje ekonomski isplativih i ekološki prihvatljivih proizvoda • Podržavanje razvoja organske proizvodnje, gdje postoje uvjeti za to
<ul style="list-style-type: none"> • Neuređenost katastarskih podataka o kulturi poljoprivrednog zemljišta 	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma katastra i uređivanje podataka o poljoprivrednom zemljištu
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno razvijen sistem zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje i smanjenje poticaja, koji utječu na konkurentnost domaćeg poljoprivrednog proizvoda, i nedovoljna kontrola 	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje sistema zaštite domaće proizvodnje kroz unapređenje sistema podrške podizanja konkurentnosti domaćega poljoprivrednog proizvoda te povećana kontrola poticaja
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno razvijena infrastruktura za podršku poljoprivredi (npr. poljoprivredne službe, stručno-naučne i finansijske institucije za poljoprivredu, otkupne stanice, hladnjače, pakirnice) • Nedostatak promocije porodičnih gazdinstava i njihovih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje infrastrukture za podršku poljoprivrednim proizvođačima • Unapređenje programa promocije domaćih poljoprivrednih proizvoda
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak standardizacije i dokaza o kvalitetu poljoprivrednih proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Podržavanje standardizacije i provjere kvaliteta poljoprivrednih proizvoda za povećanje konkurentnosti
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno razvijeni kapaciteti prerađivačke industrije za poljoprivredne proizvode i loša povezanost poljoprivrednih proizvođača s prerađivačkom industrijom 	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje poslovnoga povezivanja poljoprivrednih proizvođača s prerađivačkom industrijom • Jačanje kapaciteta prerađivačke industrije za stvaranje lanaca vrijednosti u poljoprivredi i prehrambenoj industriji
<ul style="list-style-type: none"> • Nerazvijen sistem zaštite od poplava 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje plana i sistema zaštite od poplava
<ul style="list-style-type: none"> • Bespravna sječa šuma i pretvaranje šumskoga zemljišta u poljoprivredno zemljište bez prethodne pravne procedure 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje i provođenje mjera sprečavanja bespravne sječe šuma • Uvođenje programa pošumljavanja
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak stručnih kadrova i opreme u radu šumskih privrednih društava 	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje ljudskih kapaciteta u šumskim privrednim društvima i podržavanje ulaganja u opremu potrebnu za efikasan rad
<ul style="list-style-type: none"> • Ispodprosječni nivo indeksa obima industrijske proizvodnje u Kantonu u odnosu na Federaciju te smanjenje obima industrijske proizvodnje u djelatnostima vađenja ruda i kamena, kao i proizvodnje električne energije 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje i provođenje plana povećanja obima industrijske proizvodnje u djelatnostima vađenja ruda i kamena, kao i proizvodnje električne energije, što će utjecati na povećanje ukupnog indeksa obima industrijske proizvodnje u Kantonu
<ul style="list-style-type: none"> • Sporost procesa dodjele koncesija 	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje procesa i ubrzanje procedure dodjelu koncesija, vodeći računa o zaštiti okoliša
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna iskorištenost hidropotencijala u Kantonu 	<ul style="list-style-type: none"> • Implementiranje planova izgradnje hidroelektrana i distributivnog sistema, uz mjere zaštite okoliša
<ul style="list-style-type: none"> • Nizak nivo indeksa obima industrijske proizvodnje za proizvodnju proizvoda od metala i mašina, te proizvodnju namještaja i nedostatak sirovine za drvoprerađivače 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvijanje plana podrške metaloprerađivačkoj i drvoprerađivačkoj industriji, uz unapređenje politike raspodjele drvne sirovine • Jačanje izvozne konkurentnosti firmi koje posluju u sektorima metaloprerađivačke i drvoprerađivačke industrije
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno iskorišteni prirodni i kulturno-historijski resursi za razvoj turizma 	<ul style="list-style-type: none"> • Intenziviranje promocije turističke ponude zasnovane na strateškim prirodnim resursima
<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje objekata turističke infrastrukture, s potrebom za veće ili manje adaptacije 	<ul style="list-style-type: none"> • Intenziviranje promocije investicijskih projekata u turizmu za privlačenje investicija u turističku infrastrukturu Kantona

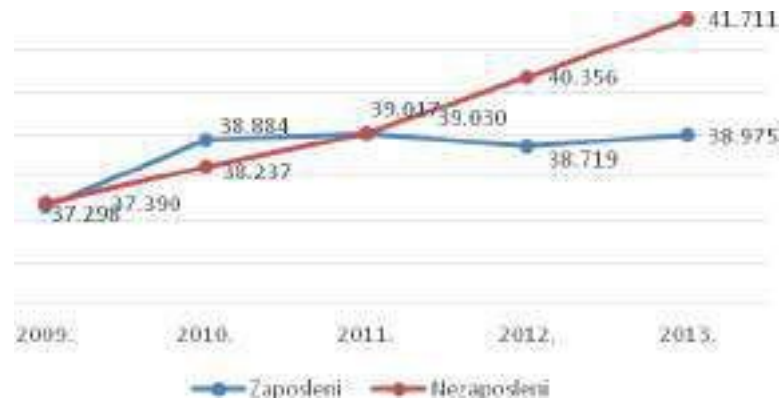
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna saradnja sa susjednim regijama 	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje saradnje sa susjednim i drugim regijama za razvoj zaokruženih turističkih tematskih proizvoda i ponude
<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljno inoviranje turističke ponude 	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška inovacijama u oblasti turizma (npr. gastroponuda, etno, kulturni i zdravstveni turizam)
<ul style="list-style-type: none"> • Manjak stručnih kadrova u turizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje zapošljavanja stručnih kadrova u turizmu • Uvođenje programa cjeloživotnog učenja za kadrove u sektoru turizma (polaganje stručnog ispita za turističke vodiče, učenje stranih jezika i sl.)
<ul style="list-style-type: none"> • Minirana područja 	<ul style="list-style-type: none"> • Provođenje planova i projekata deminiranja područja pogodnih za razvoj turizma
<ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje organizacijskog upravljanja i razvijanja turističkih destinacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Rješavanje organizaciono upravljanje turističkim destinacijama
<ul style="list-style-type: none"> • Manjak inspekcijskog nadzora nad poslovanjem ugostiteljskih subjekata (registrovani i neregistrovani) 	<ul style="list-style-type: none"> • Jačanje inspekcijskoga nadzora nad poslovanjem ugostiteljskih subjekata
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak kapaciteta kadrova u ugostiteljstvu 	<ul style="list-style-type: none"> • Unapređenje kapaciteta kadrova u ugostiteljstvu
<ul style="list-style-type: none"> • Trend smanjenja gradskog i prigradskog prijevoza putnika 	<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje kvaliteta javnoga prijevoza putnika

1.1.4. Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

Stopa zaposlenosti na području Kantona u odnosu na ukupni broj stanovništva 1991. godine je bila 20,5%, dok je zabilježena stopa zaposlenosti u 2013. godini bila 15,4%, što ukazuje da stopa zaposlenosti još uvijek nije dostigla nivo iz 1991. godine. U Kantonu broj zaposlenih osoba u 2013. godini je 38.975, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 256 zaposlenih osoba ili za 0,7%. Broj zaposlenih osoba u Kantonu učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u Federaciji sa 8,9%. Najveći broj zaposlenih osoba u 2013. godini u Kantonu radio je u prerađivačkoj industriji, odnosno 10.110 zaposlenika (25,94%), slijede trgovina, sa 8.317 zaposlenika (21,34%), obrazovanje, sa 3.773 zaposlenika (9,68%), zdravstvena zaštita i socijalni rad, sa 2.940 zaposlenika (7,54%) te javna uprava sa 2.931 (9,52%).

Ukupni broj registrovanih nezaposlenih osoba na području Kantona u periodu 2010. – 2013. godine neprekidno se povećavao, te je na kraju 2013. godine dostigao broj od 41.711 nezaposlenih osoba, što je više za 3,4% u odnosu na prethodnu godinu. Najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih u Kantonu imaju općine Travnik, 19,49%, i Bugojno, 14,26%, a najmanji udio ima općina Dobretići, 0,27%. Ukupni broj nezaposlenih osoba u Kantonu učestvuje u ukupnom broju nezaposlenih u Federaciji sa 10,6%. Od ukupnog broja nezaposlenih osoba u Kantonu u 2013. godini najzastupljenije su osobe sa KV spremom, 38,06%, NKV spremom, 31,81%, i srednjom stručnom spremom, 22,48%. Stepenn nezaposlenosti u Kantonu u 2013. godini je povećan za 9,09% u odnosu na stanje iz 2010. godine, dok je povećanje stepena nezaposlenosti u Federaciji u istom periodu bilo manje, 7,40%.

Graf 1. Zaposleni i nezaposleni u Kantonu u periodu 2009. – 2013.

U periodu 2009. – 2013. godine iznos prosječne netoplaće u Kantonu bio je u stalnom porastu te je prosječna netoplaća u 2013. godini povećana za 7,24% u odnosu na 2009. godinu, ali je ipak u 2013. godini za 137 KM manja od prosječne plaće u Federaciji (835,00 KM).

Krajem 2013. godine ukupni broj penzionera na području Kantona bio je veći za 0,5% u odnosu na prethodnu godinu i iznosio je 36.998 ili 9,5% od ukupnoga broja penzionera u Federaciji. Ukupni broj penzionera krajem 2013. godine je na području Kantona iznosio 14,6% od ukupnoga broja stanovnika Kantona.

Pregled razvojnih perspektiva na tržištu rada u Kantonu

Tabela 12. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive tržišta rada

Razvojni problemi / potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje broja zaposlenih osoba i povećanje broja nezaposlenih osoba u SBK Kantonu 	<ul style="list-style-type: none"> Intenziviranje podrški i povećanje izdvajanja za podršku zapošljavanju (poticaji, subvencije, obuke i sl.) Promocija i podsticanje samozapošljavanja, naročito u sektoru poljoprivrede, podsticanje poduzetničkog duha kod mladih osoba itd.
<ul style="list-style-type: none"> Visok udio niskoobrazovane radne snage (KV i NKV) u ukupnom broju nezaposlenih osoba 	<ul style="list-style-type: none"> Razvijanje i implementiranje programa jačanja kvalifikacija i stručnog osposobljavanja niskoobrazovane radne snage.
<ul style="list-style-type: none"> Trend rasta broja nezaposlenih žena i mladih osoba 	<ul style="list-style-type: none"> Intenziviranje projekata zapošljavanja i samozapošljavanja žena i mladih osoba
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljne usklađenosti programa obrazovnih institucija i potreba tržišta rada i pojava deficitarnih zanimanja 	<ul style="list-style-type: none"> Unapređenje usklađenosti programa obrazovnih institucija s potrebama tržišta rada, uz uvođenje novih obrazovnih modula / zanimanja u škole i ukidanje (ili privremeno ukidanje) obrazovnih ciklusa za struke u kojima je očita hiperprodukcija kadra koje tržište rada nije u stanju apsorbovati
<ul style="list-style-type: none"> Prisutnost rada nacno i nedovoljna koordinacija institucija u vođenju evidencije i sprječavanju rada nacno 	<ul style="list-style-type: none"> Intenziviranje inspekcijskoga nadzora na tržištu rada i saradnje institucija za evidenciju i provođenje mjera sprečavanja rada nacno Poticanje poslodavaca na prijavljivanje radnika kroz subvencije za doprinose i smanjenje doprinosa
<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna saradnja službi za zapošljavanje i privrednoga sektora 	<ul style="list-style-type: none"> Jačanje saradnje službi za zapošljavanje, obrazovnih institucija i privrednoga sektora

1.1.5. Društvene djelatnosti

Obrazovanje

Nadležnost za obrazovanje u Federaciji imaju kantonalna ministarstva obrazovanja, što je uređeno odgovarajućim kantonalnim zakonima i drugim propisima. Obrazovanje u Kantonu je organizovano na četiri nivoa: predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje. Na području Kantona predškolsko obrazovanje se odvija u 16 ustanova, od čega je osam javnih i osam privatnih. Ukupni broj djece koja pohađaju predškolske obrazovne ustanove u Kantonu u 2013. godini iznosio je 793, a povećan je u odnosu na 2010. godinu za 7%. U istom periodu ukupan broj odgajatelja je povećan za 5,8%, a u 2013. godini iznosio je 55. Osnivač predškolske ustanove utvrđuje iznos nadoknade koju plaćaju korisnici usluga, a nadoknada koju korisnici plaćaju kreće se, u javnim predškolskim institucijama (uz subvenciju od osnivača), od 120 KM do 220 KM, dok u privatnim predškolskim institucijama nadoknada za cjelodnevni boravak djeteta u predškolskoj ustanovi kreće se od 150 KM do 250 KM.

U toku 2013. godine na području Kantona nalazile su se 52 centralne osnovne škole, sa ukupno 84 područnih škola. Osim njih, postoje i četiri osnovne muzičke škole. Ukupni broj učenika koji pohađaju osnovne škole u Kantonu u 2012./2013. godini iznosio je 24.560, a smanjen je u odnosu na 2009./2010. godinu za 14,7%. Ukupni broj nastavnog osoblja u osnovnim školama je u 2011./2012. godini iznosio 1.680, a povećan je u odnosu na 2008./2009. godinu za 4,7%. Sredstva za finansiranje osnovnih škola kojima je osnivač Kanton osiguraju se u Budžetu Kantona.

U 2013. godini na području Kantona nalazilo se 25 ustanova za srednje obrazovanje. U odnosu na vrste srednjih škola, u Kantonu postoje opće škole: gimnazija, umjetnička i vjerska škola; tehničke i srodne škole te strukovne (obrtničke) škole. Ukupni broj učenika koji pohađaju srednje škole u Kantonu u 2011./2012. godini iznosio je 12.185, a smanjen je u odnosu na 2008./2009. godinu za 14,6%. Ukupni broj nastavnog osoblja u srednjim školama je u 2011./2012. godini iznosio 1.680, a povećan je u odnosu na 2009. godinu za 1,8%. Postojeća zakonska legislativa za srednje obrazovanje nije u potpunosti usklađena s okvirnim zakonima te je u procesu donošenja novih propisa koji će biti osavremenjeni i usklađeni s propisima višeg ranga.

Visokoškolske ustanove su se 2006. godine, prema postojećoj legislativi, registrovale kao samostalni pravni subjekti, da bi se u drugoj fazi, 2007. godine, kada je donesen Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, objedinili i registrovali kao integrisani univerziteti sa organizacijskim jedinicama. Na području Kantona djeluju četiri privatna univerziteta, jedna privatna visoka škola te isturena odjeljenja jednog javnog univerziteta, sa 6.000 studenata. Obrazovanje i nauka ključne su pretpostavke razvoja privrede i ukupnoga društva, temelj za prosperitet i napredak pojedinca i zajednice, pa je primarni cilj kantonalnog Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta dostupnost obrazovanja svima, i to pod jednakim uvjetima, te poticanje uvođenja studijskih programa i studiranja za deficitarna zanimanja.

Kultura

Na području Kantona je u 2013. godini djelovalo 20 kulturnih institucija. Najviše kulturnih institucija se nalaze na području općine Travnik. U Kantonu egzistiraju tri pozorišta, u kojima su u 2013. godini održane 54 predstave sa 11.350 posjetilaca. Kada su u pitanju kina, na području Kantona zvanično su dva kina, a ukupni broj održanih projekcija u 2012. godini je 39, sa 2.466 posjetilaca. Ukupni broj zaposlenika u pozorištima i kinima je u posljednjih pet godina imao trend rasta, a u 2013. godini je broj zaposlenika iznosio 168.

Ukupni broj televizijskih stanica je tri, sa 36 zaposlenika, a radiostanica sedam, sa 49 zaposlenika.

Evidentno je da ustanove kulture trebaju značajnu podršku iz Budžeta Kantona i općinskih budžeta, a ukupna izdvajanja iz Budžeta Kantona u posljednje tri godine (2011. – 2013. godine) imala su trend smanjenja, u 2013. godini iznosila su 54.600 KM i smanjena su za 28% u odnosu na 2011. godinu.

Socijalna zaštita

Socijalna zaštita na području Kantona se provodi preko centara za socijalni rad čiji su osnivači općine s područja Kantona koje financiraju njihov rad. Jedan od bitnih nedostataka sistema socijalne zaštite jeste činjenica da ne postoji sistem praćenja kvaliteta sistema socijalne zaštite. Pojedina socijalna prava se financiraju iz budžeta kantonalnog Ministarstva zdravstva i socijalne politike i budžeta Federalnog ministarstva rada i socijalne politike. Broj centara za socijalni rad se nije mijenjao u posljednjih nekoliko godina, pa svaka općina ima po jedan centar za socijalni rad ili službu za socijalni rad (ukupno osam centara i četiri službe za socijalni rad). Najveći broj korisnika socijalne pomoći u Kantonu pripadaju kategorijama koje primaju dječiji dodatak, stalnu novčanu pomoć, jednokratnu novčanu pomoć itd. U periodu od 2010. do 2013. godine broj djece bez roditeljskog staranja se smanjio sa 296 na 183 djece, dok je broj odgojno zanemarene i zapuštene djece smanjen sa 464 na 357. U navedenom periodu porastao je broj djece čiji je razvoj ometan porodičnim problemima, sa 970 u 2010. godini, na 1.231 dijete u 2013. godini.

Broj odraslih osoba sa društveno negativnim ponašanjem se smanjio, sa 648 u 2010. godini, na 384 u 2013. godini. U periodu od 2009. do 2013. godine evidentno je smanjenje broja korisnika civilnih žrtava rata, kao i broja ostvarivanih prava civilnih žrtava rata. Tokom 2009. godine 947 civilnih žrtava rata ostvarivalo je 1.150 prava, dok je u 2013. godini 910 civilnih žrtava rata ostvarivalo 1.095 prava. Evidentno je i smanjene broja korisnika prava osoba s neratnim invaliditetom. U 2010. godini 8.048 osoba s invaliditetom ostvarivalo je 17.360 prava, dok je u 2013. godini 7.700 osoba s invaliditetom ostvarivalo 16.633 prava.

Zdravstvo

Zdravstvene usluge na području Kantona obuhvataju primarnu, specijalističko-konsultativnu i bolničku (sekundarnu) zdravstvenu zaštitu. Primarna zdravstvena zaštita pruža se u okviru javnih ustanova domova zdravlja te u privatnim ordinacijama i privatnim zdravstvenim institucijama (poliklinikama određenog tipa). U Kantonu egzistira 11 domova zdravlja, sa 137 područnih ambulanti i 54 tima porodične medicine. Također, na području Kantona postoji pet bolnica (Javna ustanova Bolnica Travnik, Hrvatska bolnica "Dr. fra. Mato Nikolić", Nova Bila; Opća bolnica, Jajce; Bolnica za plućne bolesti i tuberkulozu, Travnik; Javna ustanova Bolnica, Bugojno). U okviru zdravstvenih institucija primarne i bolničke zdravstvene zaštite, osiguranici Kantona mogu dobiti zdravstvene usluge dijagnostike, liječenja, usluge konsultativno-specijalističke zdravstvene zaštite, zdravstvene usluge bolničkog liječenja i ostale zdravstvene usluge primarnog i sekundarnog nivoa. Opremljenost bolnica na području Kantona nije usklađena sa standardima EU-a. Finansijske poteškoće uzrok su nedovoljne materijalno-tehničke opremljenosti većine domova zdravlja i područnih ambulanti porodične medicine, nedovoljnog broja educiranih zdravstvenih radnika i česte fluktuacije liječnika. Broj kreveta i opremljenost ustanova zdravstvene zaštite ne zadovoljava potrebe. Trenutni kapacitet bolnica je 791 krevet. Broj stanovnika po jednom doktoru medicine je 827.

Na području Kantona egzistira i Zavod za javno zdravstvo Srednjobosanskog kantona (u daljnjem tekstu: Zavod za javno zdravstvo) kao zdravstvena ustanova kantonalnog nivoa, s nadležnostima utvrđenim zakonom (između ostalih praćenje, ocjenjivanje i analiza zdravstvenog stanja stanovništva, organizacija i rad zdravstvenih ustanova, promocija zdravlja i zdravstvenog odgoja, provođenje mjera higijensko-epidemiološke zaštite, učestvovanje u provođenju mjera na sprečavanju, ranom otkrivanju i suzbijanju hroničnih masovnih bolesti, uključujući i bolesti ovisnosti, itd.).

U 2013. godini u Kantonu je bilo 216.340 zdravstveno osiguranih osoba, što je 85% od ukupne populacije u Kantonu.

Sigurnost građana

Broj krivičnih dijela u Kantonu je u stalnom porastu, te je u periodu 2007. – 2013. godine porastao za 25% (sa 1.887 na 2.359). Broj prijavljenih počinitelja je također porastao, sa 1.651 na 1.806. Na drugoj strani, broj rasvijetljenih krivičnih dijela je u padu, tako da je sa 63% u 2007. godini pao na 56% u 2013. godini. Također, broj maloljetnih počinitelja je u porastu, pa je sa 146 maloljetnih počinitelja u 2007. godini došlo do 219 u 2013. godini. Broj prekršaja je nakon 2007. godine porastao sa 1.300 na 1.597 u 2010. godini, da bi ponovo pao na 1.303 u 2013. godini.

Pregled razvojnih perspektiva u društvenim djelatnostima Kantona

Tabela 13. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive društvenih djelatnosti u Srednjobosanskom kantonu

Razvojni problemi / potencijali	Razvojne perspektive
<ul style="list-style-type: none">Neriješen pravni status pet bolnica na području Kantona	<ul style="list-style-type: none">Usvajati pravni akt koji će regulisati status pet bolnica na području Kantona
<ul style="list-style-type: none">Nedovoljni materijalni i kadrovski kapaciteti bolnica u Kantonu	<ul style="list-style-type: none">Razvijati mjere koje će osigurati uštede u budžetu za nabavku nedostajućih materijalnih sredstava i zapošljavanje novih kadrova
<ul style="list-style-type: none">Neusklađenost zakonske regulative iz oblasti obrazovanja s reformskim procesima	<ul style="list-style-type: none">Usklađivanje postojeće zakonske regulative sa regulativom EU-a u oblasti obrazovanja
<ul style="list-style-type: none">Nedovoljna usklađenost obrazovnog sistema sa potrebama na tržištu rada	<ul style="list-style-type: none">Raditi na unapređenju obrazovnog sistema kroz zajedničke projekte s privrednim i ostalim relevantnim sektorima
<ul style="list-style-type: none">Velika stopa kriminala	<ul style="list-style-type: none">Pripremiti set preventivnih mjera koje trebaju spriječiti daljnju ekspanziju kriminala i uspostaviti trend njegova opadanja

1.1.6. Javna infrastruktura

Saobraćajna infrastruktura

Prema svome geografskom položaju Kanton predstavlja važno raskršće bosanskohercegovačkih, pa i evropskih puteva. Kanton ima dosta visok nivo kategorisane putne mreže. Obuhvaća gornje dijelove triju odvojenih slivova rijeka Vrbas, Fojnica i Lašva. Gustoća cestovne mreže na području Kantona iznosi 65,53/100 km², što je iznad prosjeka Bosne i Hercegovine. Nedostatak željezničke infrastrukture ogleda se u činjenici da Kanton nije umrežen u postojeću mrežu željezničkih puteva, što predstavlja ograničavajući faktor privrednom razvoju Kantona. Stepenn asfaltiranosti ukupne putne mreže u Kantonu (magistralni, regionalni i lokalni putevi) je oko 67,7%.

Jedan od osnovnih preduvjeta za razvoj Kantona je razvoj saobraćajne infrastrukture. Saobraćajni sistem mora svrsishodno razvojno i ekonomski povezati sva područja Kantona s Federacijom i ostatkom Bosne i Hercegovine, spojiti Kanton s regionalnim tranzitnim koridorima te pružati dobre uvjete za efikasan i siguran prijevoz ljudi, robe i dobara.

Energetska infrastruktura

Na području Kantona električna energija se proizvodi u dvjema hidroelektranama: Jajce na rijeci Plivi, instalisane snage 2 x 2 4 MW, i Jajce II na rijeci Vrbas, instalisane snage 3 x 10 MW. Osim navedenog, postoje i 24 mini hidroelektrane, a Kanton prednjači u Federaciji po broju izdatih koncesija za izgradnju i korištenje mini hidroelektrana. Kanton ne posjeduje nijednu termoelektoranu. Do 2013. godine u Kantonu je dodijeljeno i 20 koncesija za korištenje energije vjetra za proizvodnju električne energije na platou planine Vlašić.

Gas

Krajem 2013. godine završena je izgradnja gasovoda od Perinog Hana do Travnika, s odvojcima za Busovaču i Novi Travnik, u dužini od oko 40 km. Tim gasovodom predviđena je gasifikacija četiriju općina u Kantonu, i to: Busovače, Viteza, Travnika i Novog Travnika. Do 2025. godine predviđena je izgradnja distributivne mreže i intenzivno priključivanje korisnika na gasnu mrežu⁴. Također, završena je izgradnja gasovoda Visoko – Brnjaci, u dužini od 18,5 km. Brnjaci su čvorno mjesto na kojem se nalazi regulacijska i mjerna stanica, odakle gasovod nastavlja prema Kreševu, u dužini od 17 km, i nadalje prema Kiseljaku i Fojnici, u dužini od 22 km.

Pregled razvojnih perspektiva u području saobraćaja i elektroenergetske infrastrukture u Kantonu

Tabela 14. Razvojni problemi / potencijali i razvojne perspektive u području saobraćaja i elektroenergetske infrastrukture u Srednjobosanskom kantonu

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ul style="list-style-type: none">• Nedovoljno i neredovno održavani putni pravci	<ul style="list-style-type: none">• Uspostavljanje i provođenje sistema redovnog i kvalitetnog održavanja putnih pravaca
<ul style="list-style-type: none">• Nedovoljna signalizacija uličnih gradskih mreža	<ul style="list-style-type: none">• Poboljšanje signalizacije uličnih gradskih mreža
<ul style="list-style-type: none">• Manjak zaobilaznih putnih pravaca i preopterećenost gradskih saobraćajnica	<ul style="list-style-type: none">• Izrada planova rasterećenja gradske saobraćajne mreže i izgradnja zaobilaznih putnih pravaca
<ul style="list-style-type: none">• Nezadovoljavajući nivo sigurnosti u cestovnom saobraćaju	<ul style="list-style-type: none">• Unapređenje sigurnosti u cestovnom saobraćaju
<ul style="list-style-type: none">• Nedovoljno razvijen biciklistički saobraćaj	<ul style="list-style-type: none">• Jačanje ulaganja u izgradnju biciklističkih staza i promociju biciklističkog saobraćaja
<ul style="list-style-type: none">• Većina sistema daljinskog grijanja je u dosta lošem stanju, neodržavani su i zastarjeli te je potrebna njihova značajna modernizacija	<ul style="list-style-type: none">• Planiranje i jačanje ulaganja u rekonstrukciju sistema daljinskog grijanja
<ul style="list-style-type: none">• Loše i nesigurne putne komunikacije	<ul style="list-style-type: none">• Izrada planova rasterećenja gradske saobraćajne mreže i izgradnja zaobilaznih putnih pravaca na lokalnim nivoima
<ul style="list-style-type: none">• Nepostojanje ili dotrajnost vodovodne i kanalizacijske mreže	<ul style="list-style-type: none">• Sistematsko provođenje sanacije i izgradnje (tamo gdje ne postoji) vodovodne i kanalizacijske mreže (strategije razvoja pojedinih općina)
<ul style="list-style-type: none">• Dotrajlost i preopterećenost elektroenergetske mreže	<ul style="list-style-type: none">• Planiranje i jačanje ulaganja u rekonstrukciju elektroenergetske mreže

1.1.7. Zaštita okoliša i komunalna infrastruktura

Sistem kontinuiranog i sistematskog praćenja stanja pojedinih okolišnih komponenti u Bosni i Hercegovini uspostavljen je samo u pojedinim većim centrima, i to prema različitim metodama. Na području Kantona nije uspostavljen sistem kontinuiranog i sistematskog praćenja okolišnih komponenti. Mjerenja se obavljaju selektivno i ne provode kontinuirano, a metodologija mjerenja i praćenja nije usklađena s metodologijom Evropskog ureda za statistiku, tako da je poređenje i korištenje ovako dobijenih podataka ograničeno i otežano. Mjerne stanice za praćenje kvaliteta zraka na području Kantona ne postoje, tako da ne postoje ni pouzdani pokazatelji kvaliteta te komponente okoliša. Na području svake općine definisane su i uspostavljene općinske zone sanitarne zaštite izvorišta vode za piće, dok se mjere zaštite kvaliteta površinskih i podzemnih voda uglavnom ne provode, kao ni kontinuirana mjerenja, tako da ne postoje ni pouzdani pokazatelji njihova kvaliteta. Slično stanje je s podacima koji se odnose na kvalitet tla. Ocjena kvaliteta komponenti okoliša uglavnom se donosi na osnovu procjena.

⁴ Studija o ekonomskoj opravdanosti dodjele koncesija za općine Busovača, Vitez, Travnik i Novi Travnik, Institut za gasnu tehniku Sarajevo

Zrak

Egzaktnih pokazatelja o koncentraciji zagađujućih tvari u zraku na području Kantona nema, jer nisu uspostavljene mjerne stanice za kontinuirano praćenje kvaliteta zraka. Najveći zagađivači zraka iz stacionarnih izvora su pojedinačna ložišta u domaćinstvima koja zagađuju zrak tokom zimskih mjeseci izgaranjem pogonskih goriva drveta i ugljena. Od mobilnih linijskih izvora zagađenja zraka najzastupljenije su emisije zagađujućih tvari iz motora velikog broja motornih vozila. Također, dio energije koji je neophodan da bi se odvijala prerađivačka proizvodnja emituje se u okolinu (zrak) i zagađuje je [kao toplotna energija, različite vrste štetnih gasova, isparljive organske tvari, opasne tvari (metanol, formaldehid) i sl. te prašine].

Zagađenost zraka posljedica je i emitovanja različitih vrsta lebdeće prašine, ugljene prašine, dimnih i ispušnih gasova koji potječu s nezaštićenih površina rudnika, kamenoloma, separacija, ispušnih gasova mehanizacije, raznošenja prašine sa transportnog sistema i odlagališta itd. Iz pogona metalne industrije emituju se sitne metalne čestice, promjera samo dio milimetra (izvori uključuju većinu vrsta gorenja i određene industrijske procese), zatim isparljive organske spojeve, okside (NO_x, SO₂), amonijak (NH₃), teške metale, benzen itd.

Upravljanje vodama

S prosječno raspoloživim vodama od 22,3l/s po km², Kanton ima veće vodno bogatstvo od prosječnog vodnog bogatstva Bosne i Hercegovine u slivu rijeke Save (18 l/s po km²).

Sistem vodosnabdijevanja i kanalizacijske mreže je dotrajavao i samo djelomično obnovljen i rekonstruisan.

Područje Kantona nije izrazito ugroženo poplavama i one su manjeg intenziteta te su uglavnom uzrokovane dugotrajnim padavinama, podzemnim vodama, sječom šume, bespravnom gradnjom, zauzimanjem vodnoga pojasa i sporim prijemom vode u korita rijeka Vrbas, Lašva, Fojnica i njihovih pritoka.

Na području općina Kantona ne postoje izgrađeni decentralizovani sistemi upravljanja otpadnim vodama primjenom bioloških i ekološki prihvatljivih metoda.

Kanalizacijski sistem uglavnom obuhvata samo urbane gradske dijelove, a pročišćavanje otpadnih voda se ne provodi, pa se one direktno ispuštaju u vodotoke. Otpadne vode iz industrije sadrže neorganske primjese sa specifičnim toksičnim osobinama (soli, baze, kiseline, teški metali, metalni oksidi i hidroksidi, vodonik sulfid i sl.), zatim suspendovane čestice, rastvorene organske i neorganske materije, ostatke sredstava za čišćenje i dezinfekciju te boje, kao i škrobno ljepilo i druge materije koje izazivaju povećanu zagađenost površinskih i podzemnih voda.

Upravljanje otpadom

U sektoru upravljanja otpadom postignuta je najveća usklađenost zakonodavstva u Federaciji s pravnim naslijeđem EU-a. Na federalnom nivou način upravljanja otpadom definisan je Zakonom o upravljanju otpadom koji je donesen 2003. godine, a 2009. godine izmijenjen je i dopunjen Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom. Na nivou Kantona nije donesen Zakon o upravljanju otpadom, tako da se u ovoj oblasti koristi federalni propis. Kantonalni Zakon o komunalnim djelatnostima⁵ donesen je 2013. godine.

Na osnovu prikupljenih podataka iz općina u Kantonu, došlo se do podatka od 263 kg/st/god., odnosno 0,72 kg/st/god. Prosječna pokrivenost stanovništva u SBK organizovanim prikupljanjem i odvozom otpada na području Kantona je približno 62%, a udaljeni ruralni dijelovi uglavnom nisu pokriveni organizovanim skupljanjem otpada. Trenutno na području Kantona ne postoji nijedna regionalna deponija, a najbliža regionalna deponija na koju se odvozi otpad je Mošćanica kod Zenice. Ako izuzmemo općinu Dobretići, ostalih jedanaest općina na području Kantona imaju svoje lokalne

⁵ Zakon o komunalnim djelatnostima ("Službene novine Srednjobosanskog kantona", broj 13/13)

deponiju. Prema podacima iz općina, ustanovljeno je da na teritoriji Kantona postoje 473 evidentirane lokacije divljih deponija.

Buka

U praksi se mjerenje buke ne provode kontinuirano niti za sve izvore buke, pa ne postoje egzaktni podaci o izvorima i nivou buke. Prema procjeni, najznačajniji uzročnici buke su putna motorna vozila te kamenolomi i rudnici ugljena.

Zaštićeni dijelovi prirode

Zaštićenim prirodnim područjima se ne upravlja u skladu s naučnim ekološkim praksama. Spomenici prirode, kao što su pećine, jame i jezera, nedovoljno su istraženi na području Kantona. Skupština Kantona je zasad usvojila Zakon o proglašenju Prokoškog jezera spomenikom prirode⁶.

Šume

Upravljanje državnim šumama shodno odredbama važećeg Zakona o šumama ("Službene novine Srednjobosanskog kantona", broj 5/14) u nadležnosti je Vlade Kantona, koja je u sastavu resornog ministarstva osnovala Kantonalnu upravu za šumarstvo, kojoj su u nadležnost povjereni upravni, stručni i drugi poslovi u vezi s kontrolom i stručnim nadzorom korištenja šuma i šumskog zemljišta radi očuvanja i unapređenja trajnosti upravljanja šumama. Istovremeno sa osnivanjem Kantonalne uprave za šumarstvo, osnovano je i kantonalno šumskoprivredno društvo kome su povjereni poslovi upravljanja državnim šumama na području Kantona.

Na području Kantona državnim šumama gospodari kantonalno preduzeće Šumskoprivredno društvo "Srednjobosanske šume" / Šumskogospodarsko društvo "Šume Središnje Bosne" / Шумскопривредно друштво "Средњобосанске шуме", d. o. o., Donji Vakuf, gospodari na četiri šumskoprivredna područja. Za šumskoprivredna područja "Lašvansko", "Gornjovrbasko" i "Srednjovrbasko" izrađene su i usvojene šumskoprivredne osnove, a za "Fojničko šumskoprivredno područje" osnova ističe 2016. godine, odnosno u toku su pripreme aktivnosti za izradu nove šumskoprivredne osnove.

Planirani obim sječe na godišnjem nivou je oko 20% manji od etatnih mogućnosti.

Zaštita zemljišta

Zemljište u Kantonu, a posebno poljoprivredno zemljište, ugroženo je nekontrolisanom urbanizacijom, kao i povećanim zahtjevima za promjenom namjene zemljišta, koji prate privredni razvoj društva. Učešće zemljišta sa srednjim i visokim nivoom sadržaja teških metala, s tim da se Co i Cd ne pojavljuju kao bitni zagađivači (drugi postotak predstavlja postotak zemljišta koje ima visok nivo zagađenja): Kanton – Pb (0%), Cu (88%, 2%), Zn (78%, 0%), Mn (56%, 44%).

Značajan dio zemljišnih površina (od 151.794 km²) Kantona je neupotrebljiv, jer je označen kao potencijalno minirano područje. Stanje u periodu od 2007. do 2013. godine, prema podacima Kantonalne uprave za civilnu zaštitu, prikazano je u Tabeli 15.

⁶ Zakon o proglašenju Prokoškog jezera spomenikom prirode ("Službene novine Srednjobosanskog kantona", broj 4/05)

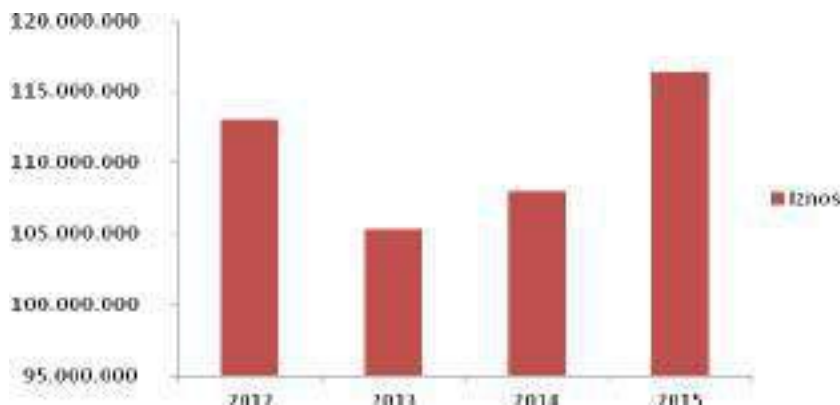
Tabela 15. Zemljište kontaminirano minama

Kategorija	Površina (u m ²)	Postotak ukupne površine
I. lokaliteti koji su u svakodnevnoj civilnoj upotrebi, lokacije repatrijacije izbjeglica i raseljenih lica, lokacije za obnovu i rekonstrukciju infrastrukture i ekonomije	28.563.072	18,82
II. lokaliteti koji su povremeno u upotrebi ili su u kontakt-zoni s lokacijom iz I. kategorije, ekonomski resursi	45.333.501	29,87
III. periferni lokaliteti	77.924.476	51,34
Ukupno	151.794.049	100

1.1.8. Analiza Budžeta

U 2013. godini BDP po stanovniku (prisutni broj stanovnika) u Federaciji, prema procjeni, iznosio je 7.188 KM, dok je u Kantonu iznosio 5.044 KM ili 70,2% od federalnog prosjeka u toj godini.

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza s jedinstvenog računa Kantona, u iznosu od 105.300.000 KM u 2013. godini, predstavlja značajan pad od 6,8% u odnosu na 2012. godinu. Tokom 2014. godine došlo je do porasta prihoda za 2,3%, a pozitivni trend je planiran za 2015. godinu, u iznosu od 116.400.000 KM, što je više za 8.400.000 KM ili 7,8% u odnosu na prethodnu godinu.

Graf 2. Raspodjela prihoda od indirektnih poreza s jedinstvenog računa

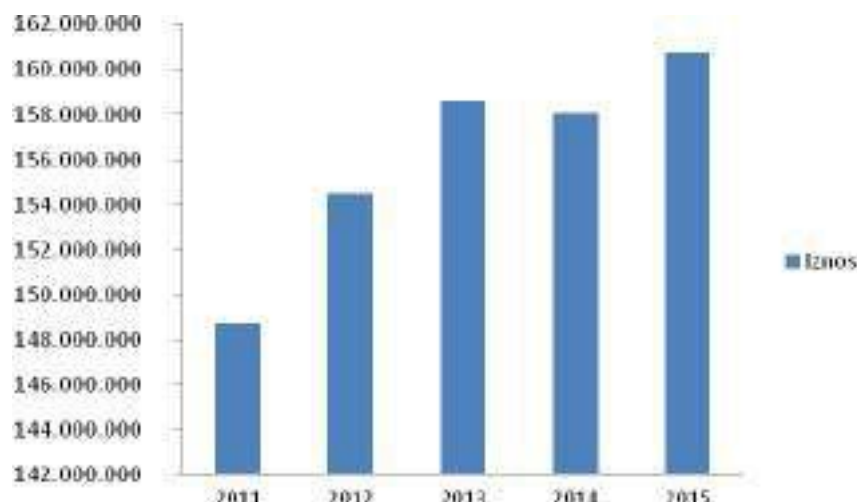
Porez na dobit preduzeća, izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija, predstavlja u cijelosti prihod Kantona. Ostvareni prihodi Kantona na osnovu toga poreza u 2014. godini iznosili su 7.600.000 KM, što predstavlja povećanje prihoda od 3,1% u odnosu na 2013. godinu. Očekivani prihod od poreza na dobit u 2015. godini planiran je u iznosu od 7.600.000 KM, što je za 20.000 KM ili 0,3% više u odnosu na iznos u Izmjenama Budžeta Srednjobosanskog kantona za 2014. godinu. Prihod od poreza na dobit u 2015. godini planiran je u iznosu od 11.100.000 KM, što je za 1.200.000 KM ili 11,9% više u odnosu na iznos u Izmjenama Budžeta Srednjobosanskog kantona za 2014. godinu.

Ostvareni nivo prihoda na osnovu poreza na dobit u 2013. godini je iznosio 9.300.000 KM. U 2014. godini ti su prihodi iznosili 10.000.000 KM, dok je plan za 2015. godinu 11.100.000 KM.

U 2015. godini neporezni prihodi planirani su u iznosu od 16.400.000 KM, što je za 1.800.000 KM ili 12,3% više u odnosu na Izmjene Budžeta Srednjobosanskog kantona za 2014. godinu. Neporezni prihodi obuhvataju prihode od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihode od pozitivnih kursnih razlika, naknade i prihode od pružanja javnih usluga i novčane kazne (neporezne prihode). U Prijedlogu Budžeta Srednjobosanskog kantona za 2015. godinu, prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih kursnih razlika planirani su u iznosu od 1.200.000 KM, što predstavlja povećanje od 400.000 KM ili 48,1% u odnosu na 2014. godinu.

Ukupni rashodi i izdaci u Prijedlogu Budžeta Srednjobosanskog kantona za 2015. godinu iznose 168.224.847,00 KM, što predstavlja povećanje za 5.879.971,00 KM ili 3,6% u odnosu na Budžeta Srednjobosanskog kantona za 2014. godinu.

Graf 3. Ukupni rashodi i izdaci Kantona s jedinstvenog računa

Kao i prethodnih godina, tokom 2014. godine fiskalna politika Vlade Kantona bila je orijentisana na aktivnosti koje će doprinijeti ekonomskom i socijalnom jačanju Kantona. U tom kontekstu se nastavlja implementacija strategije ublažavanja efekata globalne ekonomske i finansijske krize, u vidu ograničavanja budžetske potrošnje u toku godine, kao i naredne, 2015. godine, kroz oštre mjere štednje u svim segmentima javne potrošnje.

Dug Kantona i općina

Zbog postojećih socijalnih i administrativnih pritisaka na kantonalni Budžet, koji je daleko od razvojnog budžeta, a također u nedostatku korištenja EU-a i drugih međunarodnih fondova, Kanton za razvojne projekte najviše koristi kreditna sredstva. Kanton se još od 2009. godine zadužio u okviru stand-by aranžmana sa MMF-om, kao podrška kantonalnom Budžetu radi ublažavanja učinka svjetske ekonomske krize i rješavanja fiskalnog rebalansa. Kredit na osnovu prijenosa kreditnih sredstava po III. stand-by aranžmanu MMF-a s Vladom Federacije Bosne i Hercegovine iznosi 6.000.000 KM, uz rok otplate od pet godina, odgođeni tzv. grejs-period tri godine (uračunato u rok otplate, počevši od dana označavanja svake tranše), uz promjenjivu kamatnu stopu (određuje je MMF za SDR, a na dan zaduživanja ona je iznosila 1,45% godišnje). Kanton se u 2014. godini zadužio, u iznosu od 10.000.000 KM, za saniranje deficita kod konzorcija Intesa Sanpaolo i UniCredit banke, uz kamatnu stopu 6,5% + šestomjesečni EURIBOR60, fluktuirajući na godišnjem nivou, rok otplate 84 mjeseca, uz odgođeni tzv. grejs-period od 12 mjeseci i naknadu za obradu kredita od 0,75% od iznosa kredita, jednokratno.

Ugovor o kreditnom zaduženju Kantona s Federacijom iz sredstava dodatnog finansiranja po IV. stand-by aranžmanu MMF-a, potpisan je 20. oktobra 2014. godine. Kredit u iznosu od 3.816.000,00 KM služi kao podrška Budžetu, s rokom otplate od pet godina, odgođenim, tzv. grejs-periodom od tri godine i kamatnom stopom od 1,08% na godišnjem nivou. Ukupni dug Kantona na dan 31. decembra 2014. godine iznosio je 65.120.000 KM, od čega se iznos od 22.430.000 KM odnosi na postojeće kredite (MMF / Federacija – Prijenos kreditnih sredstava po III. stand-by aranžmanu MMF-a s Vladom Federacije Bosne i Hercegovine, Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banka i Prijenos kreditnih sredstava po IV stand by aranžmanu MMF-a s Vladom Federacije Bosne i Hercegovine), a 42.690.000 KM kratkoročne neizmirene obaveze (kratkoročne obaveze prema pravnim i fizičkim licima, obaveze za plaće, naknade i doprinose, ostale kratkoročne obaveze).

Općine u sastavu Kantona imale su na dan 31. decembra 2014. godine ukupne obaveze u iznosu od 37.320.000 KM, od čega se na dugoročne obaveze (kredite, zajmove i ostale dugoročne obaveze) odnosi 14.120.000 KM, a 23.190.000 KM na kratkoročne obaveze.

Tabela 16. daje pregled obaveza Kantona u vezi s kreditima.

Tabela 16. Obaveze Srednjobosanskog kantona prema kreditima

Godina	MMF 6 mil.		MMF 3,816 mil.		Dugoročni kredit 10 mil.			Ukupno			
	Kamata	Anuitet	Kamata	Anuitet	Kamata	Anuitet	Druge uplate (tr.obr.kr.)	Kamata	Anuitet	Druge uplate (tr.obr.kr.)	Ukupno
2014.	60.000				386.382,02	833.328	75.000	446.382,02	0,00	75.000	521.382,02
2015.	50.000	666.666,67	51.000		656.027,68	1.666.656		778.777,68	1.499.994,67		2.278.772,35
2016.	40.000	2.666.666,68	59.500		558.357,10	1.666.656		690.107,10	4.333.322,68		5.023.429,78
2017.	30.000	2.666.666,65	59.000	477.000	446.590,79	1.666.656		579.090,79	4.810.322,65		5.389.413,44
2018.			56.000	1.908.000	334.930,85	1.666.656		390.930,85	3.897.094		4.288.024,85
2019.			28.000	1.431.000	223.488,14	1.666.656		251.488,14	3.415.969		3.667.457,14
2020.					111.457,02	1.666.656		111.457,02	1.980.844		2.092.301,02
2021.					13.934,44	833.392		13.934,44	1.143.455		1.157.389,44
Ukupno	180.000	6.000.000	253.500	3.816.000	2.731.168,04	10.000,00	75.000	3.262.168,04	21.081.002	75.000	24.418.170,04

Izvor: Ministarstvo finansija Srednjobosanskog kantona, 2015.

1.2. Pregled unutrašnjih i vanjskih faktora

SWOT analiza je ključni okvir za analizu situacije koji omogućava integraciju ostalih metoda, kao što su PESTLE, analiza resursa i rezultata i druge. SWOT analiza se koristi za utvrđivanje prilika i prijetnji, kao i snaga i slabosti. Na engleskom jeziku SWOT je akronim tih četiriju faktora. Kod izrade SWOT analize potrebno je nastojati da analiza bude što objektivnija, koncentrirajući se što je moguće više na posmatranje stvari iz ugla učesnika u strateškom procesu, kao i građana. Dok se socioekonomska analiza uglavnom više bavi kvantitativnim pokazateljima baziranim na historijskim činjenicama, SWOT analiza uključuje kvalitativnu ocjenu stanja iz ugla svih relevantnih učesnika uključenih u proces razvoja. PESTLE analiza je alat za analizu vanjskih trendova i pitanja na koje u ovom slučaju SBK nema utjecaja. PESTLE je akronim koji zapravo može poslužiti kao kontrolni popis tematskih oblasti koje je potrebno razmotriti u sklopu analize. Označava sljedeće oblasti: političku, ekonomsku, socijalnu, tehnološku, pravnu i okolišnu. Može se iskoristiti kako bi se ustanovili vanjski faktori koji su identifikovani u okviru sekcije "prilike i prijetnje" u SWOT analizi.

Sljedeća tabela, koja predstavlja SWOT analizu Kantona, nastala je kao rezultat provedenih radionica s članovima KOR-a Kantona iz svih relevantnih sektora. U okviru izrade Strategije razvoja Srednjobosanskog kantona, SWOT instrumentom se koristilo za određivanje strateških fokusa, dominantnih i određujućih faktora, unutar i van Kantona, za koje postoji vjerovatnoća da će imati značajan utjecaj na ispunjenje vizije razvoja, kao i da proizvedu relevantne strateške smjernice. Dakle, cilj provedene SWOT analize jeste povećanje nivoa raspoloživih informacija, s ciljem određivanja trenutnoga stanja i mogućih strateških pravaca.

Tabela 17. SWOT elementi Srednjobosanskog kantona

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Geoprometni položaj u Federaciji i u Bosni i Hercegovini ➤ Raspoloživost hidropotencijala ➤ Raznovrsnost rudnog bogatstva i minerala ➤ Bogato kulturno-historijsko naslijeđe ➤ Bogatstvo prirodnim resursima (šume, voda, zemljište, planine) ➤ Velika površina raspoloživog neobrađenog zemljišta 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Visoka stopa nezaposlenosti ➤ Veliki procent radno neaktivnog stanovništva ➤ Zastarjela tehnologija i tehnološki procesi ➤ Nelikvidnost i zaduženost preduzeća ➤ Nedovoljna povezanost javnog sektora s potrebama privatnoga sektora ➤ Nedovoljan izvoz finalnih proizvoda i negativan vanjskotrgovinski bilans

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Potencijali za razvoj turizma ➤ Potencijal za razvoj sporta ➤ Broj i dostupnost bolničkih zdravstvenih usluga ➤ Pružanje specifičnih zdravstvenih usluga (laparoskopija, pulmologija i dr.) ➤ Međuentitetska i međukantonalna uvezanost i saradnja ➤ Univerzitetski kanton ➤ Kvalitetan nastavni kadar ➤ Energetski potencijal i povoljni uvjeti za korištenje obnovljivih izvora energije ➤ Industrijska i trgovačka tradicija ➤ Zakon o javno-privatnom partnerstvu ➤ Razvijen nevladin sektor ➤ Velika populacija mladih na području Kantona 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Otežan pristup finansijskim sredstvima za razvoj projekata i poduzetništva ➤ Nepostojanje željezničke infrastrukture ➤ Baziranje tekstilne i metaloprerađivačke industrije na niskoakumulativnim "lohn" poslovima ➤ Usitnjenost posjeda i ekstenzivna poljoprivredna proizvodnja ➤ Nedovoljno razvijen komorski i obrtnički sistem ➤ Nepostojanje baza podataka o privrednim kretanjima ➤ Neusklađena prostorno-planska dokumentacija s trenutnim stanjem na terenu ➤ Veliki broj nelegalno izgrađenih objekata i nepostojanje zakona o legalizaciji ➤ Nepostojanje jedinstvenih baza podataka o prostoru (GIS) ➤ Nefunkcionalna baza podataka o zagađivačima ➤ Neriješen problem odlaganja otpada ➤ Komunalne otpadne vode se ne pročišćavaju prije ispuštanja u vodotoke ➤ Inertnost u implementaciji propisa ➤ Nepostojanje materijalnog propisa koji reguliše status pet bolnica ➤ Nedovoljna opremljenost svih bolnica ➤ Nedovoljna izdvajanja iz Budžeta Kantona i općinskih budžeta za bolnice ➤ Nedostatak bolničkih lijekova ➤ Povećani troškovi Zavoda za zdravstveno osiguranje Srednjobosanskog kantona zbog liječenja pacijenata u drugim kantonima ➤ Sistemska neuvezanost u svim resorima ➤ Nedovoljna informatizacija Kantona ➤ Zakonska regulativa iz oblasti obrazovanja nedovoljna i neusklađena s reformskim procesima ➤ Ograničena sredstva Budžeta Kantona i općinskih budžeta za finansiranje razvojnih projekata ➤ Nedostatak kapaciteta za pripremu projekata za međunarodne fondove ➤ Loša saobraćajna infrastruktura regionalnih i lokalnih saobraćajnica ➤ Nedovoljna informatička uvezanost 	
Lista oblasti	Prilike	Prijetnje
Političke	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Potpisivanje sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU-om ➤ Potpisivanje CEFTA sporazuma o liberalizaciji trgovine između država članica ➤ Usaglašavanje zakonodavstva sa pravnom stečevinom EU-a 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Politička nestabilnost u Bosni i Hercegovini ➤ Veliki broj upravnih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini s isprepletenim nadležnostima ➤ Nedovoljna zaštita domaće proizvodnje u Bosni i Hercegovini ➤ Zastoj Bosne i Hercegovine u evropskim integracijama ➤ Postojeća pravna regulativa koja je na svim nivoima upravne vlasti u Bosni i Hercegovini omogućila politički utjecaj na policiju

Ekonomске	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mogućnost korištenja međunarodnih fondova ➤ Velika potražnja za organske poljoprivredne proizvode ➤ Mogućnost širenja industrijskih/poslovnih zona i klastera ➤ Turistički potencijali ➤ Stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta za razvoj mikropreduzeća i MSP-a ➤ Razvoj drvne industrije i industrije prerade drveta kroz bolju međusobnu povezanost ➤ Multietničnost koja omogućava međunarodnu saradnju ➤ Otvaranje domova za stara i iznemogla lica 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Značajan udio sive ekonomije u Bosni i Hercegovini u ukupnim ekonomskim aktivnostima ➤ Niska kupovna moć stanovništva u Bosni i Hercegovini ➤ Veliki broj administrativnih procedura u vezi s osnivanjem privrednih društava regulisanih propisima na federalnom nivou ➤ Nedovoljno atraktivan poslovni ambijent za investiranje u Bosni i Hercegovini i nizak ukupan nivo investicija ➤ Fiskalna i parafiskalna opterećenja definisana na višim nivoima vlasti
Socijalne i društvene	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Socijalna uključenost ugroženih kategorija stanovništva ➤ Ostvarenje dodatnih prihoda kroz samostalne djelatnosti ➤ Jačanje javnog i privatnog interesa za razvoj predškolskog obrazovanja kao i obrazovanja odraslih osoba ➤ Izražena potreba za boljim međusektorskim uvezivanjem koji se odnosi na obrazovni sistem i potrebe tržišta rada ➤ Donošenje zakonske regulative iz oblasti obrazovanja (predškolskog, osnovnog, srednjeg) koja će potaknuti stvaranje kvalitetnijeg obrazovanja i njegovu reformu uvažavajući i etničke posebnosti i demografske promjene 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nizak prirodni priraštaj i trend kretanja starosne strukture u Bosni i Hercegovini ➤ Odliv stanovništva iz Bosne i Hercegovine ➤ Nizak udio socijalnih izdvajanja u ukupnim transferima iz budžeta na svim nivoima vlasti
Tehnološke	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Upotreba novih tehnologija u proizvodnim procesima ➤ Upotreba informacijsko-komunikacijskih tehnologija 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nedovoljni kapaciteti naučno-istraživačkih centara i njihova saradnja s privredom u Bosni i Hercegovini ➤ Nedovoljna informatička pismenost u Bosni i Hercegovini
Pravne	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uspostavljanje pozitivnog poslovnog ambijenta ➤ Donošenje strateško-planskih dokumenata značajnih za razvoj ➤ Harmonizacija legislative sa legislativom EU-a (naročito u područjima upotrebe energije, resursa i zaštite okoliša) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nemogućnost provođenja svih mjera ekonomskog razvoja kao posljedica ustavnih nadležnosti Kantona ➤ Često mijenjanje zakonske regulative u Bosni i Hercegovini ➤ Veliki broj zakonskih i podzakonskih akata kao posljedica podjele nadležnosti između države, entiteta, kantona i JLS-a ➤ Nedovoljna harmoniziranost legislative između različitih nivoa upravne vlasti u Bosni i Hercegovini
Prirodna okolina	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Upotreba novih tehnologija koje imaju manji utjecaj na okoliš ➤ Donošenje kantonalnih i lokalnih okolišnih akcionih planova ➤ Izgradnja sistema upravljanja otpadom u skladu s važećim 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Korištenje zastarjelih tehnologija koje imaju negativan utjecaj na okoliš ➤ Nedosljedno provođenje zakonskih mjera iz oblasti zaštite okoliša kao posljedica inertnosti primjene i nedostatka kapaciteta ➤ Nedovoljno izgrađena svijest stanovništva

	<p>zakonodavstvom i strategijom (donošenje planova, općinskih planova upravljanja otpadom, sanacija deponija, uspostava regionalne deponije)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Korištenje obnovljivih izvora energije ➤ Racionalnije korištenje energije kroz implementaciju sistema energetske efikasnosti ➤ Velike količine otpada koje mogu biti iskorištene za proizvodnju energije ili u daljnjoj preradi 	
--	--	--

Osnovne slabosti koje usporavaju i ograničavaju razvoj Kantona su visoka stopa nezaposlenosti, zastarjela tehnologija i tehnološki procesi, otežan pristup finansijskim sredstvima za razvoj poduzetništva, ograničena sredstva finansiranja za realizaciju razvojnih projekata, loša saobraćajna infrastruktura, nekonkurentnost tržišta radne snage i neusklađenost sistema obrazovanja s potrebama tržišta rada, nezadovoljavajuća poslovna klima i niska konkurentnost preduzeća, usitnjenost poljoprivrednih posjeda, neriješen problem odlaganja otpada, nepostojanje materijalnog propisa koji reguliše status pet bolnica u Kantonu, nedovoljna opremljenost bolnica, zakonska regulativa u oblasti obrazovanja nedovoljna i neusklađena s reformskim procesima.

Vanjski faktori koji utječu na razvoj Kantona mogu biti ili pokretač razvoja ili prepreka razvoju. Aktivnosti za dobijanje kandidatskog statusa za pristupanje Evropskoj uniji, harmoniziranje domaćih propisa sa evropskim zakonodavstvom, mogućnost korištenja evropskih fondova, mogućnost razvoja organske poljoprivrede, razvoj turizma na prostoru cijele države, multietničnost kao prilika međunarodne saradnje, korištenje obnovljivih izvora energije. Prijetnje za razvoj Kantona su unutrašnja politička nestabilnost u Bosni i Hercegovini koja negativno utječe na jačanje i razvoj tržišta, kašnjenje u ispunjavanju obaveza iz procesa evropskih integracija, loš imidž Bosne i Hercegovine u svijetu, veliki broj nivoa vlasti sa isprepletenim nadležnostima, siva ekonomija, visoka stopa doprinosa i poreza prema zakonima definisanim na višem nivou, odliv školovanih kadrova iz Bosne i Hercegovine, neadekvatna raspodjela prihoda na svim nivoima vlasti, kompleksna državna struktura i način funkcionisanja.

Kanton posjeduje velike potencijale za nastavak razvoja poljoprivredne i prerađivačke industrije. Bogata industrijska i trgovinska tradicija, zajedno s raspoloživim prirodnim resursima, pruža odličnu polaznu osnovu za daljnja ulaganja u tu oblast, što u konačnici treba rezultirati novim zapošljavanjem. Na tom putu jedan od najznačajnijih izazova jeste, svakako, neusklađenost obrazovnog sistema s realnim potrebama tržišta, kao i visoki troškovi zdravstvene i socijalne zaštite. Stavljanje prirodnih resursa u službu razvoja Kantona, a pri tome vodeći računa o zaštiti okoliša i prirodnih ljepota, predstavlja jednu od najvažnijih prilika koje se pružaju Kantonu. Uzimajući u obzir geoprometni položaj Kantona, kao i utjecaj koji saobraćajna infrastruktura ima na ukupni razvoj privrede, izgradnja i obnova postojeće saobraćajne infrastrukture ostaje jedan od najvažnijih izazova s kojima se suočava Kanton.

1.3. Strateško fokusiranje

Na osnovu socioekonomske i SWOT analize postavljen je osnov za definisanje strateških pravaca razvoja Kantona. Strateško fokusiranje je bazirano na jedinstvenim snagama kojima raspolaže Kanton, kao i ključnim problemima koje u nekoliko narednih godina treba riješiti.

Ključne snage Kantona su prirodni resursi (velike rezerve ugljena i drugog rudnog bogatstva i minerala, zemljište, voda, šuma), kao i energetska potencijal i povoljni uvjeti za korištenje

hidropotencijala i obnovljivih izvora energije. Osim toga, snage Kantona predstavljaju i industrijska i trgovačka tradicija, raspoloživa radna snaga, potencijal za razvoj različitih oblika turizma te izgrađena infrastruktura za razvoj turizma. Ključne prilike za razvoj Kantona se odnose na aktivnosti u vezi s privlačenjem novih investicija u Bosni i Hercegovini, mogućnostima korištenja međunarodnih fondova za razvoj Bosne i Hercegovini, rastom interesa za međuopćinsku i regionalnu saradnju, programima podrške poljoprivredi te malim i srednjim preduzećima, kao i otvaranjem mogućnosti izvoza industrijskih proizvoda. Značajna prilika ogleda se i u primjeni Zakona o sistemu državne pomoći u Bosni i Hercegovini, reformi poslovnog okruženja u Federaciji Bosne i Hercegovine kroz donošenje novih zakona o preduzećima te direktnim stranim ulaganjima. Na osnovu navedenih snaga i prilika za razvoj Kantona, moguće je identifikovati prvi strateški fokus Kantona kojim se osigurava **iskorištavanje raspoloživih potencijala u sektorima poljoprivrede i prehrambene industrije te upravljanjem prirodnim resursima i kulturnim naslijeđem u funkciji razvoja Kantona.**

Kroz SWOT analizu su identifikovani sistemski problemi u sektoru obrazovanja, zdravstva i socijalne pomoći. Nagli razvoj visokog obrazovanja predstavlja ozbiljan izazov, ali i povezivanje potreba tržišta rada sa srednjoškolskim obrazovnim sistemom. U zdravstvenom sektoru je evidentan problem nedovoljne i neadekvatne opremljenosti zdravstvenih ustanova, postojanje velikih kapaciteta (pet bolnica), ali i njihov neriješen status u vezi s osnivačem i osnivačkim pravima. Također, kao izazov nameće se i pojava privatne inicijative kroz osnivanje privatnih zdravstvenih ustanova i njihovo finansiranje iz Zavoda za zdravstveno osiguranje Srednjobosanskog kantona (u daljnjem tekstu: Zavod za zdravstveno osiguranje). Socijalni sektor karakteriše nizak prirodni priraštaj, kao i odliv stanovništva. Veliki je pritisak i na socijalne fondove, što nas u konačnici dovodi i do drugog strateškog fokusa: **rješavanje sistemskih problema u kvalitetu življenja i održivog društvenog okruženja.**

Imajući u vidu da su snaga Kantona geoprometni položaj te postojanje Zakona o javno-privatnom partnerstvu, a prilike izgradnja industrijskih / poslovnih zona, razvoj turizma, upotreba novih tehnologija u proizvodnom procesu, korištenje obnovljivih izvora energije, racionalno korištenje energije kroz energetske efikasnost, dolazimo i do trećeg strateškog fokusa koji treba doprinijeti integrisanom razvoju Kantona: **razvijanje saobraćajne i energetske infrastrukture.**

Strateško fokusiranje je utemeljeno kroz tri strateška fokusa:

1. **Iskorištavanje raspoloživih potencijala u sektorima poljoprivrede i prehrambene industrije te upravljanje prirodnim resursima i kulturnim naslijeđem u funkciji razvoja Kantona.**
2. **Rješavanje sistemskih problema u kvalitetu življenja i održivog društvenog okruženja.**
3. **Razvijanje saobraćajne i energetske infrastrukture.**

1.4. Vizija razvoja

Definisanje vizije razvoja Kantona odražava namjeru i širinu promjena koje građani Kantona žele u periodu od 2016. do 2020. godine. Vizija je karakteristična za tu sredinu – objedinjava geostrateški centralni položaj Kantona u srcu Bosne, vrijednost i dobrotu ljudi, veliko prirodno bogatstvo, te težnju Kantona da postane prostor ugodnog življenja koji pruža priliku za uspjeh. Kanton svoj razvoj temelji na industrijskim i ljudskim resursima, prirodnim i turističkim potencijalima te bogatom kulturno-historijskom naslijeđu i nezagađenoj prirodi. Takav razvoj karakterišu princip održivosti i integracije, gdje svaki sektor zadržava svoje osnovne razvojne ciljeve, a zajedno ih ostvaruju u obliku uravnoteženog razvoja.

VIZIJA razvoja Kantona

„Iz srca Bosne ključa ljepota i dobrotu čovjeka, bogatstvo prirode, gdje se ugodno živi i svaki čovjek ima priliku za uspjeh.“

1.5. Strateški ciljevi

Na osnovu strateških fokusa i vizije Kantona definisana su tri strateška cilja koji osiguravaju sinergijske efekte između ekonomije, okoliša i društva, uz puno uvažavanje interesa lokalne uprave. Oni imaju prepoznatljiva sektorska težišta, ali su istovremeno integralni i povezujući.

Strateški ciljevi Srednjobosanskog kantona 2020.	
1.	Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije
2.	Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja
3.	Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša

Strateški cilj 1: Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije

Prvi strateški cilj razvoja Kantona koji će doprinijeti viziji ugodnog življenja građana, kao i dostizanja stanja društva u kojem svi građani imaju priliku iskoristiti svoje potencijale i ostvariti uspjeh jeste **ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije**. Cilj je mobilizovati sve raspoložive potencijale, prirodne resurse, naslijeđe i tradiciju koje posjeduje Kanton te ih stavi u funkciju razvoja privrede. Kao krajnji rezultat se očekuju ekonomski rast kroz povećanje BDP-a, rast indeksa razvijenosti Kantona u odnosu na druge kantone u Federaciji, kao i povećanje broja zaposlenih osoba.

Za razvoj Kantona bitno je sistemski razvijati i poticati privredu održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prije svega prirodnih resursa, naslijeđa i bogate tradicije. Imajući u vidu da je cilj poticanja privrede povećanje zaposlenosti kroz otvaranje novih malih i srednjih preduzeća, privlačenje stranih investicija, razvoj održivog turizma, kreiranje povoljnog poslovnog okruženja, Ta područja su obuhvaćena sa **četiri prioriteta** kojima se doprinosi ostvarenju prvog strateškog cilja.

Stepen realizacije postavljenog strateškog cilja će se pratiti kroz nekoliko ključnih pokazatelja utjecaja (BDP, broj zaposlenih osoba i indeks razvijenosti), na osnovu kojih će se ocijeniti stepen promjena u okruženju. Za svaki pokazatelj su definisane i početne vrijednosti u 2014. godini kao i ciljane vrijednosti u 2020. godini. Tabela 18. sumira pokazatelje utjecaja s početnim i ciljanim vrijednostima za prvi strateški cilj.

Tabela 18. Pokazatelji utjecaja za prvi strateški cilj

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja	Početna vrijednost (2014.)	Ciljana vrijednost (2020.)
Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	BDP	1.304.147	1.450.000
	Broj zaposlenih osoba	40.745	46.856
	Indeks razvijenosti	78,5	86,4

Strateški cilj 2: Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja

Da bi svi građani Kantona imali priliku živjeti u sigurnijem društvu koje je u mogućnosti zadovoljiti njihove osnovne životne potrebe, definisan je i drugi strateški cilj koji treba **unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja**. Cilj je rezultat brojnih izazova i problema s kojima se suočava Kanton kroz sistem obrazovanja, kulture, sporta, zdravstvene i socijalne zaštite, te sigurnosti, a što je prepoznato i kroz drugi strateški fokus. Unapređenjem spomenutog sistema Kanton će biti u prilici povećati socijalna izdavanja za socijalno ugrožene građane te zadržati broj učenika koji pohađaju obavezno školovanje. Razvoj Kantona podrazumijeva davanje prilike svim stanovnicima za ugodan život, prije svega kroz kvalitetnu zdravstvenu zaštitu, siguran i dostojanstven život, te svima dostupno i kvalitetno osnovno, srednje i visoko obrazovanje. Da bi se ostvarilo zacrtano, ovaj strateški cilj je razrađen kroz **pet prioriternih ciljeva**.

Stepen realizacije drugog strateškog cilja će se pratiti kroz grupu pokazatelja utjecaja koji mogu pokazati da li su se desile i u kojoj mjeri promjene u oblastima obrazovanja, kulture, sporta, zdravstvene i socijalne zaštite te sigurnosti građana, ali i kakav je učinak ta promjena ostavila na ukupni društveni razvoj Kantona. Za svaki od pokazatelja date su i početne vrijednosti u 2014. godini te željene vrijednosti u 2020. godini (Tabela 19.).

Tabela 19. Pokazatelji utjecaja za drugi strateški cilj

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja	Početna vrijednost (2014.)	Ciljana vrijednost (2020.)
Unaprijediti obrazovanje, zdravstvenu i socijalnu zaštitu te sigurnost građana	Broj učenika osnovnih i srednjih škola / 1.000 stanovnika	139	130
	Broj ljekara / 1.000 stanovnika	352 ljekara ($352 / 273.000 * 1.000 = 1,29$) 53 stomatologa ($53 / 273.000 * 1.000 = 0,19$)	400 ljekara 1,5 70 stomatologa 0,25
	Socijalni transferi po stanovniku	19,68 KM	23 KM

Strateški cilj 3: Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša

Konačno, da bi se osigurao zadovoljavajući kvalitet življenja građana u Kantonu, ali i stvorile osnovne pretpostavke za daljnji razvoj privrede, zacrtan je i treći strateški cilj koji treba poboljšati **infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša** u Kantonu. U konačnici, realizacijom spomenutog bi se do 2020. godine povećao procent kapitalnih investicija u Kantonu, kao i broj zaposlenih građana. Unapređenje kvaliteta življenja kroz unapređenje infrastrukture u domenu informacijskih sistema za integralno upravljanje okolišem, unapređenje putne infrastrukture povezivanjem Kantona sa susjednim kantonima i Republikom Srpskom, zaštita i sanacija okolišnih komponenti (voda, zemlja, zrak) te zaštita i unapređenje prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije planiraju se realizovati kroz **pet prioriternih ciljeva**.

Grupa pokazatelja za mjerenje stepena realizacije trećeg strateškog cilja će se pratiti kroz nivo investicija u projekte u oblasti okoliša te projekte za vodovodnu i kanalizacijsku te putnu infrastrukturu, da bi se sagledalo u kojoj mjeri su se desile promjene u oblastima okoliša i infrastrukture Kantona. Za svaki od pokazatelja date su i početne vrijednosti u 2014. godini te željene vrijednosti u 2020. godini (Tabela 20.).

Tabela 20. Pokazatelji utjecaja na treći strateški cilj

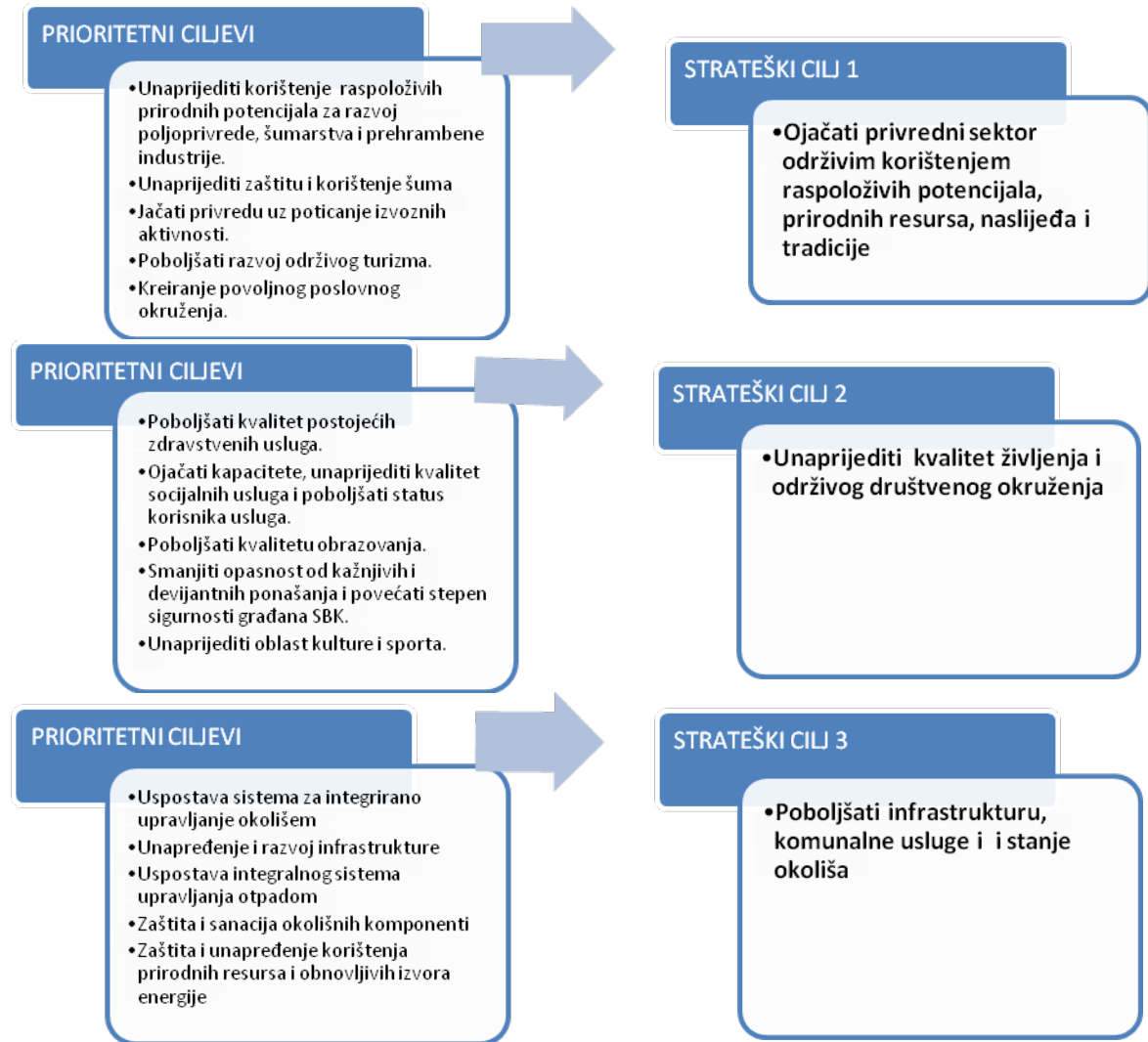
Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja	Početna vrijednost (2014.)	Ciljana vrijednost (2020.)
Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	Investicije iz oblasti okoliša na teritoriji Kantona	- 1.300.000,00 KM / g za projekte iz oblasti okoliša i povezanih usluga	- 2.500.000,00 KM / g (povećanje od 200.000,00 KM / godišnje)
	Investicije iz oblasti vodovodne i kanalizacijske infrastrukture	- 650.000,00 KM za rekonstrukciju i izgradnju vodovodne i kanalizacijske mreže	- 1.000.000,00 KM/g (povećanje od 70.000,00 KM / godišnje)
	Investicije iz oblasti putne infrastrukture	- 4.686 685,00 KM za rekonstrukciju i izgradnju regionalnih cesta	- 6.000.000,00 KM/g (povećanje od približno 30% u odnosu na 2014. godinu)

1.6. Prioriteti razvoja

S ciljem realizacije zacrtanih strateških ciljeva, za svaki od njih definisan je set prioriternih sektorskih ciljeva koji trebaju doprinijeti njihovom ostvarenju. Mjerenje njihove realizacije će se pratiti kroz promjene nekoliko ključnih pokazatelja krajnjeg rezultata, koji su definisani zajedno s početnim i ciljanim vrijednostima u poglavlju 2.4. Plan praćenja, izvještavanja, evaluacije i revizije strategije.

Slika 2. sumira definisane prioritetne sektorske ciljeve organizovane u tri strateška cilja.

Slika 2. Prioritetni ciljevi prema strateškim ciljevima Srednjobosanskog kantona

Strateški cilj 1: Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije

Radi ostvarenja ciljanih vrijednosti pokazatelja utjecaja za prvi strateški cilj Kantona, definisana su četiri prioritetna cilja. Krajnji ishodi definisanih prioritetnih ciljeva trebaju doprinijeti razvoju: sektora poljoprivrede i šumarstva kroz pozitivno povećanje broja osoba zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu, investicija u poljoprivredi, požnjevenih površina i rodni stabala te proizvodnje šumskih sortimenata; industrijske proizvodnje kroz povećanje indeksa fizičkog obima i povećanje izvoza za povećanje pokrivenosti uvoza izvozom; održivog turizma kroz povećanje investicija u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, broja dolazaka i noćenja turista, broja ležaja, prometa u ugostiteljstvu te osoba zaposlenih u turizmu; kao i broja ukupnih poslovnih subjekata i ostvarenih investicija na području Kantona.

Tabela 21. Prioritetni ciljevi za prvi strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2020.)
Unaprijediti korištenje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede, šumarstva i prehrambene industrije	Prosječan broj osoba zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu	1.362	1.906
	Ostvarene investicije u poljoprivredi u nova stalna sredstva, uključujući investicije poljoprivrednih gazdinstava	5.749	9.200
	Ukupna požnjevena površina svih kultura, u ha	15.627	16.090
	Ukupni broj rodni stabala	799.102	958.920
	Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata, u hiljadama m ³	319	350
Jačati privredu uz poticanje izvoznih aktivnosti	Indeks obima industrijske proizvodnje	104,9	110,0
	Ukupni izvoz, u 000 KM	579.077	665.940
	Pokrivenost uvoza izvozom	71%	80%
Poboljšati razvoj održivog turizma	Investicije u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, u 000 KM	4.235	5.000
	Broj dolazaka turista	36.137	43.364
	Broj noćenja turista	52.609	63.131
	Broj ležaja	1.606	3.212
	Promet u ugostiteljstvu	10.460.421	11.500.000
	Broj osoba zaposlenih u turizmu	1.898	2.277
Kreirati povoljnije poslovno okruženje	Broj registrovanih poslovnih subjekata	13.161	14.477
	Ukupno ostvarene investicije, u 000 KM	251.880	290.000

Strateški cilj 2: Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja

Prioriteti razvoja društvenog sektora trebaju doprinijeti povećanju zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo, održavanju broja korisnika socijalne pomoći, kao i povećanju iznosa socijalnih izdavanja, dok u sektoru obrazovanja prioriteti se odnose na stvaranje jednakog pristupa obrazovanju za sve i povećanje broja učenika srednjeg i srednjoškolskog obrazovanja, održavanje broja nastavnika, bez povećanja, te smanjenje broja djece koja ponavljaju školovanje. U segment sigurnosti građana prioriteti trebaju doprinijeti smanjenju broja kriminalnih djela i broja prijavljenih prijestupnika. U segmentu kulture i sporta akcent je na obnovi i opremanju kulturnih i sportskih ustanova. Tabela 22. sumira pokazatelje krajnjeg rezultata za svaki od prioritetnih ciljeva drugog strateškog cilja, s početnim vrijednostima u 2014. godini i ciljanim vrijednostima u 2020. godini.

Tabela 22. Prioritetni ciljevi za drugi strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2020.)
Poboljšati kvalitet postojećih zdravstvenih usluga	Zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo	85%	90%
Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitet socijalnih usluga i poboljšati status korisnika	Broj korisnika socijalne pomoći / 1.000 stanovnika	36	36
	Iznos socijalnih izdavanja	4.972.538	6.000.000

usluga			
Poboljšati kvalitet obrazovanja	Broj djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje	3.100 – osnovno školovanje 2.525 – srednje školovanje	2.900 – osnovno školovanje 2.400 – srednje školovanje
	Omjer broja nastavnika prema broju djece, u osnovnom i srednjem obrazovanju	16/1	16/1
	Broj djece koja ponavljaju školovanje	500	300
Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stepen sigurnosti građana Kantona	Broj kriminalnih djela	2.359	1.800
	Broj prijavljenih prijestupnika	1.381	1.000
Unaprijediti oblast kulture i sporta	Iznos izdavanja za kulturu i sport	Kultura 412.000 Sport 415.000	Kultura 500.000 Sport 600.000

Strateški cilj 3: Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša

Za poboljšanje ukupnoga stanja okoliša planiraju se uspostaviti mjerne stanice za kvalitet zraka i povećati broj pogona i preduzeća koja izvještavaju o zagađenju te povećati pokrivenost područja Kantona organizovanim sakupljanjem otpada i udio otpada koji se adekvatno zbrinjava, kao i nivo reciklaže. Unapređenje i razvoj infrastrukture treba doprinijeti dostupnosti komunalnih usluga, smanjenju gubitka vode te povećanju dužine uređenih puteva na području Kantona. Zaštitom i sanacijom okolišnih komponenti želi se smanjiti broj crnih tačaka, deponija, klizišta i kontaminiranih lokacija. Prioritet u okviru ovog strateškog cilja je i povećanje korištenja obnovljivih izvora energije za proizvodnju električne i toplotne energije te smanjenje emisije GHG gasova. Tabela 23. sumira pokazatelje očekivanog rezultata, s pripadajućim početnim (2014.) i ciljanim vrijednostima (2020.) za prioritetne ciljeve trećeg strateškog cilja Kantona.

Tabela 23. Prioritetni ciljevi za treći strateški cilj, s pripadajućim pokazateljima krajnjeg rezultata

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata	Početna vrijednost (2014.)	Ciljna vrijednost (2020.)
Uspostava sistema za integrisano upravljanje okolišem	Broj mjernih stanica – kvalitet zraka	0 stanica	1 stanica
	Broj pogona i preduzeća koji izvještavaju	0	Minimalno 200 registrovanih pogona i postrojenja u registru zagađivača koji redovno dostavljaju izvještaje o otpadnim tokovima
Unapređenje i razvoj infrastrukture	Dostupnost komunalnih usluga (% stanovnika)	Vodovod: 82% Kanalizacija: 35% Septičke jame: 65%	Vodovod: 90% Kanalizacija: 45% Septičke jame: 45%
	Procent gubitaka vode (%)	Gubici 67%	Gubici: 60%
	Dužina izgrađenih puteva, u km (povezanost s regionalnim centrima)	Magistralne ceste 173 km Regionalne ceste 337 km	Magistralne ceste: 173 km Regionalne ceste: Novih 8 km do 2020. godine, što je povećanje u odnosu na 2014. godinu za 2,37%
Uspostava integralnog sistema upravljanja otpadom	Pokrivenost uslugama, u procentu	62%	70%
	Procent otpada koji se adekvatno zbrinjava	20%	50%
	Nivo reciklaže, u procentu	2%	5%

Zaštita i sanacija okolišnih komponenti	Broj crnih tačaka (broj deponija, klizišta, kontaminiranih lokacija)	Deponije: 473 Klizišta: 57 Kontaminirane lokacije: 10	Deponije: 50 Klizišta: 10 Kontaminirane lokacije: 0
Zaštita i unapređenje korištenja prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije	Potrošnja goriva iz obnovljivih izvora za proizvodnju električne i toplotne energije	Plin: 0% 1.350.000 Sm ³ /god. Biomasa: 0 Vode: 41% ukupne proizvedene električne energije Vjetar: 0	Plin: procent povećanja potrošnje plina zavisit će od realizacije planiranog projekta plinovoda Biomasa: 5% Vode: 50% Vjetar: 5% ⁷
	Emisije GHG gasova	1.300 t/g CO 500 t/g NOx 100 t/g SO2 25 t/g prašine	800 t/g CO 200 t/g NOx 50 t/g SO 15 t/g prašine

1.7. Veza s planskim dokumentima

Radi osiguranja vertikalne i horizontalne integracije i usklađenosti sa strateškim okvirom Kantona, posmatrana je i usklađenost strateških ciljeva sa strateškim dokumentima viših nivoa, i to usklađenost sa Strategijom razvoja Bosne i Hercegovine (2010. – 2020.)⁸, Strategijom socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine (2010. – 2020.) te Reformskom agendom koju je prihvatilo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine i Vlada Kantona⁹. Također, analizirana je usklađenost svakog strateškog cilja s Višedržavnim strateškim dokumentom za IPA II (2014.–2020.) koji je usvojila Evropska komisija dana 30. juna 2014., sa Indikativnim strateškim dokumentom za IPA II za BiH (2014. – 2017.) koji je usvojila Evropska komisija dana 15. decembra 2014., te sa Sektorskim planskim dokumentima (2015. – 2017.) koje je usvojilo Vijeće ministara dana 25. juna 2015. Vijeće Evrope je, također, u Briselu, dana 17. juna 2010. usvojilo dokument "Evropa 2020" kao svoju novu strategiju zapošljavanja, pametan, održiv i inkluzivni rast.

Kada je riječ o prvom strateškom cilju razvoja Kantona, njegova veza s ciljevima iz strateškog okvira viših nivoa upravne vlasti u Bosni i Hercegovini je prikazana u tabeli koja slijedi.

Tabela 24. Usklađenost strateškog cilja broj 1 sa strateškim dokumentima višeg nivoa i Reformskom agendom

USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠEG NIVOA I REFORMSKOM AGENDOM			
Strategija razvoja Kantona, 2016. – 2020.	Strategija razvoja Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Strategija socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Reformska agenda 2015. – 2018.
Strateški cilj broj1	Strateški ciljevi	Podcilj	Značajne oblasti
Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	- Konkurentnost - Zapošljavanje - Održivi razvoj	Socijalna politika u funkciji zapošljavanja	- Poslovna klima i konkurentnost - Tržište rada

Tabela 25. prikazuje vertikalnu integraciju strateškoga cilja 2 Kantona s ciljevima iz strateškog okvira.

⁷ Napomena: godišnji porast potrošnje energije iz obnovljivih izvora je, za Bosnu i Hercegovinu, 1,32%.

⁸ Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je na 157. sjednici Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (21. septembra 2010.) podržala Strategiju razvoja Bosne i Hercegovine i Strategiju socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine za period 2010. – 2020. godine.

⁹ Zaključkom Vlade Srednjobosanskog kantona, broj: 02-01-15069/15 od 30. jula 2015., prihvaćena je Reformska agenda za Bosnu i Hercegovinu za period 2015.–2018.

Tabela 25. Usklađenost strateškog cilja broj 2 sa strateškim dokumentima višeg nivoa i Reformskom agendom

USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠEG NIVOVA I REFORMSKOM AGENDOM			
Strategija razvoja Kantona, 2016. – 2020.	Strategija razvoja Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Strategija socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Reformska agenda 2015. – 2018.
Strateški cilj broj 2	Strateški ciljevi	Podcilj	Značajne oblasti
Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	- Zapošljavanje - Socijalna uključenost	- Socijalna politika u funkciji zapošljavanja - Poboljšati obrazovanje - Poboljšati zdravstvenu zaštitu	- Tržište rada - Reforma socijalne zaštite i penzije

Konačno, usklađenost trećeg strateškog cilja Kantona s planskim dokumentima viših nivoa upravne vlasti u Bosni i Hercegovini prikazana je u tabeli koja slijedi.

Tabela 26. Usklađenost strateškog cilja broj 3 sa strateškim dokumentima višeg nivoa i Reformskom agendom

USKLAĐENOST SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠEG NIVOVA I REFORMSKOM AGENDOM			
Strategija razvoja Kantona, 2016. – 2020.	Strategija razvoja Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Strategija socijalne uključenosti Bosne i Hercegovine, 2010. – 2020.	Reformska agenda 2015. – 2018.
Strateški cilj broj 3	Strateški ciljevi	Podcilj	Značajne oblasti
Unaprijediti postojeću infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	- Održivi razvoj - EU integracije	Socijalna politika u funkciji zapošljavanja	- Poslovna klima i konkurentnost - Vladavina prava i dobro upravljanje

INTEGRIRANA STRATEGIJA RAZVOJA SREDJOBOSANSKOG KANTONA ZA PERIOD 2016.–2020.

2. Programski okvir

2.1. Mjere prema strateškim ciljevima

STRATEŠKI CILJ 1

Ojačati privredni sektor
održivim korištenjem raspoloživih
potencijala, prirodnih resursa,
naslijeđa i tradicije

STRATEŠKI CILJ	1.Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.1. Unaprijediti korištenje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije	
MJERA	1.1.1 Unapređenje politike i kapaciteta za podršku poljoprivredi	
CILJ MJERE	- Unaprijediti politiku poticaja i povećati budžetska izdvajanja za poljoprivredu - Uspostaviti informacijski sistem za upravljanje razvojem poljoprivrede	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.1.1.1	Izrada programa razvoja poljoprivrede Kantona
	1.1.1.2	Usklađivanje programa poticaja s potrebama i s federalnim programom
	1.1.1.3	Donošenje programa upravljanja poljoprivrednim zemljištem na nivou lokalnih zajednica (davanje u zakup neiskorištenog državnog zemljišta za uzgoj poljoprivrednih kultura)
	1.1.1.4	Razvoj informacijskog sistema u poljoprivredi
	1.1.1.5	Jačanje kapaciteta savjetodavnih službi u poljoprivredi
IZLAZNI / DIREKTNİ POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji - Usvojen Program razvoja poljoprivrede Srednjobosanskog kantona - Usvojene izmjene i dopune Programa poticaja poljoprivredi Srednjobosanskog kantona - Površina državnog zemljišta data u zakup poljoprivrednicima (u ha) - Operativan informacijski sistem, s podacima za sektor poljoprivrede - Broj educiranih predstavnika općinskih savjetodavnih službi za poljoprivredu	Očekivani rezultati - Definisani pravci i razvojne aktivnosti za sektor poljoprivrede Kantona - Unaprijeđen Program poticaja poljoprivredi Srednjobosanskog kantona i povećana vrijednost dodijeljenih poticaja na godišnjem nivou - Iznajmljene površine državnog zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju - Uspostavljen informacijski sistem za upravljanje razvojem poljoprivrede - Unaprijeđeni kapaciteti općinskih savjetodavnih službi
RAZVOJNI EFEKT	- Bolje korištenje potencijala za razvoj poljoprivrede koje će dovesti do povećanja prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	180.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, općinski budžeti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.g.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA¹⁰	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona (nadležne općinske službe za privredu, zadruga, udruženja poljoprivrednika)	
KORISNICI	Poljoprivredni proizvođači s područja Kantona, predstavnici savjetodavnih službi	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.1. Unaprijediti korištenje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije	
MJERA	1.1.2 Razvijanje intenzivne poljoprivredne proizvodnje perspektivnih biljnih kultura	
CILJ MJERE	- Povećati površine zasada i prinose strateških poljoprivrednih kultura - Povećati samozapošljavanje u poljoprivredi	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.1.2.1	Podrška poljoprivrednim proizvođačima za podizanje zasada jagodičastog / bobičastog voća
	1.1.2.2	Podrška za zaštitu i povećanje zasada autohtonih poljoprivrednih proizvoda
	1.1.2.3	Podrška za proizvodnju u zaštićenim prostorima (plastenička proizvodnja)
	1.1.2.4	Podrška razvoju organske proizvodnje
	1.1.2.5	Podrška zaštiti i prevenciji zaraznih bolesti biljaka i životinja
IZLAZNI / DIREKTNİ POKAZATELJI I	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati

¹⁰ Prvi nosilac (zacrtnjeni / naglašeni dio teksta) koordinira projektima datim u okviru mjere.

OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Zasađene površine pod jagodičastim / bobičastim voćem (u ha) - Zasađene površine / stabla autohtonih vrsta - Ukupna površina dodijeljenih plastenika - Broj registrovanih proizvođača organskih proizvoda - Vrijednost dodijeljene podrške za zaštitu i prevenciju zaraznih bolesti biljaka i životinja 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećani zasadi jagodičastog voća - Povećani zasadi / stabla autohtonih vrsta - Osigurana podrška za plasteničku proizvodnju - Povećanje broja registrovanih proizvođača organske proizvodnje s područja Kantona - Osiguran kontinuitet podrške za zaštitu i prevenciju zaraznih bolesti biljaka i životinja
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje ukupnih prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	4.000.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, Budžet Vlade Federacije, općinski budžeti, fondovi EU-a i fondovi drugih donatora, krediti za poljoprivredu	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona (Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, nadležne općinske službe za privredu, razvojne agencije, zadruge, udruženja poljoprivrednika)	
KORISNICI	Poljoprivredni proizvođači s područja Kantona	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.1. Unaprijediti korištenje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije	
MJERA	1.1.3 Unapređenje otkupnih kapaciteta i povezanosti poljoprivrednih proizvođača u lancu vrijednosti i s tržištem	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Povećati sigurnost prodaje poljoprivrednih proizvoda i unaprijediti saradnju poljoprivrednih subjekata kroz udruženja, zadrugarstvo i klasterizaciju - Povećati investicije u prehrambenoj industriji 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.1.3.1	Jačanje kapaciteta postojećih i podrška kreiranju novih poljoprivrednih udruženja i zadruga
	1.1.3.2	Podrška izgradnji otkupnih kapaciteta za poljoprivredne proizvode (hladnjače, sušare)
	1.1.3.3	Podrška za stočarsku proizvodnju i uvezivanje farmi s prerađivačima
	1.1.3.4	Uspostavljanje klastera poljoprivrednih proizvođača
	1.1.3.5	Podrška samozapošljavanju u poljoprivredi
IZLAZNI / DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj novoformiranih udruženja i zadruga / broj članova zadruga i udruženja - Broj i kapacitet hladnjača i sušara nabavljenih kroz podršku - Broj modernizovanih farmi - Uspostavljeni agro klasteri (proizvođača sira, jagodastog voća, proizvodnja mesa) - Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećana saradnja poljoprivrednih proizvođača kroz jačanje zadrugarstva i udruživanje poljoprivrednika - Unaprijeđeni otkupni kapaciteti za poljoprivredne proizvode - Pružena podrška povećanju stočarske proizvodnje (poticaji, edukacija, modernizacija farmi i povezivanje s mljekarama i prerađivačima mesa) - Omogućeno jačanje lanca vrijednosti u poljoprivredi uspostavljanjem agro klastera - Povećanje registracije poljoprivredne djelatnosti
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje proizvodnje mlijeka i mesa - Smanjenje uvoza hrane i živih životinja - Povećanje izvoza prerađivačke industrije 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	9.200.000 KM godišnje Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, Budžet Vlade Federacije, općinski budžeti, donatorska sredstva	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona , Privredna komora Srednjobosanskog kantona, poljoprivredna udruženja i zadruge	
KORISNICI	Poslovni subjekti iz sektora poljoprivrede i prehrambene industrije,	

	novouspostavljena udruženja i zadruge	
STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.1. Unaprijediti korištenje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije	
MJERA	1.1.4 Promocija i brendiranje poljoprivrednih proizvoda za izvoz	
CILJ MJERE	- Unaprijediti imidž poljoprivrednog sektora SBK - Brendirati i zaštititi strateške poljoprivredne proizvode	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.1.4.1	Edukacija poljoprivrednih proizvođača za primjenu savremenih metoda u poljoprivrednoj proizvodnji i zadovoljavanju standarda za izvoz i EU standarda
	1.1.4.2	Zaštita i promocija brenda poljoprivrednih proizvoda iz Kantona
	1.1.4.3	Zaštita i promocija brenda pasmina
	1.1.4.4	Promocija poljoprivrednih proizvođača i prehrambene industrije Kantona
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj edukacija - Broj educiranih poljoprivrednih proizvođača - Broj brendiranih poljoprivrednih proizvoda - Broj zaštićenih /certificiranih domaćih pasmina - Broj organizovanih nastupa na poljoprivrednim sajmovima/izložbama	- Unaprijeđeni kapaciteti / znanja poljoprivrednih proizvođača o savremenim metodama i standardima u poljoprivredi - Zaštićen brend strateških poljoprivrednih proizvoda Kantona - Zaštićene domaće pasmine - Podržana promocija kroz nastupe na poljoprivrednim sajmovima i izložbama
RAZVOJNI EFEKT	- Doprinos povećanju izvoza u sektoru poljoprivrede	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	100.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, vlastita sredstva prerađivača	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Kantona , privredni subjekti iz sektora prehrambene industrije, zadruge i udruženja poljoprivrednika	
KORISNICI	Proizvođači autohtonih i izvoznih poljoprivrednih proizvoda	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.2. Unaprijediti zaštitu i korištenje šuma	
MJERA	1.2.1 Održivo gospodarenje šumama u skladu sa standardima EU	
CILJ MJERE	- Unaprijediti gospodarenje šumama i zaštitu šuma	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.2.1.1	Izrada programa razvoja šumarstva na području Kantona
	1.2.1.2	Uvođenje certifikacije po FSC standardu u šumama Kantona
	1.2.1.3	Pošumljavanje ogoljenog i erozivnog zemljišta na lokacijama klizišta i ostalim oštećenim područjima
	1.2.1.4	Deminiranje šumskih površina
	1.2.1.5	Suzbijanje nelegalne sječe šuma kroz pojačani inspekcijski nadzor
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Izrađen razvojni program s akcionim planom - Certificirana površina, u ha, prema FSC standardu - Pošumljena površina, u ha - Deminirana površina - Broj prijava za nelegalnu sječu	- Unaprijeđen program razvoja šumarstva na području Kantona - Realizovana prva faza FSC certificiranja, ukupno 100.000 ha (2 područja) šumske površine - Pošumljena i njegovana površina predviđena šumsko-privrednom osnovom - Deminirane prioritetne površine - Smanjena količina nelegalno posječene šume / smanjen broj prijava nelegalne sječe
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje proizvodnje šumskih sortimenata	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.830.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, sredstva Šumskoprivrednog društva "Srednjobosanske šume / Šume Središnje Bosna", d. o. o., donatorska	

	sredstva
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona (Šumskoprivredno društvo "Srednjobosanske šume / Šume Središnje Bosna", d. o. o., BH MAC, udruženja građana koja se bave okolišem)
KORISNICI	Šumskoprivredno društvo "Srednjobosanske šume / Šume Središnje Bosna", d. o. o., vlasnici privatnih šuma, ruralno stanovništvo

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.1. Unaprijediti zaštitu i korištenje šuma	
MJERA	1.2.2 Promocija značaja šuma i korištenja nedravnih šumskih proizvoda	
CILJ MJERE	– Unaprijediti svijest o značaju šuma	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.2.2.1	Demonstriranje i edukacija o tehnikama upravljanja požarima
	1.2.2.2	Promocija nedravnih šumskih proizvoda (ljekovito bilje, šumsko voće, lovstvo, itd.) i edukacija o njihovu korištenju
	1.2.2.3	Razvijanje svijesti javnosti o značaju šuma i mogućim negativnim posljedicama deforestacije i degradacije šuma
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj učesnika obuka o protivpožarnim tehnikama - Broj učesnika na obukama o korištenju nedravnih šumskih proizvoda - Broj održanih promotivnih događaja	- Ojačani kapaciteti za korištenje tehnika upravljanja požarima - Organizovana edukacija ruralnog stanovništva o korištenju nedravnih šumskih proizvoda, uz edukaciju - Realizovana promocija značaja šuma
RAZVOJNI EFEKT	- Smanjenje broja evidentiranih požara u šumskim područjima - Smanjenje površine nelegalne deforestacije / krčenja šume	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	40.000	KM
	Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, sredstva Šumskoprivrednog društva "Srednjobosanske šume / Šume Središnje Bosna", d. o. o., donatorska sredstva	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2018.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona (Šumskoprivredno društvo "Srednjobosanske šume / Šume Središnje Bosna", d. o. o., udruženja građana koja se bave okolišem)	
KORISNICI	Šumskoprivredno društvo "Srednjobosanske šume / Šume Središnje Bosna", d. o. o., vlasnici privatnih šuma, ruralno stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Jačati privredu uz poticanje izvoznih aktivnosti	
MJERA	1.3.1 Unapređenje podrške MSP	
CILJ MJERE	- Povećati podršku MSP-ima za rast poslovanja i kreiranje novih radnih mjesta	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.1.1	Unapređenje kriterija i povećanje izdvajanja za podršku MSP-ima
	1.3.1.2	Podrška za inovatorstvo na području Kantona
	1.3.1.3	Edukacija MSP za korištenje EU fondova namijenjenih MSP-ima (Horizon 2020, Cozme)
	1.3.1.4	Podrška očuvanju tradicionalnih zanata
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Izmjena pravilnika o poticajima privredi - Iznos izdvajanja iz budžeta za podršku MSP-ima - Broj podržanih inovatorskih projekata - Broj educiranih MSP-a za korištenje EU fondova - Broj podržanih tradicionalnih zanata korisnika podrške	- Unaprijeđeni kriteriji za poticaje i kontinuirano izdvajanje iz budžeta za podršku razvoju MSP-a na minimalno 2% - Relizovano minimalno 10 inovatorskih projekata - Unaprijeđeni kapaciteti MSP-a za korištenje EU fondova, kroz edukaciju minimalno 100 MSP-a - Podržani tradicionalni zanati u Kantonu
RAZVOJNI EFEKT	– Povećanje indeksa industrijske proizvodnje u prerađivačkoj industriji	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.500.000 KM	
	Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, Budžet Vlade Federacije,	

	općinski budžeti, privredni subjekti
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo privrede Kantona (općinske službe za privredu, Privredna komora Srednjobosanskog kantona, REZ Agencija)
KORISNICI	Privredni subjekti sa izvoznom orijentacijom iz ciljnih sektora (drvoprerađivački, kožarsko-tekstilni i metalni)

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.1. Jačati privredu uz poticanje izvoznih aktivnosti	
MJERA	1.3.2 Stvaranje uvjeta za razvoj konkurentne industrije i očuvanje tradicionalnih zanata	
CILJ MJERE	- Unaprijediti konkurentnost i stvaranje dodane vrijednosti u strateškim industrijama	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.2.1	Podrška finalizaciji proizvoda u drvoprerađivačkoj industriji
	1.3.2.2	Podrška jačanju kapaciteta za proizvodnju domaćih kožarsko-tekstilnih brendova
	1.3.2.3	Proširenje kapaciteta preduzeća u metalnom sektoru, kroz nove investicije za uvođenje novih tehnologija
	1.3.2.4	Podrška preradi biomase za proizvodnju okolišno prihvatljivog i obnovljivog energenta
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj preduzeća koja su povećala stepen finalizacije proizvoda od drveta - Broj podržanih kožarsko-tekstilnih brendova - Broj preduzeća iz metalnog sektora korisnika podrške - Broj podržanih projekata proizvodnje biomase	- Osigurana podrška za finalizaciju proizvoda u drvopreradi - Kreirani kožarsko-tekstilni brendovi Kantona - Uvedene nove tehnologije u metalnom sektoru - Osigurana podrška za proizvodnju biomase
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje indeksa industrijske proizvodnje u prerađivačkoj industriji - Povećanje izvoza gotovih proizvoda	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.500.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, Budžet Vlade Federacije, općinski budžeti, privredni subjekti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo privrede Kantona (općinske službe za privredu, Privredna komora Srednjobosanskog kantona)	
KORISNICI	Privredni subjekti sa izvoznom orijentacijom iz ciljnih sektora (drvoprerađivački, kožarsko-tekstilni i metalni)	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Jačati privredu, uz poticanje izvoznih aktivnosti	
MJERA	1.3.3 Podrška povećanju izvoznih aktivnosti	
CILJ MJERE	- Povećati izvoz iz Kantona	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.3.1	Uvođenje olakšica za proizvodno-izvozna preduzeća
	1.3.3.2	Podrška za uvođenje međunarodnih standarda u izvoznim preduzećima
	1.3.3.3	Promocija izvoznih privrednih potencijala SBK (sajmovi, Privredne misije, FIPA)
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Odluke o olakšicama - Broj preduzeća korisnika koji su uveli standarde - Broj nastupa na sajmovima	- Uvedene olakšice za izvozna preduzeća - Osigurana podrška za MSP za uvođenje međunarodnih standarda - Promovisani privredni izvozni potencijali Kantona
RAZVOJNI EFEKT	- Povećan izvoz - Povećan broj zaposlenih	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	450.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlada Kantona, općinski budžeti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	

ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo privrede Kantona (općinske službe za privredu)
KORISNICI	Izvozna MSP

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.3 Jačati privredu, uz poticanje izvoznih aktivnosti	
MJERA	1.3.4 Podrška istraživanju i eksploataciji potencijala mineralnih sirovina	
CILJ MJERE	- Identifikovati bazu osnove mineralne sirovine i povećati investicije u modernizaciju postojećih i izgradnju novih kapaciteta	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.3.4.1	Izrada Studije istraživanja i / ili opravdanosti eksploatacije za mineralne sirovine
	1.3.4.2	Podrška za geološka istraživanja
	1.3.4.3	Modernizacija eksploatacije mineralnih sirovina
	1.3.4.4	Povećanje sigurnosti kod proizvodnje u rudnicima
IZLAZNI / DIREKTI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Studija opravdanosti eksploatacije pojedinih vrsta mineralnih sirovina - Broj realizovanih geoloških istraživanja - Vrijednost ostvarenih investicija u sektoru vađenja ruda i kamena	- Identifikovani kvalitet i količine za opravdanost eksploatacije mineralnih sirovina u Kantonu kroz provedenu studiju - Osigurana podrška za geološka istraživanja - Ostvarene nove investicije u modernizaciju rudnika i kamenoloma
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje indeksa proizvodnje u vađenju ruda i eksploataciji mineralnih sirovina	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.200.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, općinski budžeti, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo privrede Kantona (općinske službe za privredu, odabrane istraživačke organizacije, JP Elektroprivreda i rudnici, na području Kantona)	
KORISNICI	Nosioци koncesija, općine, zaposlenici u rudarstvu	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.4 Poboľšati razvoj održivog turizma	
MJERA	1.4.1 Razvoj turističke ponude selektivnih oblika turizma i regionalno povezivanje	
CILJ MJERE	- Povećati broj turističkih proizvoda i njihovu raznolikost	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.4.1.1	Restauracija kulturno-historijskih objekata, s turističkom namjenom i njihovo stavljanje u kontekst turističke ponude
	1.4.1.2	Modernizacija vertikalnog transporta u ski-centrima na području Kantona
	1.4.1.3	Modernizacija i povećanje kapaciteta zdravstveno-lječilišnog turizma
	1.4.1.4	Regionalno povezivanje turističkih aktera / klubova (rafting, lov, ribolov)
	1.4.1.5	Podrška poduzetništvu u turizmu
IZLAZNI / DIREKTI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj restauriranih objekata u funkciji turizma - Broj modernizovanih ski-liftova - Broj izgrađenih / rekonstruisanih zdravstveno-lječilišnih centara - Broj realizovanih regionalnih projekata / aktivnosti - Broj podržanih poduzetničkih projekata / seminara u turizmu	- Restaurirani objekti registrovani za funkciju turizma - Modernizovani ski-liftovi - Povećani kapaciteti zdravstveno-lječilišnog turizma - Realizovani regionalni projekti iz oblasti turizma - Osigurana podrška za projekte poduzetništva u turizmu
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje prihoda u sektoru turizma - Povećanje zaposlenosti u sektoru turizma	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	6.600.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, Federalno ministarstvo	

	okoliša i turizma, Federalno ministarstvo kulture i sporta, općinski budžeti, međunarodni donatori, turistički privredni subjekti – koncesionari
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo privrede Kantona (općine, Federalno Ministarstvo okoliša i turizma, općine, Federalno ministarstvo kulture i sporta / Zavod za zaštitu spomenika, nevladine organizacije, turistički akteri / klubovi, koncesionari)
KORISNICI	Pravna i fizička lica iz turističke djelatnosti, turisti

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.4 Poboľšati razvoj održivog turizma	
MJERA	1.4.2 Promocija turističke ponude i potencijala te podizanje kvaliteta receptivnih faktora turizma	
CILJ MJERE	- Unaprijediti promociju turističke ponude i potencijala - Povećati kvalitet receptivnih faktora turizma	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.4.2.1	Podrška nastupu na turističkim sajmovima / događajima
	1.4.2.2	Promocija turističkih potencijala radi privlačenja investicija za izgradnju novih turističkih kapaciteta
	1.4.2.3	Podrška receptivnim turističkim agencijama koje se bave dovođenjem turista u Kanton
	1.4.2.4	Postavljenje turističke signalizacije
	1.4.2.5	Kategorizacija privatnog smještaja
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji - Broj sajmova na kojima je bila promocija - Broj novih investicijskih projekata u turizmu - Broj turističkih agencija – korisnika podrške i vrijednost refundacije po učinku - Broj općina s turističkom signalizacijom - Broj kategorizovanih privatnih smještaja	Očekivani rezultati - Promovisana turistička ponuda na sajmovima i promotivnim događajima - Ostvareni kontakti s potencijalnim investitorima za izgradnju novih turističkih kapaciteta - Osigurana refundacija po učinku za receptivne turističke agencije - Postavljena turistička signalizacija - Obavljena kategorizacija turističkih objekata privatnog smještaja
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje broja dolazaka turista - Povećanje broja noćenja turista - Povećanje broja ležaja	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	200.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, općinski budžeti, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, krediti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Turistička zajednica Srednjobosanskog kantona (Ministarstvo privrede Kantona, općinske službe za privredu, Federalno ministarstvo okoliša i turizma)	
KORISNICI	Turistički pravni subjekti	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.4 Poboľšati razvoj održivog turizma	
MJERA	1.4.3 Uspostavljanje destinacijskog menadžmenta u svim područjima intenzivnog turizma i edukacija turističkih radnika	
CILJ MJERE	-Uspostaviti upravljačku strukturu turističke destinacije	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.4.3.1	Edukacija o destinacijskom menadžmentu
	1.4.3.2	Projekt destinacijskog menadžmenta za područja aktivnog turizma: (planinski turizam i banjsko-lječilišni)
	1.4.3.3	Identificiranje, edukacija i opremanje domaćinstava za bavljenje ruralnim turizmom
	1.4.3.4	Edukacija zaposlenika u turističkom sektoru, s ciljem unapređenja kvaliteta turističke usluge
	1.4.3.5	Edukacija turističkih vodiča
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati

OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Broj učesnika edukacije o DMO - Broj i vrsta DMO-a - Broj opremljenih i educiranih domaćinstva za ruralni turizam - Broj educiranih turističkih radnika, kroz obuke - Broj licenciranih turističkih vodiča 	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijeđeni kapaciteti za upravljanje turističkom destinacijom - Uspostavljen destinacijski menadžment za 10 DMO - Unaprijeđeni kapaciteti za ruralni turizam kroz opremanje seoskih domaćinstava - Unaprijeđena stručnost kadrova iz sektora turizma - Povećan broj educiranih turističkih vodiča na području Kantona
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje prometa u sektoru hotelijerstva i ugostiteljstva	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	50.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, općinski budžeti, krediti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2018.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo privrede Kantona (Turistička zajednica Srednjobosanskog kantona, općinske službe za privredu)	
KORISNICI	Pojedinačne turističke destinacije, ruralna domaćinstva	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.5 Kreiranje povoljnoga poslovnog okruženja	
MJERA	1.5.1 Smanjenje administrativnih procedura na nivou Kantona i promocija poduzetništva	
CILJ MJERE	- Unaprijediti poslovno okruženje kroz pojednostavljenje i skraćenje procedura	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.5.1.1	Uvođenje e-uprave za ubrzavanje administrativnih procedura
	1.5.1.2	Pojednostavljivanje procedura izdavanja urbanističkih, građevinskih i upotrebnih dozvola
	1.5.1.3	Promocija poduzetništva i poduzetničke kulture
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji <ul style="list-style-type: none"> - Broj učesnika edukacije o e-upravi - Broj uvedenih e-servisa - Broj dana za proceduru registracije - Broj osoba educiranih za poduzetništvo 	Očekivani rezultati <ul style="list-style-type: none"> - Educirani državni službenici za e-upravu - Uveden jedan e-servis za korisnike javnih usluga - Skraćena procedura registracije preduzeća kroz skraćenje broja dana za izdavanje potrebnih dozvola - Realizovane edukacije o poduzetništvu
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje broja registrovanih poslovnih subjekata	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	60.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlada Kantona, općinski budžeti	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2017-2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo privrede Kantona (Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova, općinske službe za privredu, općinske službe za urbanizam)	
KORISNICI	Državni službenici, poslovni subjekti i stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	
PRIORITETNI CILJ	1.5 Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja	
MJERA	1.5.2 Unapređenje stanja poslovne infrastrukture i usluga	
CILJ MJERE	– Povećati kapacitete poslovne infrastrukture i kvalitet usluga za podršku MSP-ima na području SBK	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	1.5.2.1	Izgradnja novih i povećanje kapaciteta postojećih poslovnih zona
	1.5.2.2	Promocija investicijskih potencijala poslovnih zona SBK
	1.5.2.3	Izgradnja poslovnog inkubatora
	1.5.2.4	Uspostava i umrežavanje pružalaca usluga MSP
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji <ul style="list-style-type: none"> - Broj uspostavljenih novih poslovnih zona - Broj poslovnih zona s rekonstruisanom infrastrukturom - Web-portal s bazom podataka za 	Očekivani rezultati <ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljene dvije nove poslovne zone u Kantonu - Unaprijeđena infrastruktura u pet postojećih poslovnih zona u Kantonu - Unaprijeđena promocija investicijskih

	<p>promociju investicijskih potencijala poslovnih zona</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izgrađen poslovni inkubator s inkubiranim start-up preduzećima - Uspostavljena mreža pružalaca usluga 	<p>moćnosti u poslovnim zonama</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uspostavljen poslovni inkubator - Ojačani kapaciteti za pružanje usluga MSP-ima kroz umrežavanje
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje vrijednosti investicija - Povećanje broja MSP-a 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	<p>4.850.000 KM</p> <p>Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, općinski budžeti, Budžet Federacije / Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta, te privredni subjekti</p>	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo privrede Kantona (općine, vlasnici poslovnih zona)	
KORISNICI	Vlasnici poslovnih zona, MPS	

STRATEŠKI CILJ 2

**Unaprijediti kvalitet življenja
i održivog društvenog
okruženja**

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Poboljšati kvalitet postojećih zdravstvenih usluga	
MJERA	2.1.1 Opremanje zdravstvenih ustanova neophodnim medicinskim aparatima i lijekovima	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Smanjiti troškove liječenja kroz uštede u finansijskom planu Zavoda za zdravstveno osiguranje - Pružiti građanima neophodne zdravstvene usluge unutar Kantona - Smanjiti listu čekanja za specifične zdravstvene usluge 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.1.1	Nabavka više CT aparata i aparata za magnetnu rezonancu u bolničke zdravstvene ustanove
	2.1.1.2	Osiguranje dovoljne količine ampularnih lijekova u zdravstvenim ustanovama primarne i bolničke zdravstvene djelatnosti
	2.1.1.3	Osiguranje dovoljnih finansijskih sredstava za finansiranje Pozitivne liste lijekova
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji <ul style="list-style-type: none"> - Broj nabavljenih CT aparata i broj urađenih pregleda na godišnjem nivou (Kanton) - Aparat za magnetnu rezonancu i broj urađenih pregleda na nivou Kantona - Iznos osiguranih sredstava iz Budžeta Kantona za finansiranje Pozitivne liste lijekova - Količina osiguranih lijekova i iznos osiguranih sredstava za ampularnu listu lijekova 	Očekivani rezultati <ul style="list-style-type: none"> - Nabavljena najmanje dva CT aparata i povećan broj urađenih pregleda na godišnjem nivou - Nabavljen aparat za magnetnu rezonancu i povećan broj urađenih pregleda na nivou Kantona - Povećana finansijska sredstva iz Budžeta Kantona za finansiranje Pozitivne liste lijekova - Osigurana neophodna količina lijekova i iznos finansijskih sredstava za ampularnu listu lijekova
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Doprinos općem zdravstvenom stanju građana Kantona - Povećan broj zdravstveno osiguranih lica na području Kantona - Povećanje broja ljekara na području Kantona, kroz finansijske uštede u finansijskom planu Zavoda za zdravstveno osiguranje 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.000.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, finansijski plan Zavoda za zdravstveno osiguranje, ostale donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2018.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Zavod za zdravstveno osiguranje (Vlada Kantona)	
KORISNICI	Zdravstvene ustanove Kantona, osiguranici	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Poboljšati kvalitet postojećih zdravstvenih usluga	
MJERA	2.1.2 Informatizacija domova zdravlja i Zavoda za zdravstveno osiguranje u Kantonu	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Ojačati kapacitete primarne zdravstvene djelatnosti kroz nabavku neophodne računarske opreme - Informatički uvezati domove zdravlja sa Zavodom za zdravstveno osiguranje i Zavodom za javno zdravstvo 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.2.1	Implementacija projekta jačanja zdravstvenog sektora (HSEP) u Kantonu
	2.1.2.2	Projekt jačanja kapaciteta domova zdravlja i Zavoda za zdravstveno osiguranje kroz ustrojstvo i korištenje informatičke baze podataka, kao i uvođenje elektronske kartice za osiguranike
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji <ul style="list-style-type: none"> - Jedinstvena zajednička baza podataka osiguranika i korištenih zdravstvenih usluga - Broj obuka za korištenje informatičke baze podataka i broj učesnika na obukama 	Očekivani rezultati <ul style="list-style-type: none"> - Kreirana i funkcionalna baza podataka korištenih zdravstvenih usluga i osiguranika koji su koristili zdravstvene usluge - Realizovan broj obuka predviđen godišnjim planovima obuka
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Mogućnost boljeg planiranja u ukupnom sistemu zdravstvene zaštite - Povećanje broja ljekara kroz smanjenje troškova u Zavodu za zdravstveno osiguranje 	

OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	3.000.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Federalno ministarstvo zdravstva, kredit Svjetske banke
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2018.
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Zavod za zdravstveno osiguranje (Zavod za javno zdravstvo, zdravstvene ustanove, Federalno ministarstvo zdravstva)
KORISNICI	Zdravstvene ustanove, Zavod za zdravstveno osiguranje, Zavod za javno zdravstvo, osiguranici i Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Poboljšati kvalitet postojećih zdravstvenih usluga	
MJERA	2.1.3 Unapređenje pravnog okvira iz oblasti zdravstvenih usluga i rješavanje statusa bolničkih zdravstvenih ustanova	
CILJ MJERE	- Urediti stanje u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti - Smanjiti broj direktora i upravnih odbora u ustanovama zdravstvene zaštite u Kantonu	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.3.1	Implementacija federalnih materijalnih propisa na kantonalnom nivou
	2.1.3.2	Usklađivanje kantonalnih propisa s federalnim propisima
	2.1.3.3.	Izrada zakonske regulative za definisanje statusa pet bolnica na području Kantona
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji - Broj implementiranih federalnih materijalnih propisa po općinama - Broj i naziv usklađenih federalnih i kantonalnih propisa - Riješen pravni okvir koji definiše status 5 bolnica na Kantonu	Očekivani rezultati - Implementirani svi materijalni propisi Federalnog ministarstva zdravstva u jedanaest općina SBK. - Usklađen Zakon o zdravstvenoj zaštiti - Riješen status svih pet bolnica na području SBK
RAZVOJNI EFEKT	- Veća usaglašenost kantonalnih propisa u zdravstvenom sektoru s propisima na federalnom nivou i propisima EU-a - Unaprijeđen kvalitet i kvantitet zdravstvenih usluga	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	200.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Kantona, finansijski plan Zavoda za zdravstveno osiguranje	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kan Kantona tona (Vlada Kantona, Skupština Kantona, općine, zdravstvene ustanove, Zavod za javno zdravstvo, Zavod za zdravstveno osiguranje)	
KORISNICI	Osiguranici u Kantonu	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.1 Poboljšati kvalitet postojećih zdravstvenih usluga	
MJERA	2.1.4 Jačanje kapaciteta zdravstvenih ustanova u Kantonu kroz proširenje djelatnosti domova zdravlja i stručno usavršavanje deficitarnih specijalizacija iz oblasti zdravstva	
CILJ MJERE	- Povećati broj i kvalitet zdravstvenih usluga građanima Kantona - Racionalizirati troškove korištenja zdravstvenih usluga	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.1.4.1.	Proširenje lepeze zdravstvenih usluga koje spadaju u nadležnost primarne zdravstvene djelatnosti
	2.1.4.2.	Osnivanje novog centra za dijalizu
	2.1.4.3.	Izrada plana specijalizacija na bazi analize potreba Zavoda za javno zdravstvo
	2.1.4.4.	Implementacija plana stručnih usavršavanja deficitarnih specijalizacija
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji - Broj i naziv ugovorenih usluga s domovima zdravlja - Broj centara za dijalizu na području Kantona - Plan specijalizacija - Broj specijalista	Očekivani rezultati - Povećan broj zdravstvenih usluga koje će se pružati u domovima zdravlja - Osnovan novi centar za dijalizu na području Kantona - Urađen plan neophodnih specijalizacija u Kantonu - Povećan broj specijalista na području Kantona

RAZVOJNI EFEKT	- Povećan kvalitet i kvantitet zdravstvenih usluga u Kantonu - Racionalizacija troškova u zdravstvenom sektoru i zapošljavanje novih ljekara
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.500.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Zavod za zdravstveno osiguranje, Budžet Kantona, kredit, finansijska sredstva općina, donacije i dr.
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.– 2017.
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona (Zavod za zdravstveno osiguranje, Zavod za javno zdravstvo, JU domovi zdravlja)
KORISNICI	Osiguranci u Kantonu, zdravstvene ustanove i zdravstveni radnici

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.2 Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitet socijalnih usluga i poboljšati status korisnika usluga	
MJERA	2.2.1 Jačanje podrške socijalno ugroženim grupama i suzbijanje socijalno-patoloških pojava	
CILJ MJERE	- Pružiti adekvatniju pojedinačnu pomoć osiguranicima socijalne zaštite - Povećati broj smještaja u srodničke i udomiteljske porodice, a smanjiti broj smještaja u zavode za odgoj i obrazovanje i zavode za brigu o mentalno invalidnim osobama, te socijalno patoloških pojava	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.1.1	Implementacija SUMERO projekta oko zbrinjavanja mentalno invalidnih osoba u lokalnoj zajednici
	2.2.1.2	Aktiviranje rada centara za mentalno zdravlje u pogledu mentalno invalidnih osoba
	2.2.1.3	Donošenje novih zakona iz oblasti socijalne politike u Kantonu
	2.2.1.4	Smještaj djece i odraslih osoba bez porodice u hraniteljske porodice
	2.2.1.5	Kućna njega i pomoć u kući starim i iznemoglim osobama
	2.2.1.6	Analitički prikaz stanja socijalno ugroženih osoba
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj centara za mentalno zdravlje mentalno invalidnih osoba - Iznos ušteđenih finansijskih sredstava Ministarstvu zdravstva i socijalne politike Kantona - Procjena utjecaja propisa iz oblasti socijalne zaštite u Kantonu; Broj zakonskih i podzakonskih akata iz oblasti socijalne zaštite; Pravilnik o izvršenju rada za opće dobro na slobodi - Broj smještaja u ustanovama maloljetnih osoba koje su u sukobu sa zakonom; broj hraniteljskih smještaja i broj korisnika hraniteljskog smještaja; Broj socijalno patoloških pojava i korisnika - Baza podataka o stanju socijalno ugroženih osoba i socijalno patoloških pojava i rizičnih grupa građana	- Povećane uštede u budžetu Ministarstva zdravstva i socijalne politike Kantona - Smanjen broj smještaja osiguranika u ustanove - Povećan broj centara za mentalno zdravlje mentalno invalidnih osoba; povećan broj savjetovaštva pri centrima za socijalni rad; broj novih odjeljenja u školama za djecu s posebnim potrebama - Izmijenjen postojeći ili donesen novi set zakonskih i podzakonskih akata koji regulišu oblast socijalne zaštite u skladu s procjenom utjecaja propisa; Donesen Pravilnik o izvršenju rada za opće dobro na slobodi - Povećan broj hraniteljskih smještaja i korisnika hraniteljskog smještaja - Izrađena baza podataka o stanju socijalno ugroženih osoba te o socijalno patološkim pojavama i rizičnim grupama građana
RAZVOJNI EFEKT	- Smanjenje broja korisnika socijalne pomoći - Povećan iznos socijalnih transfera, po stanovniku	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.300.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.– 2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona (centri za socijalni rad, zdravstvene ustanove, hraniteljske porodice, Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona)	
KORISNICI	Osiguranci socijalne zaštite u Kantonu	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja
PRIORITETNI CILJ	2.2 Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitet socijalnih usluga i poboljšati status

	korisnika usluga	
MJERA	2.2.2 Jačanje materijalnih i kadrovskih kapaciteta pružalaca usluga socijalne zaštite u Kantonu	
CILJ MJERE	- Povećati efikasnost i efektivnost pružanja socijalnih usluga - Osigurati dostupnost informacija o korisnicima socijalne pomoći u Kantonu	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.2.2.1	Iniciranje nižih nivoa vlasti za osnivanje novih socijalnih ustanova
	2.2.2.2	Izdavanje odobrenja za rad pravnim i fizičkim licima
	2.2.2.3	Nadzor nad primjenom Pravilnika o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite
	2.2.2.4	Stručno usavršavanje zaposlenika ustanova socijalne zaštite
	2.2.2.5	Izrada baze podataka iz oblasti socijalne politike na nivou Kantona
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj novih socijalnih ustanova na području Kantona; Broj ustanova koje ispunjavaju standarde Pravilnika o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite - Broj smještaja osiguranika u ustanove na području drugih kantona u Federaciji i RS-u - Broj izdatih odobrenja za rad pravnim i fizičkim licima - Broj stručno educiranih zaposlenika u ustanovama socijalne zaštite - Broj nadzora nad socijalnim ustanovama - Baza podataka iz oblasti socijalne politike na nivou Kantona	- Povećan broj socijalnih ustanova na području Kantona; povećan broj ustanova koje ispunjavaju standarde Pravilnika o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite - Smanjen broj smještaja osiguranika u ustanove na području drugih kantona u Federaciji i RS-u - Povećan broj pravnih i fizičkih lica koji pružaju usluge socijalne pomoći; povećan broj stručnih edukacija za zaposlenike ustanova za socijalnu zaštitu - Povećan broj nadzora nad socijalnim ustanovama
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje socijalnih izdvajanja za socijalno ugrožene kategorije društva - Efikasan i ekonomičan rad centara za socijalni rad u Kantonu	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	400.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Kantona, općinski budžeti, sredstva fizičkih lica	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona (inspekcijski organi u Kantonu, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike)	
KORISNICI	Osiguranici u Kantonu, centri za socijalnu politiku u Kantonu, pravna i fizička lica	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.3 Poboļjšati kvalitet obrazovanja	
MJERA	2.3.1. Usklađivanje predškolskog, osnovnog, srednjeg (srednjeg stručnog) odgoja i obrazovanja, kao i obrazovanja odraslih s društvenim i privrednim potrebama Kantona	
CILJ MJERE	- Dobiti kvalitetne zakone, podzakonske akte i druge dokumente iz oblasti obrazovanja koji počivaju na EU standardima i principima - Povećati mogućnost učenika za dobijanje zaposlenja	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.1.1	Izmjene i dopune postojećih zakona o predškolskom, osnovnom i srednjem odgoju i obrazovanju
	2.3.1.2	Donošenje zakona o srednjem stručnom obrazovanju
	2.3.1.3	Donošenje zakona o obrazovanju odraslih osoba
	2.3.1.4	Izrada i usvajanje inoviranih nastavnih planova i programa
	2.3.1.5	Uvođenje sistema eksterne mature u osnovnom i srednjem obrazovanju
	2.3.1.6	Provođenje indeksa inkluzivnosti od predškolskog do srednjeg obrazovanja (uključivanje osoba s posebnim potrebama i osoba iz ranjivih skupina stanovništva u redovni odgojno-obrazovni sistem)
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj izmjena i dopuna postojećih zakona; Broj donesenih zakonskih i podzakonskih akata - Broj donesenih inoviranih nastavnih planova i programa ; Broj novih obrazovnih programa	- Usvojeni zakoni iz oblasti predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, kao i zakon o obrazovanju odraslih osoba, koji se zasnivaju na evropskim standardima i principima - Doneseni nastavni planovi i programi

	usklađenih s potrebama tržišta rada; Broj razvijenih programa za djecu s posebnim potrebama - Eksterna matura; Broj upisanih učenika u srednje škole i na fakultete na osnovu postignutih rezultata na eksternoj maturi - Broj djece integrisane u redovno obrazovanje; Broj edukacija roditelja	za srednje tehničke škole i srodne škole, kao i sve srednje strukovne škole (trogodišnje i četvergodišnje) - Eksterna matura provedena na području cijeloga Kantona na kraju osnovnog obrazovanja i na kraju gimnazijskog obrazovanja - Univerziteti priznaju rezultate ostvarene na eksternoj maturi i vrednuju ih prilikom upisa - Programi za djecu s posebnim potrebama su standardizovani i primjenjuju se u svim osnovnim školama (gdje postoji potreba) na području Kantona
RAZVOJNI EFEKT	- Povećan broj djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje - Kvalitetniji proces profesionalne orijentacije i usmjeravanja učenika u skladu s sposobnostima učenika, ali i interesom društvene zajednice	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.300.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.– 2018.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona (Vlada Kantona, nevladine organizacije – partneri)	
KORISNICI	Djeca, učenici, odrasle osobe	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.3 Poboljšati kvalitet obrazovanja	
MJERA	2.3.2 Unapređenje kapaciteta rukovođenja odgojno-obrazovnim ustanovama, kao i kontinuirano stručno usavršavanje i vrednovanje zaposlenika u odgojno-obrazovnim ustanovama	
CILJ MJERE	- Obučiti / osposobiti / usavršiti rukovodiocce da u svom poslu budu menadžeri, pragmatičari i edukatori sposobni nositi se sa zahtjevima tržišta - Osigurati da odgojitelji, nastavnici u osnovnim i srednjim školama imaju kvalitetan stručno-savjetodavni nadzor	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.2.1	Uspostavljanje projekta "Uspješno rukovođenje školama" (dvogodišnji modularni projekt profesionalnog osposobljavanja i certificiranja budućih rukovodilaca)
	2.3.2.2	Formiranje zavoda / odjeljenja za stručno-savjetodavni nadzor odgojitelja / nastavnika / profesora
	2.3.2.3	Dosljedna primjena Pravilnika o napredovanju nastavnika
IZLAZNI / DIREKTNİ POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji - Broj certificiranih rukovodilaca - Broj pritužbi na rad uprave škola - Zavod / Odjeljenje za stručno-savjetodavni nadzor - Broj edukacija za stručno usavršavanje nastavnika; Broj obavljenih stručno-savjetodavnih nadzora - Broj zaposlenika koji imaju zvanje mentora, odnosno savjetnika	Očekivani rezultati - Povećan broj certificiranih rukovodioca predškolskih, osnovnih i srednjih škola, kao i ustanova za obrazovanje odraslih osoba - Zavod ima dovoljno savjetnika za pružanje stručnih i savjetodavnih usluga nastavnom osoblju, što pospješuje kvalitet rada nastavnika - Svaki nastavnik imao je na času posjetu savjetnika - 25% nastavnika ima zvanje mentora, a 5% zvanje savjetnika
RAZVOJNI EFEKT	- Smanjena diskriminacija i korupcija u obrazovanju - Povećan kvalitet nastave	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	600.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.– 2018.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona (nevladin sektor)	
KORISNICI	Rukovodioci odgojno-obrazovnih ustanova na području Kantona, volonteri, pripravnici, stručni saradnici, nastavnici i dr.	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.3 Poboljšati kvalitetu obrazovanja	
MJERA	2.3.3 Unaprijediti sistem za obrazovanje i obuku odraslih osoba	
CILJ MJERE	- Potaknuti ljude na (LLL) cjeloživotno i permanentno obrazovanje	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.3.1	Poboljšati organizovanost, finansiranje i upravljanje procesima obrazovanja odraslih osoba
	2.3.3.2	Razviti procese i sistem priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina
	2.3.3.3	Integrirati politike cjeloživotnog učenja i obrazovanja, s ciljevima društvenog, privrednog i regionalnog razvoja te s politikama zapošljavanja i socijalne pomoći
IZLAZNI / DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj radionica o značaju i važnosti obrazovanja odraslih osoba; Broj polaznika obrazovanja odraslih osoba - Broj ustanova / udruženja koji se bave obrazovanjem odraslih osoba; Broj formalnih i neformalnih programa - Broj programa prekvalifikacije; Broj polaznika programa prekvalifikacije - Broj razvijenih programa zapošljavanja u skladu sa zahtjevima tržišta rada	- Senzibilirana javnost o važnosti razvijanja sistema obrazovanja odraslih osoba - Razvijena mreža ustanova na području Kantona koje se bave obrazovanjem odraslih osoba - Neformalno i informalno obrazovanje može se verificirati - Povećan broj osoba koje su uspješno okončale neki od programa cjeloživotnog učenja - Povećan broj osoba koje su prošle prekvalifikaciju
RAZVOJNI EFEKT	- Mogućnost stvaranja adekvatne radne snage u skladu sa zahtjevima i promjenama na tržištu rada	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.000.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.– 2019.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona (Ministarstvo privrede Kantona, Služba za zapošljavanje Srednjobosanskog kantona, nevladin sektor)	
KORISNICI	Osobe starije od 18 godine	

STRATEŠKI ICLJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.3 Poboljšati kvalitet obrazovanja	
MJERA	2.3.4 Obnoviti (izgraditi) i opremiti odgojno-obrazovne ustanove	
CILJ MJERE	- Osigurati neophodnu i kvalitetnu infrastrukturu u skladu s obrazovnim standardima EU-a u oblasti obrazovanja	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.3.4.1	Izrada potrebne projektne dokumentacije
	2.3.4.2	Obnavljanje postojećih i izgradnja novih OOU (odgojno-obrazovnih ustanova)
IZLAZNI / DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj obnovljenih (izgrađenih) i opremljenih odgojno-obrazovnih ustanova - Broj odgojno-obrazovnih ustanova koje imaju certifikat energetske učinkovitosti	- Povećan procent odgojno-obrazovnih ustanova koje su u potpunosti obnovljene - Povećan procent odgojno-obrazovnih ustanova koje koriste ekološki prihvatljivo gorivo
RAZVOJNI EFEKT	- Unaprijeđen kvalitet obrazovanja	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	10.000.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.– 2019.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona (Vlada Kantona, nevladin sektor, donatori i dr.)	
KORISNICI	Učenici	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.4 Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stepen sigurnosti građana Kantona	
MJERA	2.4.1 Unapređenje aktivnosti na suzbijanju kriminaliteta i povećanje stepena otkrivenosti počinitelja krivičnih djela	
CILJ MJERE	- Povećati stepen lične i imovinske sigurnosti građana - Povećati stepen povjerenja građana u agencije za provođenje zakona	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.1.1	Izrada kvalitetnih preventivnih programa u sprečavanju krivičnih djela razbojništva, krađe vozila, iznuda, trgovine narkoticima, terorizma
	2.4.1.2	Aktivnosti na suzbijanju korupcije i organizovanog kriminaliteta u okviru usvojenog antikorupcijskog plana
	2.4.1.3	Pojačati mjere suzbijanja zloupotrebe opojnih droga
	2.4.1.4	Jačanje kapaciteta krivičnopravne zaštite djece i maloljetnika i prevencija porodičnog nasilja i maloljetničke delinkvencije
	2.4.1.5	Oснаžiti kapacitete u borbi protiv krivičnih djela iz mržnje, krivičnih djela nad manjinskim i ranjivim grupama te trgovine ljudima
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji - Broj krivičnih djela razbojništva, ukradenih motornih vozila, iznuda i trgovine narkoticima - Broj prijavljenih i rasvijetljenih krivičnih djela, uspostavljena baza podataka - Broj procesuiranih predmeta - Sporazum o saradnji s tužilaštvom i sudovima o bržem procesuiranju krivičnih djela, deponovanje predmeta oduzetih u počinjenim krivičnim djelima	Očekivani rezultati - Smanjen broj krivičnih dijela, a povećan broj dokumentovanih krivičnih dijela zloupotrebe opojnih droga - Efikasniji rad policije kroz korištenje i razmjenu podataka iz baze podataka i povećana mogućnost procjene prijetnji za sigurnost; Brže i efikasnije postupanje u dokumentovanju i procesuiranju izvršilaca krivičnih dijela, adekvatnije čuvanje materijalnih dokaza koji se koriste - Povećana otkrivenost nepoznatih izvršilaca krivičnih dijela i dokumentovanje krivičnih dijela izvršenih po poznatom izvršiocu - Povećana otkrivenost izvršilaca krivičnih dijela uslijed korištenja baze podataka
RAZVOJNI EFEKT	- Smanjenje broja krivičnih djela za unaprijeđene sigurnosti građana, institucija i privrednih subjekata	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	200.000 KM Izvor finansijskih sredstava: IPA fondovi i druge donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona (Uprava policije)	
KORISNICI	Građani, institucije i pravna lica	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.4 Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stepen sigurnosti građana Kantona	
MJERA	2.4.2 Povećanje sigurnosti saobraćaja na cestama i sprečavanje narušavanja javnoga reda i mira	
CILJ MJERE	- Smanjiti broj saobraćajnih nezgoda i njihovih posljedica (smrtno stradalih, teže i lakše povrijeđenih) - Smanjiti broj narušavanja javnog reda i mira (ugostiteljski objekti, sportska takmičenja i sl.)	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.2.1	Uvođenje videonadzora na ključnim mjestima u općinama na području Kantona
	2.4.2.2	Proširenje radarskog sistema na saobraćajnicama
	2.4.2.3	Prevencija nereda na sportskim takmičenjima
	2.4.2.4	Unaprijediti sistem kontrola regulisanja saobraćaja te nadzora nad lokacijama povećanog okupljanja građana
	2.4.2.5	Unapređenje saradnje svih institucija koje se bave oblašću

	sigurnosti saobraćaja na cestama	
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj postavljenih videokamera na ključnim mjestima u općinama - Broj saobraćajnih prekršaja, broj naplaćenih prekršajnih naloga - Broj nereda na sportskim takmičenjima - Broj saobraćajnih nezgoda i broj nezgoda sa smrtnom posljedicom - Sporazum o saradnji sa autocestama Federacije Bosne i Hercegovine i Bosne i Hercegovine, Sporazum sa Saobraćajnim fakultetom, Sporazum sa Ministarstvom obrazovanja, nauke, kulture i sporta – Odjeljenja za autoškole, edukacija učenika o osnovama sigurnosti saobraćaja na cestama 	<ul style="list-style-type: none"> - Olakšano dokumentovanje krivičnih djela i prekršaja iz oblasti saobraćaja i narušavanja javnog reda i mira, smanjen broj prekršaja i veći stepen otkrivenosti počinilaca prekršaja - Smanjen broj saobraćajnih prekršaja - Smanjen broj nereda na sportskim takmičenjima - Smanjen broj saobraćajnih nezgoda sa smrtnom posljedicom za 10%
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećana sigurnost građana u vožnji - Smanjen broj smrtnih slučajeva prouzrokovan saobraćajnim nesrećama 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	150.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona (Uprava policije)	
KORISNICI	Građani, institucije, pravna lica	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.4 Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stepen sigurnosti građana Kantona	
MJERA	2.4.3 Unapređenje odnosa sa okruženjem	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Usmjeriti percepcije građana na štetne pojave i animiranje građana na pravovremenu prijavu policiji uočenih kriminalnih ponašanja - Osigurati sigurno okruženje, uz uvažavanje stavova građana 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.3.1	Pojačati saradnju s građanima u suzbijanju kažnjivih i devijantnih ponašanja kroz anonimne pozive, medije, edukacije i dr.
	2.4.3.2	Sistematiziranje radnog mjesta "policajac u zajednici"
	2.4.3.3	Programi edukacije najmlađe populacije u pogledu izbjegavanja rizičnih ponašanja, zloupotrebe droga, nasilja, upotrebe oružja i pirotehnike i dr.
	2.4.3.4	Pojačana medijska pokrivenost aktivnosti MUP-a Kantona
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj slučajeva koje su prijavili građani u slučaju kada nisu oštećeni djelom - Broj educiranih kroz obrazovno odgojne ustanove - Broj intervjua, radio i TV emisija, letaka i brošura dostupnih javnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećan broj prijavi građana o primijećenim prekršajima i kažnjivim ponašanjima - Proširenje oblasti kojima se provode projekti saradnje sa zajednicom - Povećan stepen educirane školske populacije o sigurnosnim izazovima - Povećan broj intervjua, emisija i brošura dostupnih javnosti
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Podizanje svijesti građana i najmlađe populacije o štetnosti rizičnih ponašanja i animiranje građana na saradnju s policijom - Smanjen stepen kriminala i broj krivičnih djela 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	50.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona (Uprava policije)	
KORISNICI	Građani, učenici	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.4 Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stepen sigurnosti građana Kantona	
MJERA	2.4.4 Jačanje kapaciteta Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona	
CILJ MJERE	- Postići veći stepen sigurnosti građana - Smanjiti troškove nabavke i troškove održavanja materijalno-tehničkih sredstava	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.4.1	Uvođenje u sistematizaciju radnih mjesta Jedinice za javni red i mir i operativno taktičku podršku
	2.4.4.2	Psihološka podrška zaposlenicima – sistematiziranje radnog mjesta psiholog
	2.4.4.3	Kvalitetnija zdravstvena zaštita zaposlenika policije
	2.4.4.4	Rekonstrukcija objekata policijskih stanica i spajanje lokacija IDEA
	2.4.4.5	Nabavka materijalno-tehničkih sredstava i prilagođavanje radnog vremena za prijem stranaka
IZLAZNI / DIREKTI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj slučajeva narušavanja javnog reda i mira u većem obimu - Broj slučajeva pružene psihološke pomoći službenicima - Spajanje IDEA lokacija sa objektima Ministarstva unutrašnjih poslova - Obnovljen vozni park, broj specijalnih vozila, broj nabavljene opreme Jedinice za javni red i mir, kriminalističko-tehničke opreme, sredstava veze, informatičke opreme i specijalne opreme za Jedinicu za podršku; prilagođeno radno vrijeme	- Smanjen broj narušavanja javnog reda i mira - Smanjeni troškovi zdravstvenih pregleda zbog odlaska u drugi kanton i povećan broj zdravstvenih pregleda policijskih službenika radi praćenja zdravstvenoga stanja a u svrhu što efikasnijeg rada policije - Efikasniji rad i smanjenje troškova održavanja zastarjele opreme te smanjenje redova na lokacijama
RAZVOJNI EFEKT	- Efikasniji rad policije te pozitivna percepcija građana o stanju sigurnosti u Kantonu	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	850.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona	
KORISNICI	Službenici i građani	
STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.4 Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stepen sigurnosti građana Kantona	
MJERA	2.4.5 Razvoj kapaciteta sistema zaštite i spašavanja te odgovora na prirodne i druge nesreće	
CILJ MJERE	- Umanjiti negativne efekte prirodnih i drugih nesreća na sigurnost ljudi i imovine	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.4.5.1	Obuka i opremanje institucija vatrogastva kao dijela sistema zaštite i spašavanja
	2.4.5.2	Obuka i opremanje jedinica i službi za zaštitu i spašavanje u Kantonu kao prioritetnog segmenta sistema zaštite i spašavanja
	2.4.5.3	Izgradnja sistema za informacijsku i komunikacijsku podršku Kantonalnog operativnog centra civilne zaštite u Kantonalnoj upravi za civilnu zaštitu i općinskih operativnih centara
	2.4.5.4	Redovna obuka i informisanje stanovništva (škole, mjesne zajednice) o mjerama zaštite i spašavanja
	2.4.5.5	Mapiranje organizacija i grant podrška nevladinim organizacijama u izgradnji kapaciteta opće namjene i specijalističkih jedinica iz sistema zaštite i spašavanja
	2.4.5.6	Iniciranje donošenja planova zaštite i spašavanja kulturno-historijskih dobara od prirodnih i drugih nesreća, sa ucrtanim ugroženim pokretnim i nepokretnim kulturnim dobrima
IZLAZNI / DIREKTI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Opremljenost struktura sistema	- Povećana otpornost Kantona na rizike

OSTVARENJA MJERE	zaštite i spašavanja. - Stepen obučnosti stanovništva za postupanje u slučaju nesreća. - Kapaciteti mapiranih organizacija u području zaštite i spašavanja	nastale od prirodnih i drugih nesreća - Smanjenje negativnih posljedica (žrtve i štete) od prirodnih i drugih nesreća
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje stepena sigurnosti od prirodnih i drugih nesreća	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	6.250.000 KM Izvor finansijskih sredstava : Budžet Kantona, općine Kantona, EU i drugi međunarodni fondovi	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona, Vlada Kantona, Kantonalna uprava za civilnu zaštitu	
KORISNICI	Nadležne institucije, stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.5 Unaprijediti oblast kulture i sporta	
MJERA	2.5.1 Obnoviti i opremiti kulturne institucije i podići svijest mladih o značaju kulture	
CILJ MJERE	- Obnova i održivo korištenje kulturne infrastrukture u svrhu zaštite kulturnog naslijeđa te afirmacija kulturnog identiteta svakog pojedinca	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.5.1.1	Obnavljanje i očuvanje postojećih i izgradnja novih kulturnih ustanova
	2.5.1.2	Donošenje zakona iz oblasti kulture (Zakon o bibliotekama, Zakon o muzejima, Zakon o samostalnim stvaraocima)
	2.5.1.3	Izrada i donošenje Strategije kulturne politike Srednjobosanskog kantona 2016.–2020.
	2.5.1.4	Izrada Registra javnih ustanova iz oblasti kulture
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji - Broj obnovljenih i novoizgrađenih kulturnih ustanova - Broj donesenih zakonskih i podzakonskih akata - Izrađena Strategija kulturne politike 2016.–2020. - Broj ustanova upisanih u Registar	Očekivani rezultati - Funkcionalne kulturne ustanove i očuvano kulturno naslijeđe - Usvojena potrebna zakonska regulativa - Razvijena mreža kulturnih ustanova
RAZVOJNI EFEKT	- Više posjetilaca u kulturnim ustanovama koje čuvaju i njeguju kulturno naslijeđe, kao i povećan broj učesnika na kulturnim manifestacijama	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000 KM Izvor finansijskih sredstava : Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona	
KORISNICI	Stanovništvo, turisti	

STRATEŠKI CILJ	2. Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	
PRIORITETNI CILJ	2.5 Unaprijediti oblast kulture i sporta	
MJERA	2.5.2 Obnoviti i opremiti sportske institucije i podići svijest mladih osoba o značaju bavljenja sportskim aktivnostima	
CILJ MJERE	- Poticanje stanovništva (mladih i odraslih osoba) na aktivnije bavljenje sportskim aktivnostima u svrhu unapređenja kvaliteta življenja što doprinosi očuvanju zdravlja	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	2.5.2.1	Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih sportskih objekata / ustanova
	2.5.2.2	Izrada i donošenje Strategije razvoja sporta Srednjobosanskog kantona 2016.–2020.
	2.5.2.3	Izrada Registra sportskih udruženja, sportista pojedinaca i sportskih stručnih radnika
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji - Broj obnovljenih i novoizgrađenih sportskih objekata	Očekivani rezultati - Povećan broj osoba (naročito mladih) koji se aktivno bave sportom

	- Izrađena Strategija razvoja sporta Srednjobosanskog kantona 2016.–2020; - Broj udruženja, pojedinaca i stručnjaka upisanih u Registar	- Razvijena mreža sportskih objekata koje udovoljavaju potrebi mladih i odraslih osoba za bavljenjem sportskim aktivnostima (profesionalno, amaterski i rekreativno)
RAZVOJNI EFEKT	- Razvijena svijest pojedinca i javnosti o važnosti bavljenja sportom, te razvijene zdrave navike korištenja slobodnog vremena, naročito kod najmlađih	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	2.000.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Kantona	
KORISNICI	Stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ 3

**Poboljšati infrastrukturu,
komunalne usluge
i stanje okoliša**

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.1 Uspostava sistema integrisanog upravljanja okolišem	
MJERA	3.1.1 Stvaranje uvjeta za monitoring kvaliteta okolišnih komponenti	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti stanje okoliša kroz evidenciju zagađenja i zagađivača - Unaprijediti kontrolu zagađivanja 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.1.1.1	Uspostava registra zagađivača u skladu s Pravilnikom o registrima postrojenja i zagađivanjima – edukacija i zapošljavanje / imenovanje referenta
	3.1.1.2	Izrada studije doprinosa i udjela utjecaja svih zagađivača u Kantonu
	3.1.1.3	Priprema plana / studije potrebnih mjerenja, monitoring stanica, kapaciteta i cjelokupne organizacije monitoringa
	3.1.1.4	Nabavka opreme
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj pogona i postrojenja obuhvaćenih registrom - Količine emisija - Izrađen plan - Definirani broj mjernih mjesta i vrsta opreme 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećan broj evidentiranih zagađivača na području Kantona - Poboljšana evidencija i kontrola nivoa emisija / ispusta / količina i vrsta zagađenja te načina tretmana - Uspostavljena osnova za provođenje aktivnosti monitoringa – donesen plan
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Doprinos sveukupnom smanjenju emisija - Povećanje broja zaposlenih osoba 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	420.000 KM Izvori finansijskih sredstava: donacije, Budžet Vlade Kantona, Fond za zaštitu okoliša Srednjobosanskog kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2018.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva)	
KORISNICI	Vlasnici ili operateri objekata, javnost i organizacije koje su aktivne u oblasti okoliša, javne vlasti koje su u mogućnosti pratiti određene trendove u pitanju ispuštanja različitih zagađivača i prenošenja otpada, kao i napredak postignut u okviru okolišne politike, stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.1 Uspostava sistema integrisanog upravljanja okolišem	
MJERA	3.1.2 Jačanje kapaciteta (edukacija, ljudskih i materijalnih kapaciteta; Fond)	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Jačati kapacitete kroz edukaciju zaposlenika - Unaprijediti vođenje projekata i praćenje implementacije zakonske regulative 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.1.2.1	Edukacija i treninzi za osoblje Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, kao i drugih institucija u sistemu zaštite okoliša (uključujući vođenje registra, monitoring i sl.)
	3.1.2.2	Promocija zaštite okoliša
	3.1.2.3	Formiranje fonda za zaštitu okoliša
	3.1.2.4	Formirati administrativnu strukturu sa informacionim sistemom, uključujući i upravljanje otpadom (KPUO) u okviru MPUGZO-a
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Broj održanih treninga - Broj uključenog stanovništva, industrija, subjekata - Formiran Fond - Broj realizovanih projekata - Broj angažovanog stručnog kadra 	<ul style="list-style-type: none"> - Povećan kapacitet (broj zaposlenika) osposobljenih za upravljanje registrom, monitoring, te pripremu i provođenje projekata u oblasti okoliša - Povećan broj informiranih građana - Uspostavljen sistem kontinuiranog informisanja i edukacije građana, privrednika i službenika na nivou Kantona i općina - Uspostavljen funkcionalan Fond sa formiranom administrativnom strukturom
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje obima djelatnosti i sredstava koja će biti usmjerena na finansiranje pripreme, provedbe i razvitka programa - Smanjenje emisija u okoliš 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	200.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Donacije, Budžet Vlade Kantona, Fond za zaštitu	

	okoliša Srednjobosanskog kantona
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2018.
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (Vlada Kantona)
KORISNICI	Općine Kantona, privrednici, javne ustanove, udruženja građana, građani

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.2 Unapređenje i razvoj infrastrukture	
MJERA	3.2.1 Usklađivanje strateških i planskih prostornih dokumenata i pravnih propisa	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijediti sistem evidencije i prostornog planiranja kroz uspostavu GIS baze - Unaprijediti automatizaciju monitoringa prostornih pojava i procesa - Povećanje nivoa transpozicije legislative kroz usaglašavanje i harmonizaciju pravnih akata na nivou Kantona i Federacije 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.1.1	Izmjene i usklađivanje Prostornoga plana Srednjobosanskog kantona
	3.2.1.2	Subvencioniranje Izmjena i usklađivanje prostornih planova općina
	3.2.1.3	Uspostava informacijskog sistema u oblasti prostornog planiranja
	3.2.1.4	Donošenje i izmjena / usaglašavanje pravnih akata u skladu sa federalnim i kantonalnim zakonom o vodama
	3.2.1.5	Donošenje provedbenih akata potrebnih za funkcionisanje Fonda
IZLAZNI / DIREKTI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Stepenn nelegalne gradnje - Stepenn implementacije Prostornog plana u skladu sa indikatorima prostornih planova - Broj usvojenih akata propisanih zakonom 	<ul style="list-style-type: none"> - Unaprijeđena interaktivna razmjena informacija, efikasnije pretraživanje i analiza baza podataka, nadzor nad procesima i pojavama u prostoru s ciljem donošenja odgovarajućih odluka - Povećana produktivnost i efikasnost u procesu prostornoga uređenja i planiranja - Smanjeni troškovi koordinacije i komunikacije među subjektima - Unaprijeđen kvalitet procesa planiranja i uređenja prostora te kvaliteta pojedinih odluka - Povećane mogućnosti analize te monitoringa utjecaja na cjelokupnom prostoru - Povećan broj donesenih i harmoniziranih zakonskih akata
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Unapređenje efikasnog i transparentnog upravljanja procesima obnove, razvoja, okolišne infrastrukture, kvaliteta povezanih usluga i stanja okoliša - Jačanje pravne osnove za zaštitu okoliša 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	670.000 KM Iznos finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona; Fond za zaštitu okoliša Srednjobosanskog kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2018.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona	
KORISNICI	Vlada Kantona, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona, općine Kantona	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.2 Unapređenje i razvoj infrastrukture	
MJERA	3.2.2 Unapređenje stanja i izgradnja sistema prikupljanja i prečišćavanja otpadnih voda	
CILJ MJERE	- Unaprijediti sistem prikupljanja otpadnih voda	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.2.1	Subvencioniranje obnove i proširenja kanalizacijske mreže; Izrada projekta kanalizacijskoga kolektora; Rekonstrukcija kanalizacijske mreže
	3.2.2.2	Subvencionisanje izrade projekata za nove kanalizacijske mreže i priključke
	3.2.2.3	Izrada studije izvodljivosti izgradnje sistema prečišćavanja otpadnih

	voda na teritoriji Kantona	
IZLAZNI / DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Dužina kanalizacijske mreže (obnovljene, izgrađene) - Broj priključaka - Broj registrovanih septičkih jama - Broj projekata	- Proširen obuhvat stanovništva priključenog na kanalizacijsku mrežu - Povećane količine tretirane otpadne vode
RAZVOJNI EFEKT	- Smanjena količina netretirane otpadne vode koja odlazi direktno u vodotoke - Unaprijeđen kvalitet voda	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.000.000 KM Izvor finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016-2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Vlada Kantona (općine Kantona)	
KORISNICI	Općine Kantona, privrednici, stanovništvo	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboľšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.2. Unapređenje i razvoj infrastrukture	
MJERA	3.2.3. Zaštita i unapređenje vodosnabdijevanja	
CILJ MJERE	- Rekonstruisati i modernizirati sistem vodosnabdijevanja - Povećati pokrivenosti uslugama vodosnabdijevanja	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.3.1	Subvencionisanje projekata obnove i izgradnje vodovodne mreže u općinama
	3.2.3.2	Sve lokalne vodovode staviti pod nadzor i kontrolu, umrežavanje
	3.2.3.3	Aktivnosti na izgradnji Regionalnog vodovoda Plava voda, od Travnika do Zenice
IZLAZNI / DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Dužina obnovljene / izgrađene mreže - Količina vode u sistemu u l/s - Broj općina obuhvaćenih subvencijama	- Proširena vodovodna mreža - Povećan kapacitet vodosnabdijevanja - Unaprijeđeno evidentiranja i kontrole u okviru sistema vodosnabdijevanja
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje broja stanovnika s dostupnom komunalnom uslugom	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	12.500.000 KM Izvori finansijskih sredstava: općinski budžeti, Budžet Vlade Kantona, kreditna sredstva, donacije, međunarodne razvojne agencije, Evropska banka za obnovu i razvoj i Banka Vijeća Evrope	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo poljoprivrede vodoprivrede i šumarstva Kantona (općine Kantona, Vlada Kantona)	
KORISNICI	Općine Kantona, mjesne zajednice, javne ustanove	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboľšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.2 Unapređenje i razvoj infrastrukture	
MJERA	3.2.4 Unaprijediti stanje lokalnih i kantonalnih putnih komunikacija i obaviti kategorizaciju putne komunikacije	
CILJ MJERE	- Povezati centralnu Bosnu i Hercegovinu s budućom trasom autoputa na Koridoru Vc - Omogućiti povećanje nivoa usluge na pravcu Sarajevo – Banja Luka	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.4.1	Pripreme za izgradnju brze ceste Lašva – Donji Vakuf
	3.2.4.2	Sanacija i rekonstrukcija regionalnih cesta Kantona
	3.2.4.3	Redovno godišnje održavanje turističkih cesta / puteva
IZLAZNI / DIREKTNII POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Dužina novoizgrađenih cesta - Dužina saniranih i rekonstruisanih cesta - Dužina turističkih puteva koji se održavaju	- Unaprijeđena putna mreža - Povećan broj saobraćaja - Smanjen broj nesreća
RAZVOJNI EFEKT	- Osiguranje dobrog, sigurnog, efikasnijeg i bržeg transporta - Facilitacija (olakšavanje komunikacije) urbanih funkcija gradova - Povećanje pozitivnog utjecaja na stimulativne ekonomske aktivnosti i brži razvoj Kantona	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	15.590.000 KM	

	Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, subvencije, krediti, investicije
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Kantonalna direkcija za ceste (Federalna direkcija za ceste, općinske službe)
KORISNICI	- Federacija Bosne i Hercegovine, Kanton, općine Kantona

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.2 Unapređenje i razvoj infrastrukture	
MJERA	3.2.5 Provođenje programa mjera za povećanje energetske efikasnosti (E.E.) javnih i privrednih objekata te modernizacija proizvodnje i iskorištenja toplotne energije	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Podizanje svijesti o potrebi upravljanja energijom i koristima koje energetska učinkovitost donosi; - Smanjenje potrošnje energije kao ključnog instrumenta za sprečavanje onečišćenja i kontrole onečišćenja; - Smanjenje negativnih utjecaja na okoliš, poboljšanje sigurnosti snabdijevanja energijom i zadovoljavanje rastuće potrošnje energije; 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.5.1	Snimanje stanja, analiza i ocjene stanja energetske efikasnosti za javne objekte Kantona
	3.2.5.2	Subvencionisanje utopljanja javnih objekata
	3.2.5.3	Subvencionisanje izrade projekta proširenja sistemskog grijanja
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	<ul style="list-style-type: none"> - Pripremljen plan - Procent objekata obuhvaćenih planom u odnosu na ukupni broj objekata - Broj objekata na kojima je provedeno utopljanje - Nivo potrošnje energenata - Broj izgrađenih kotlovnica - Broj novih priključaka na daljinsko grijanje 	<ul style="list-style-type: none"> - Evidentirano stanje i potrebe za utopljanjem javnih objekata na nivou Kantona - Uštedena energije ostvarena utopljanjem objekata - Smanjenje broja pojedinačnih ložišta - Smanjenje količine emitovanih zagađenja emitovanih izgaranjem fosilnih goriva i drveta
RAZVOJNI EFEKT	<ul style="list-style-type: none"> - Povećanje energetske učinkovitosti - Smanjenje emisija stakleničkih plinova - Unapređenje korištenja prirodnih resursa – ušteda energije 	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	530.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (općine Kantona)	
KORISNICI	Kantonalni javni objekti, općinski javni objekti, privredni objekti	

STRATEŠKI CILJ	3. Unaprijediti postojeću okolišnu infrastrukturu, kvalitet povezanih usluga i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.2. Unapređenje i razvoj infrastrukture	
MJERA	3.2.6. Pripreme za gasifikaciju Kantona	
CILJ MJERE	<ul style="list-style-type: none"> - Primarnom i sekundarnom mrežom pokriti sve općine Kantona - Povećati svijest i sigurnost korištenja prirodnoga gasa - Povećanje energetske učinkovitosti korištenjem prirodnoga gasa kao energenta te smanjenje emisije stakleničkih plinova korištenjem ekološki prihvatljivijeg energenta - Smanjiti broj ložišta na fosilna goriva i korištenja tehničkoga drveta kao ogrijeva te na taj način sačuvati prirodne resurse Kantona i unaprijediti ukupno stanje okoliša 	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.2.6.1	Pripreme za izgradnju distributivne mreže na području općina Travnik, Novi Travnik, Vitez i Busovača
	3.2.6.2	Pripreme za proširenje distributivne mreže na području općina Kreševo i Kiseljak te pripreme za izgradnju distributivne mreže na području općine Fojnica
	3.2.6.3	Pripreme za izgradnju primarnog gasovoda za Vrbasku regiju i distributivnu mrežu na području općina Jajce, Donji Vakuf, Bugojno i Gornji Vakuf – Uskoplje

	3.2.6.4	Izraditi studije ekonomske opravdanosti za dodjelu koncesija za izgradnju distributivnih sistema i distribuciju prirodnog gasa
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj korisnika spremnih za priključenje gasa - Broj gradskih toplana spremnih za priključenje gasa - Broj privrednih društava spremnih za priključenje gasa - Broj automobila i vozila za prijevoz putnika i roba spremnih za gas	- Pripremljenost za izgradnju primarnog gasovoda za Vrbasku regiju - Pripremljenost za uvođenje gasa u sve gradske zone - Smanjenje potrošnje energije - Smanjenje emisije polutanata u zrak
RAZVOJNI EFEKT	Primjena novih tehnologija tehnološkim procesima i nova područja primjene gasa (proizvodnja toplotne energije, primjena gasa za hlađenje, priprema tople vode, primjena gasa u prometu i kombinovanoj proizvodnji toplotne i električne energije)	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	150.000 KM – Budžet Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
NOSIOCI	Vlada Kantona	
KORISNICI	Domaćinstva, toplane, privredna društva, putnička vozila, vozila za prijevoz putnika i tereta	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.3 Uspostava integralnog sistema upravljanja otpadom	
MJERA	3.3.1 Uspostava infrastrukture za (privremeni) prihvata, selektiranje-razdvajanje, reciklažu, transfer i krajnje zbrinjavanje komunalnog otpada	
CILJ MJERE	- Unaprijediti stanje upravljanja otpadom kroz formiranje mreže lokalnih centara i punktova za odvojeno prikupljanje otpada te regionalnih centara (RCUO)	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.3.1.1	Podrška infrastrukturi za prikupljanje i tretman otpada u lokalnim zajednicama
	3.3.1.2	Subvencionisanje izrade studija i projekata za uspostavu PS/CUO/RCUO
	3.3.1.3	Subvencionisanje jačanja kapaciteta komunalnih preduzeća (kontejneri, zeleni otoci)
	3.3.1.4	Formirati administrativnu strukturu za upravljanje otpadom u okviru Ministarstva prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona
IZLAZNI / DIREKTNI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Količina i vrsta nabavljene opreme - Količina selektivno prikupljenog otpada - Broj dobivenih dozvola - Količina adekvatno zbrinutog otpada - Broj stručnoga kadra	- Povećan obuhvat stanovništva pokrivenog uslugama prikupljanja otpada - Povećan nivo reciklaže - Smanjene količine otpada odloženog na deponijama
RAZVOJNI EFEKT	- Unaprijediti sistem upravljanja otpadom do ekonomski isplativog i okolišno prihvatljivog upravljanja	
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	1.320.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona, općine Kantona, donacije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (općine Kantona, Vlada Kantona)	
KORISNICI	Kanton, općine Kantona	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.3 Uspostava integralnog sistema upravljanja otpadom	
MJERA	3.3.2 Uspostava infrastrukture za prikupljanje, tretman i zbrinjavanje posebnog otpada	
CILJ MJERE	- Smanjenje količina neadekvatno zbrinutog otpada - Uspostaviti centralizovan sistem evidentiranja i izvještavanja o količinama i vrstama tih vrsta otpada zbog lakšeg praćenja i kontrole	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.3.2.1	Nabavka opreme za neškodljivo uništavanje infektivnog opasnog medicinskog otpada (autoklav) i oštih predmeta na izvoru za centre

		određene PUO-om
	3.3.2.2	Nabavka opreme za zbrinjavanje otpada animalnog porijekla
	3.3.2.3	Definisati konačne lokacije PS/SS
IZLAZNI / DIREKTNİ POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj i tip nabavljene opreme - Količina adekvatno zbrinutog infektivnog medicinskog opasnog otpada - Broj nabavljene opreme i objekata - Broj definisanih i u PP unesenih lokacija	- Uspostavljena evidencija o količinama i vrsti otpada - U PP definisane lokacije PS/SS, te osposobljene i funkcionalne - Nabavljena oprema u skladu s finansijskim mogućnostima operatera, Kantona i općina
RAZVOJNI EFEKT	- Doprinos osiguranju transparentnog upravljanja opasnim otpadom - Povećane količine adekvatno zbrinutog opasnog otpada	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	600.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Zavod za javno zdravstvo, budžeti općina Kantona, Budžet Vlade Kantona, Fond za zaštitu okoliša, kreditna sredstva, donacije, međunarodne razvojne agencije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2018.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona (općine Kantona, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona)	
KORISNICI	Kanton, općine Kantona, privrednici Kantona, ustanove Kantona	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.4 Zaštita i sanacija okolišnih komponenti	
MJERA	3.4.1 Sanacija crnih tačaka	
CILJ MJERE	- Smanjenje pritiska na okoliš sanacijom lokacija koje predstavljaju rizik za okoliš i stanovništvo, te poboljšanje kvaliteta voda i tla	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.4.1.1	Podrška sanaciji općinskih i divljih deponija
	3.4.1.2	Saniranje lokacije odloženog galvanskog mulja u BNT-u, TMH, Novi Travniku
	3.4.1.3	Podrška sanaciji klizišta
	3.4.1.4	Podrška koordinaciji i zajedničkim aktivnostima na uređenju sistema odbrane od poplava s općinama i Agencijom za vodno područje rijeke Save, te na vodotocima kategorije II.
IZLAZNI / DIREKTNİ POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj saniranih deponija - Broj općina obuhvaćenih subvencijom - Površina saniranih lokacija - Količina zbrinutog mulja - Površina sanirane lokacije	- Povećan postotak saniranih divljih deponija, godišnje - Povećan broj saniranih "crnih tačaka" - Sve općinske deponije sanirane - Sanirana lokacija odloženog galvanskog mulja u BNT-u, te poboljšan kvalitet rijeka Grlovnice i Lašve
RAZVOJNI EFEKT	- Doprinos sprečavanju štetnih utjecaja crnih tačaka na izvore vode i kvalitet vode i tla - Poboljšanje zdravlja stanovnika Kantona	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	750.000 KM Izvori finansijskih sredstava: budžeti općina Kantona, Budžet Vlade Kantona, Fond za zaštitu okoliša Srednjobosanskog kantona, kreditna sredstva, donacije, međunarodne razvojne agencije	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Kantona)	
KORISNICI	Kanton, općine Kantona, mjesne zajednice u općinama Kantona	

STRATEŠKI CILJ	3. Poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	
PRIORITETNI CILJ	3.5 Zaštita i unapređenje korištenja prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije	
MJERA	3.5.2 Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije (hidro, solarna, vjetro energija)	
CILJ MJERE	- Povećanje nivoa korištenja alternativnih izvora energije - Unapređenje održivosti sistema proizvodnje energije te zaštite okoliša	
PROJEKTI I AKTIVNOSTI	3.5.2.1	Podrška izgradnji solarnih elektrana na području Kantona

	3.5.2.2	Podrška izgradnji postrojenja za proizvodnju toplotne energije, uz korištenje obnovljivih izvora energije
	3.5.2.3	Promocija korištenja obnovljivih izvora energije
IZLAZNI / DIREKTI POKAZATELJI I OČEKIVANI REZULTATI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Izlazni / direktni pokazatelji	Očekivani rezultati
	- Broj novih energetske objekata (MHE, vjetroelektrane, solarne elektrane) - Ukupna instalirana snaga novih energetske objekata - Broj izgrađenih kotlovnica - Broj promotivnih događaja	- Povećan nivo proizvodnje električne energije korištenjem obnovljivih izvora energije na godišnjem nivou
RAZVOJNI EFEKT	- Povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora	
OKVIRNA FINANSIJSKA SREDSTVA I IZVORI	360.000 KM Izvori finansijskih sredstava: Budžet Vlade Kantona	
PERIOD PROVOĐENJA MJERE	2016.–2020.	
ODGOVORNOST ZA KOORDINACIJU MJERE I NOSIOCI PROJEKATA	Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Kantona (Vlada Kantona, općine Kantona, privrednici)	
KORISNICI	Kanton, općine Kantona, privrednici	

2.2. Indikativni finansijski i terminski okvir

Strateškom platformom utvrđena su tri strateška cilja:

- ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije;
- unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja;
- poboljšati infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša.

Indikativni finansijski okvir za provođenje strateških ciljeva urađen je u saradnji s Ministarstvom finansija Kantona te je usklađen sa sredstvima planiranim u Budžetu Kantona, kao i svih ostalih finansijskih izvora koji su na raspolaganju kako javnim institucijama tako i privatnim organizacijama na području Kantona. U ovu finansijsku analizu su prvenstveno ušli procjena iz Dokumenta okvirnog Budžeta Srednjobosanskog kantona za period 2016.–2018. godine, izvršenje Budžeta Srednjobosanskog kantona za 2014. godinu te projekcije za 2015. godinu.

Srednjoročna makroekonomska prognoza

U nekoliko posljednjih godina postignut je značajan napredak i bitni kvalitativni pomaci u upravljanju javnim finansijama u Kantonu. Poboljšan je način pripreme Budžeta, a informacije o javnim finansijama su iz godine u godinu detaljnije i dostupnije su javnosti. Planiranje Budžeta Srednjobosanskog kantona za 2015. godinu oslanjalo se na načela stabilizacijskog djelovanja fiskalne politike kroz smanjenje javne potrošnje, što se najvećim dijelom odnosi na obustavu novog zapošljavanja, redukciju isplata naknada za rad u komisijama i isplata prekovremenog rada, smanjenje visine dnevnica u zemlji i penzionisanje državnih službenika koji su ispunili uvjete za penziju, te zadržavanje iznosa osnovice za isplatu plaća na istom nivou kao prethodne godine. Istovremeno se nastojala očuvati socijalna pravednost i zaštita najugroženijih grupa stanovništva i boračkih populacija, te osigurati aktivan doprinos povećanju investicijskih aktivnosti. Te aktivnosti će se nastaviti i narednih godina.

Zadaci Vlade Kantona povezani su sa strateškim pravcima i usmjereni na daljnje smanjivanje fiskalnih i finansijskih rizika i poticanje ekonomskoga rasta, te kontinuiranom i održivom fiskalnom konsolidacijom, s posebnim naglaskom na poboljšanje izvršenja prihoda, racionalizaciju javnog sektora, kao i nastavak pozitivnih rezultata koji su proizvod reformi naknada na osnovu prava.

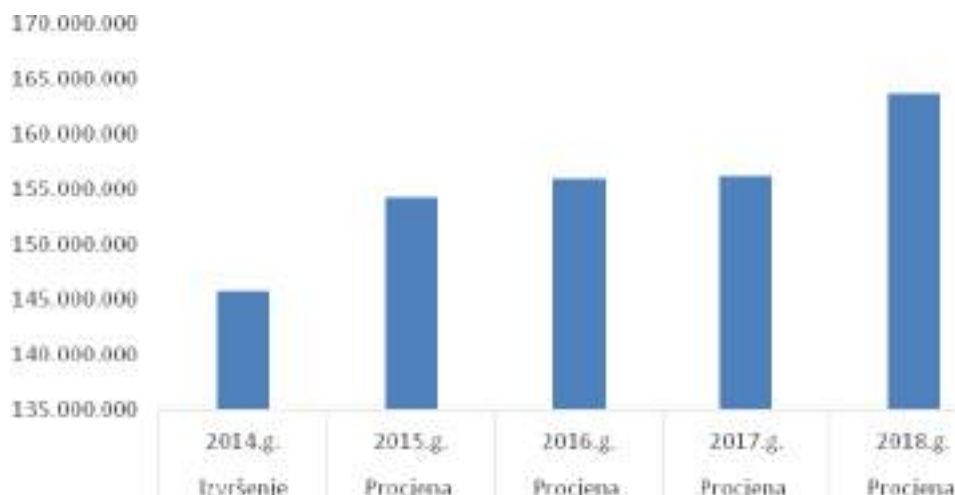
Projekcije prihoda

Tabela 27. Prihodi – izvršenje za 2014. i projekcije za 2015., 2016., 2017. i 2018.

Opis	Izvršenje 2014.	Procjena 2015.	Procjena 2016.	Procjena 2017.	Procjena 2018.
Prihodi	145.769.000	154.333.000	156.023.000	156.262.000	163.754.000
Prihodi od poreza	128.465.000	136.820.000	137.913.000	137.571.000	144.572.000
Neporezni prihodi	14.088.000	14.902.000	15.600.000	16.080.000	16.470.000
Tekući transferi	3.216.000	2.611.000	2.510.000	2.611.000	2.712.000

Izvor: Ministarstvo finansija Srednjobosanskog kantona, juna 2015. godine

Graf 4. Prihodi, primici i finansiranje Kantona za period 2014.–2018.

Izvor: Ministarstvo finansija Srednjobosanskog kantona, juna 2015.

Tabela 28. Izvršenje prihoda od indirektnih poreza Srednjobosanskog kantona i općina Srednjobosanskog kantona za 2014., revidirane projekcije za 2015. te projekcije za period 2016.–2018.

Indirektni porezi	Izvršenje 2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ukupno Kanton	130.754.630	139,492,109	140,321,614	139,274,855	146,962,550
Kanton	109.851.633	117,433,615	118,129,477	117,248,265	123,720,135
Bugojno	3.011.369	3.206.599	3.226.094	3.202.028	3.378.774
Busovača	1.363.852	1.447.816	1.456.994	1.446.125	1.525.949
Dobretići	65.750	70.674	70.477	69.952	73.813
Donji Vakuf	1.266.165	1.344.833	1.352.644	1.342.554	1.416.660
Fojnica	1.052.007	1.116.656	1.124.319	1.115.932	1.177.529
Gornji Vakuf – Uskoplje	1.660.668	1.754.745	1.765.997	1.752.824	1.849.576
Jajce	2.028.870	2.178.791	2.192.690	2.176.333	2.296.463
Kiseljak	1.685.089	1.583.107	1.592.478	1.580.599	1.667.844
Kreševo	464.010	492.702	495.460	491.764	518.909
Novi Travnik	2.026.991	2.166.675	2.180.009	2.163.746	2.283.181
Travnik	4.446.607	4.737.205	4.765.392	4.729.843	4.990.921
Vitez	1.831.619	1.958.691	1.969.583	1.954.890	2.062.796
Ukupno općine	20.902.997	22.058.494	22.192.137	22.026.590	23.242.415

Izvor: Ministarstvo finansija Srednjobosanskog kantona, juna 2015. godine

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza s jedinstvenog računa za Kanton očekuje se u iznosu od 117,4 miliona KM krajem 2015. godine, što predstavlja rast od 6,9% u odnosu na 2014. godinu, prema revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija, i 118,1 miliona KM u 2016. godini. Ovi iznosi su projicirani na 117,2 miliona KM u 2017. godini, te 123,7 miliona KM u 2018. godini.

Porez na dobit preduzeća, izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija, predstavlja u cijelosti prihod Kantona. Procjena prihoda Kantona na osnovu toga poreza za 2016. godinu iznosi 7,5 miliona KM, što predstavlja povećanje prihoda od 1,3% u odnosu na 7,4 miliona KM, koliko je na osnovu poreza na dobit preduzeća predviđeno za 2015. godinu. Očekivani prihod poreza na dobit u 2017. godini iznosi 7,7 miliona KM (rast od 2,1% u odnosu na projekciju za 2016. godinu) i 7,8 miliona KM u 2018. godini (rast od 1,8% u odnosu na projicirani iznos za 2017. godinu).

Očekivani nivo prihoda na osnovu poreza na dohodak u 2015. godini za Kanton iznosi 11,4 miliona KM, što predstavlja povećanje prihoda od 11,8% u odnosu na 10,2 miliona KM prikupljenih u 2014. godini. U 2016. godini projiciran je ukupni iznos prihoda na osnovu poreza na dohodak od 11,7 miliona KM, što predstavlja daljnje povećanje od 3,2% u odnosu na očekivani nivo tih prihoda u 2015. godini, porast tih prihoda projiciran je i u narednim godinama, 3,6% u 2017. i 4,4% u 2018. godini, što iznosi 12,2 miliona KM u 2017. godini te 12,7 miliona u 2018. godini.

Neporezni prihodi Kantona u 2016. godini procjenjuju se na iznos od 15,6 miliona KM, što predstavlja rast od 4,7% u odnosu na očekivani iznos od 14,9 miliona KM u 2015. godini, 16,1 miliona KM u 2017. godini i 16,5 miliona KM u 2018. godini.

Javna potrošnja

U Kantonu veliki iznos budžetskih sredstava se alocira na plaće i naknade (70,83% u 2016. godini) u odnosu na ukupni iznos budžetskih sredstava, s pozitivnim trendom smanjenja udjela brutoplaća i naknada u narednim godinama (70,52% u 2017. godini i 69,59% u 2018. godini). Prosječne mjesečne plaće u 2015. godini za Kanton i općine Kantona (u javnom sektoru) su 723,13 KM po zaposleniku. Ukupni planirani broj zaposlenih osoba na osnovu radnih sati u Kantonu i općinama Kantona u 2016. godini je 6.849, 6.851 u 2017. godini i 6.849 u 2018. godini.

Ukupna izdvajanja za transfere na području Kantona i općina Kantona u 2016. godini procjenjuju se na 39,87 miliona KM, u 2017. procjenjuju se na 41,12 miliona KM, u 2018. na 42,57 miliona KM. Od toga, ukupna izdvajanja za transfere u kantonalnom Budžetu u 2016. godini procjenjuju se na 19,43 miliona KM (pad od 35,9% u odnosu na planirana izdvajanja u 2015. godini), što čini 12,5% ukupnoga budžeta, u 2017. procjenjuju se na 19,88 miliona KM (12,7% ukupnoga Budžeta Kantona), u 2018. godini procjenjuju se na 21,45 miliona KM (13,5% ukupnoga budžeta Kantona).

U okviru Budžeta Kantona za kapitalne izdatke planira se izdvojiti u 2016. godini 2,47 miliona KM, pad od 70,6% u odnosu na planirana izdvajanja u 2015. godini (1,6% ukupnoga budžeta), u 2017. godini 2,29 miliona KM (1,5% ukupnoga budžeta) i u 2018. godini 3,96 miliona KM (2,5% ukupnoga budžeta).

Najveći udio smanjenja ukupnih rashoda u narednim godinama, uz tekuće transfere, iz istih razloga imat će izdvajanja za kapitalne izdatke. Na nivou Kantona se očekuje da će u 2016. godini kapitalna potrošnja opasti za 5,93 miliona KM (pad od 70,6%) u odnosu na planiranu potrošnju u 2015. godini i prognozirano je da će u 2017. godini nadalje padati za 7,1%, dok se u 2018. godini predviđa rast od 72,8% u odnosu na prethodnu godinu. U 2015. godini u kapitalne izdatke uključena su privatizacijska sredstva Kantona od 2,68 miliona KM (ESCROW račun), dok u 2016. godini nisu uključena, što je dodatno doprinijelo ovolikom padu u projekciji za period 2016.–2018. godine.

Sektorska potrošnja u Kantonu

U okviru planiranih sredstava izdvojiti će se:

1. u 2016. godini za obrazovanje 68,31 miliona KM (porast od 1,8% u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 68,32 miliona KM (porast od 0,02% u odnosu na 2016. godinu) i 68,28 miliona KM u 2018. godini (pad od 0,1% u odnosu na 2017. godinu);
2. na javnu upravu u 2016. godini će se izdvojiti 39,28 miliona KM (pad od 27,3% u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 40,17 miliona KM (porast od 2,3% u odnosu na 2015. godinu) i 41,31 miliona KM u 2018. godini (porast od 2,8% u odnosu na 2017. godinu);
3. na MUP u 2016. godini će se izdvojiti 32,54 miliona KM (rast od 1,7% u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 32,64 miliona KM (porast od 0,3% u odnosu na 2016. godinu) i 33,92 miliona KM u 2018. godini (rast od 3,9% u odnosu na 2017. godinu);
4. za pravosuđe u 2016. godini će se izdvojiti 12,62 miliona KM (rast od 4,1% u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 12,64 miliona KM (porast od 0,2% u odnosu na 2016. godinu) i 12,67 miliona KM u 2018. godini (porast od 0,2% u odnosu na 2017. godinu);
5. na zakonodavnu vlast u 2016. godini će se izdvojiti 2,20 miliona KM (pad od 9,3% u odnosu na 2015. godinu), u 2017. godini 2,23 miliona KM (porast od 1,1% u odnosu na 2016. godinu) i 2,26 miliona KM u 2018. godini (porast od 1,5% u odnosu na 2017. godinu).

Tabela 29. Kumulativni pregled prihoda, primitaka i finansiranja za Srednjobosanski kanton i općine, izvršenje 2014., procjena 2015., te projekcije 2016. – 2018.

Opis	Izvršenje 2014.g.			Procjena 2015			Procjena 2016			Procjena 2017			Procjena 2018		
	Katnon	općine	Ukupno	Katnon	općine	Ukupno	Katnon	općine	Ukupno	Katnon	općine	Ukupno	Katnon	općine	Ukupno
Prihodi, primici i finansiranje	159,607,000	65,774,000	225,381,000	163,460,000	67,857,000	231,317,000	156,059,000	65,720,000	221,779,000	156,308,000	66,778,000	223,086,000	163,809,000	68,610,000	232,419,000
Prihodi od poreza	128,465,000	33,384,000	161,849,000	136,820,000	34,503,000	171,323,000	137,913,000	33,951,000	171,864,000	137,571,000	34,529,000	172,100,000	144,572,000	35,689,000	180,261,000
Neporezni prihodi	14,088,000	22,425,000	36,513,000	14,902,000	23,608,000	38,510,000	15,600,000	23,361,000	38,961,000	16,080,000	23,755,000	39,835,000	16,470,000	24,230,000	40,700,000
Tekući transferi	3,216,000	5,732,000	8,948,000	2,611,000	6,818,000	9,429,000	2,510,000	6,392,000	8,902,000	2,611,000	6,461,000	9,072,000	2,712,000	6,569,000	9,281,000
Kapitalni transferi	0	1,730,000	1,730,000	0	445,000	445,000	0	400,000	400,000	0	500,000	500,000	0	600,000	600,000
Prihodi po osnovu zaostalih obaveza	2,000	0	2,000	7,000	0	7,000	6,000	0	6,000	6,000	0	6,000	5,000	0	5,000
Kapitalni primici	13,836,000	2,503,000	16,339,000	9,120,000	2,483,000	11,603,000	30,000	1,616,000	1,646,000	40,000	1,533,000	1,573,000	50,000	1,522,000	1,572,000

Finansiranje kapitalnih i institucionalnih projekata u Kantonu i općinama

Program javnih investicija

Povezivanjem PJI s procesom strateškoga planiranja i budžetiranja, projekti javnih investicija se stavljaju u funkciju ostvarivanja sektorskih politika i strateških ciljeva definisanih u okviru nadležnosti institucija Kantona. Na taj način omogućena je bolja povezanost između prvenstvenih projekata i procesa alokacije svih raspoloživih sredstava za njihovu realizaciju, kao i planiranje raspodjele sredstava planiranih kroz proces izrade Dokumenta okvirnoga Budžeta. PJI je instrument planiranja koji omogućava bolje korištenje sredstava Budžeta i pruža bolji pristup stranim izvorima finansiranja, s obzirom da raspoloživa budžetska sredstva nisu uvijek dostatna za višegodišnje finansiranje projekata. U periodu 2016.–2018. godine, Vlada Kantona će utvrđene strateške ciljeve nastojati ostvariti usmjeravanjem prioriteta ka intenzivnijem privrednom razvoju i strukturnim reformama neophodnim za ekonomski rast, uvećanje zaposlenosti i životnoga standarda građana. Program javnih investicija Kantona sadrži podatke o ukupno 63 projekata. Ukupna vrijednost svih projekata je 106.043.493 KM, od čega se 79.182.486 KM odnosi na 43 kandidovana projekata, 26.516.008 KM na 15 projekata u implementaciji i 344.999 KM na pet okončanih projekata.

Ukupne projekcije finansijskog okvira za period 2016.–2020.

Uzimajući sve gore navedeno, od srednjoročnih makroekonomskih projekcija, rasta GDP-a Kantona, projekcije rasta prihoda budžeta Kantona, te u isto vrijeme trendu rasta ukupnih rashoda i kreditnoga zaduženja, u sljedećoj tabeli je data inicijalna projekcija finansijskoga okvira za Razvojnu strategiju Srednjobosanskog kantona u periodu 2016.–2020. godine (ukupno Kanton i općine):

Ukupna moguća izdvajanja za razvojne programe Strategije razvoja Kantona	Period 2016.–2018.	Period 2019.–2020.
1. Ukupne uštede na tekućim izdacima koje se mogu iskoristiti u razvojne projekte Strategije razvoja	2.650.000 KM	3.500.000 KM
2. Ukupni iznos kapitalnih izdataka u korist razvojnih projekata Strategije razvoja	32.000.000 KM	27.000.000 KM
3. Finansiranje iz kreditnih zaduženja kod domaćih banaka i međunarodnih finansijskih institucija (Svjetska banka, EBRD, EBI i sl.)	8.000.000 KM	12.000.000 KM
4. Nepovratna sredstva iz omogućenih EU fondova (IPA II., Jadransko-jonska strategija, Dunavska strategija, program pogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora, URBACT III., IPARD, itd.) ¹¹	3.000.000 KM	4.000.000 KM
5. Garantni fond za razvoj MSP-a s područja Kantona ¹²	1.000.000 KM	2.000.000 KM
6. Namjenska sredstva budžetskih korisnika koja su usmjerena na razvojne projekte	6.000.000 KM	4.000.000 KM
7. Ukupna sredstva dobijena za ruralni razvoj i razvoj MSP-a područja Kantona i općina od međunarodnih donatorskih organizacija (SIDA, USAID, UNDP, GTZ ORF – Otvoreni regionalni fond za Jugoistočnu Evropu)	2.300.000 KM	3.500.000 KM

¹¹ IPA II. projekt, u periodu do 2020. godine, za Bosnu i Hercegovinu iznosi 165,8 miliona eura; IPA Program prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014.–2020., jeste program prekogranične saradnje Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore i provodit će se u finansijskom periodu 2014.–2020. godine, u okviru programa IPA II. (okvirno nekih 57 miliona eura)

¹² Osnivanje fonda je neophodno za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća koja nisu u stanju aplicirati kod komercijalnih banaka zbog nemogućnosti prilaganja kolatarala

8. Sredstva iz Programa javnih investicija Federacije Bosne i Hercegovine	14.000.000 KM	10.000.000 KM
9. Instrumenti i programi na nivou Bosne i Hercegovine (Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine), te entitetski instrumenti i programi (Ministarstvo obrazovanja i nauke Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo prostornog uređenja Federacije Bosne i Hercegovine, Fondacija za održivi razvoj Federacije Bosne i Hercegovine – OdRaz)	500.000 KM	500.000 KM
10. Donacije (domaće i strane institucije)	1.500.000 KM	2.500.000 KM
Ukupno	70.450.000 KM	69.000.000 KM

Indikativni finansijski okvir, po mjerama

Period	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	
Strateški cilj 1. Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije						
Prioritet 1.1. Unaprijediti korištenje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede i prehrambene industrije						
Mjera						Ukupni iznos (KM)
1.1.1. Unapređenje politike i kapaciteta za podršku poljoprivredi						180.000
1.1.2. Razvijanje intenzivne poljoprivredne proizvodnje perspektivnih biljnih kultura						4.000.000
1.1.3. Unapređenje otkupnih kapaciteta i povezanosti poljoprivrednih proizvođača u lancu vrijednosti i s tržištem						46.000.000
1.1.4. Promocija i brendiranje poljoprivrednih proizvoda za izvoz						100.000
Prioritet 1.2. Unaprijediti zaštitu i korištenje šuma						
Mjera						
1.2.1. Održivo upravljanje šumama u skladu sa standardima EU-a						1.830.000
1.2.2. Promocija značaja šuma i korištenja nedrvenih šumskih proizvoda						40.000
Prioritet 1.3. Jačati privredu uz poticanje izvoznih aktivnosti						
Mjera						
1.3.1. Unapređenje podrške MSP-ima						2.500.000
1.3.2. Stvaranje uvjeta za razvoj konkurentne industrije i očuvanje tradicionalnih zanata						2.500.000
1.3.3. Podrška povećanju izvoznih aktivnosti						450.000
1.3.4. Podrška istraživanju i eksploataciji potencijala mineralnih sirovina						2.200.000
Prioritet 1.4. Poboljšati razvoj održivog turizma						
Mjera						

1.4.1. Razvoj turističke ponude selektivnih oblika turizma i regionalno povezivanje						6.600.000
1.4.2. Promocija turističke ponude i potencijala te podizanje kvaliteta receptivnih faktora turizma						200.000
1.4.3. Uspostavljanje destinacijskog menadžmenta u svim područjima intenzivnog turizma i edukacija turističkih radnika						50.000
Prioritet 1.5. Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja						
Mjera						
1.5.1. Smanjenje administrativnih procedura na nivou Kantona i promocija poduzetništva						60.000
1.4.2. Unapređenje stanja poslovne infrastrukture i poslovnih usluga						4.850.000
Ukupno za strateški cilj 1.						71.560.000
Strateški cilj 2. Unaprijediti kvalitet života i održivog društvenog okruženja						
Prioritet 2.1. Poboljšati kvalitet postojećih zdravstvenih usluga						
Mjera						
2.1.1. Opremanje zdravstvenih ustanova neophodnim medicinskim aparatima i lijekovima						1.000.000
2.1.2. Informatizacija domova zdravlja i Zavoda za zdravstveno osiguranje u Kantonu						3.000.000
2.1.3. Unapređenje pravnog okvira iz oblasti zdravstvenih usluga i rješavanje statusa bolničkih zdravstvenih ustanova						200.000
2.1.4. Jačanje kapaciteta zdravstvenih ustanova u Kantonu kroz proširenje djelatnosti domova zdravlja i stručno usavršavanje deficitarnih specijalizacija iz oblasti zdravstva						2.500.000
Prioritet 2.2. Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitet socijalnih usluga i poboljšati status korisnika usluga						
Mjera						
2.2.1. Jačanje podrške socijalno ugroženim grupama i suzbijanje socijalno-patoloških pojava						2.300.000
2.2.2. Jačanje materijalnih i kadrovskih kapaciteta pružalaca usluga socijalne zaštite u Kantonu						400.000
Prioritet 2.3. Poboljšati kvalitet obrazovanja						
Mjera						
2.3.1. Donijeti i uskladiti postojeću zakonodavnu regulativu u predškolskom, osnovnom i srednjem (srednjem strukovnom) odgoju i obrazovanju, kao i obrazovanju odraslih osoba u skladu s društvenim i privrednim potrebama Kantona						1.300.000
2.3.2. Unapređenje kapaciteta rukovođenja odgojno-obrazovnim ustanovama, kao i kontinuirano stručno usavršavanje i vrednovanje zaposlenika u odgojno-						600.000

obrazovnim ustanovama						
2.3.3. Unaprijediti sistem obrazovanja i obuke odraslih osoba						1.000.000
2.3.4. Obnoviti (izgraditi) i opremiti odgojno-obrazovne ustanove						10.000.000
Prioritet 2.4. Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stepen sigurnosti građana Kantona						
Mjera						
2.4.1. Unapređenje aktivnosti na suzbijanju kriminaliteta i povećanje stepena otkrivenosti počinitelaca krivičnih djela						200.000
2.4.2. Povećanje sigurnosti saobraćaja na cestama i sprečavanje narušavanja javnoga reda i mira						150.000
2.4.3. Unapređenje odnosa s okruženjem						50.000
2.4.4. Ojačati kapacitete Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona						850.000
2.4.5. Razvoj kapaciteta sistema zaštite i spašavanja i odgovora na prirodne i druge nesreće						6.250.000
Prioritet 2.5. Unaprijediti oblast kulture i sporta						
Mjera						
2.5.1. Unaprijediti oblast kulture						2.000.000
2.4.6. Unaprijediti oblast sporta						2.000.000
Ukupno za strateški cilj 2.						33.800.000
Strateški cilj 3. Unaprijediti postojeću okolišnu infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša						
Prioritet 3.1. Uspostava sistema integrisanog upravljanja okolišem						
Mjera						
3.1.1. Stvaranje uvjeta za monitoring kvaliteta okolišnih komponenti						420.000
3.1.2. Jačanje kapaciteta (edukacija, ljudskih i materijalnih; Fond)						200.000
Prioritet 3.2. Unapređenje i razvoj infrastrukture						
Mjera						
3.2.1. Usklađivanje strateških i planskih prostornih dokumenata i pravnih propisa						670.000
3.2.2. Unapređenje stanja i izgradnja sistema prikupljanja i prečišćavanja otpadnih voda						1.000.000
3.2.3. Zaštita sistema vodosnabdijevanja						12.500.000
3.2.4. Unaprijediti stanje lokalnih i kantonalnih putnih komunikacija i obaviti kategorizaciju putne komunikacije						15.590.000
3.2.5. Provođenje programa mjera za povećanje energetske efikasnosti javnih i privrednih objekata te modernizacija proizvodnje i iskorištenja toplotne energije						530.000

3.2.6. Pripreme za gasifikaciju Kantona						150.000
Prioritet 3.3. Uspostava integralnog sistema upravljanja otpadom						
Mjera						
3.3.1. Uspostava infrastrukture za (privremeni) prihvatanje, selektiranje – razdvajanje, reciklažu, transfer i krajnje zbrinjavanje komunalnog otpada						1.320.000
3.3.2. Uspostava infrastrukture za prikupljanje, tretman i zbrinjavanje posebnog otpada						600.000
Prioritet 3.4. Zaštita i sanacija okolišnih komponenti						
Mjera						
3.4.1. Sanacija crnih tačaka						750.000
Prioritet 3.5. Zaštita i unapređenje korištenja prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije						
Mjera						
3.5.1. Povećanje korištenja obnovljivih izvora energije (hidro, solarna i energija vjetra)						360.000
Ukupno za strateški cilj 3.						34.090.000
Sveukupno						139.450.000

2.3. Institucionalni i organizacijski okvir za provedbu Strategije

Uvidom u situacionu analizu Kantona, uočljivo je da Kanton trenutno ne posjeduje sve neophodne funkcije za integrisano upravljanje razvojem. Prije svega, to se odnosi na jedinicu za sveukupnu tehničku koordinaciju i savjetovanje (Jedinica za upravljanje razvojem) svih relevantnih aktera uključenih u sistem planiranja razvoja. Iako je Vlada Kantona nosilac razvoja Kantona, u svom sastavu nema oformljen organ ili jedinicu koja bi se bavila koordinacijom sistema planiranja razvoja i savjetovanjem kantonalnih ministarstava i institucija u tome procesu. Spomenuto se posebno odnosi na potrebu uspostavljanja sistema i odgovarajućih mehanizama koji će omogućiti Vladi Kantona da se svi ciljevi iz strateškog okvira Kantona, a prije svega iz Strategije razvoja Kantona planiraju i implementiraju kroz institucionalne planove i aktivnosti kantonalnih ministarstava i institucija, ali i svih ostalih relevantnih interesnih grupa u Kantonu. Dodatno, postojeći sistem ne osigurava usklađenost procesa planiranja s budžetskim ciklusom kao ni mogućnost horizontalne (između ministarstava) i vertikalne (između viših i nižih nivoa vlasti) koordinacije u tome procesu.

Opća vizija

Kako bi se ojačao mehanizam implementacije razvojnih prioriteta unutar Kantona, kao i stvorila mogućnost za efektivniju realizaciju strateških i prioritetnih ciljeva definisanih unutar Integrirane strategije razvoja Kantona za period 2016.–2020. godine, bit će osnažen sistem upravljanja razvojem.

U skladu sa spomenutim, Kanton će prihvatiti i praktično primijeniti funkcionalni sistem koji sadrži horizontalnu (između ministarstava) i vertikalnu (između kantonalnih institucija, viših nivoa vlasti i jedinica lokalne samouprave u sastavu Kantona) koordinaciju, neposredno usklađivanje strateškog planiranja i budžetskih procesa, kao i sistemsku implementaciju, monitoring i evaluaciju razvojnih ciljeva. Sistem upravljanja razvojem će definisati odgovorne institucije, mehanizme partnerstva i ključne korake procesa te time omogućiti efektivniju i efikasniju javnu upravu, razvoj orijentisan na rezultate i optimalne apsorpcijske kapacitete korištenja eksternih finansijskih resursa. Imajući u vidu da je trenutno u fazi osnivanja novi Ured za evropske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse pri Vladi Kantona, spomenuta funkcija će se pridružiti istom.

Ključni principi i karakteristike sistema

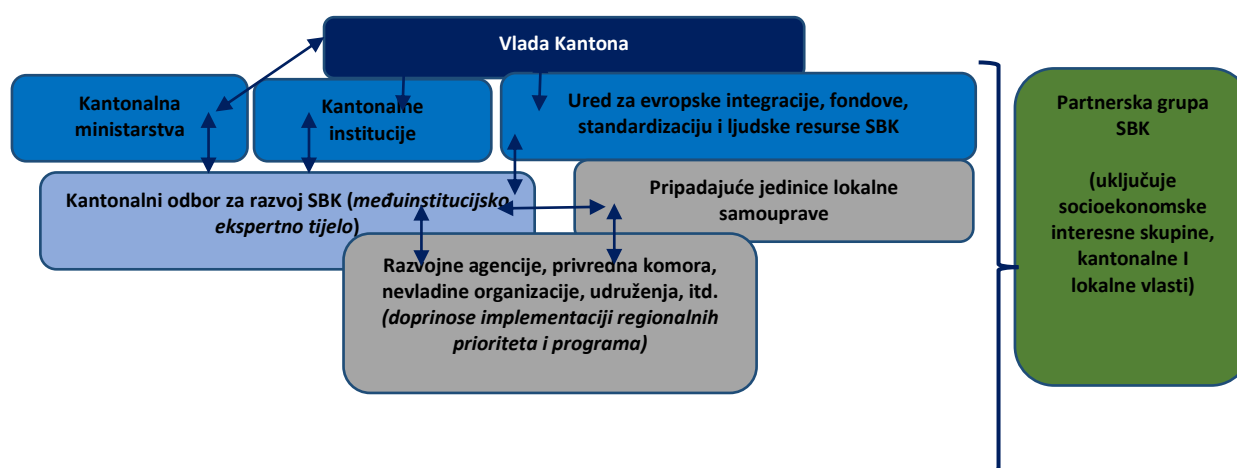
- Razvojno planiranje unutar Kantona će biti zasnovano na harmoniziranom i standardizovanom pristupu, usaglašenom s prioritetima razvoja države i Federacije te omogućavanjem integrisanog i održivog socioekonomskog razvoja Kantona.
- Strategija razvoja Kantona će služiti kao širi strateški okvir sistema upravljanja razvojem.
- Strategije razvoja Kantona (integrisane i/ili sektorske) i pripadajućih jedinica lokalne samouprave će biti vertikalno usaglašene (razvojni prioriteti, programi / projekti) pružajući koherentnu socioekonomsku platformu razvoja za područje Kantona.
- Sistem upravljanja razvojem će karakterisati harmoniziran i međusobno povezan pristup strateškom planiranju, kratkoročnoj operacionalizaciji prioriteta, usklađivanju s budžetom i programom javnih investicija, kao i implementacijom, monitoringom i evaluacijom realizacije prioriteta.
- Strategije razvoja Kantona i pripadajućih jedinica lokalne samouprave, a specifično njihovi operativni programi i mjere, bit će komplementarni i služiti će kao osnova za privlačenje eksternih finansijskih resursa (Evropske unije i dr.) za njihovu uspješnu implementaciju.
- Strategije razvoja na kantonalnom i lokalnom nivou služiti će kao platforma za kreiranje kratkoročnih (godišnjih) planova svih relevantnih kantonalnih institucija, godišnjega budžeta i planova javnih investicija na kantonalnom i lokalnom nivou.
- Implementaciju zasnovanu na rezultatima identifikovanih godišnjih prioriteta i mjera strateškog okvira su osigurale sve relevantne kantonalne institucije, te podržao i koordinirao Ured za evropske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse pri Vladi Kantona i realizovana je u partnerstvu s jedinicama lokalne samouprave u sastavu Kantona te ostalim javnim, privatnim i drugim partnerima.

- S ciljem uspostavljanja datog sistema, postojeći regulacijski i institucionalni okviri će biti iskorišteni i / ili unaprijeđeni.

Ključni institucionalni partneri sistema, njihove funkcije i odgovornosti

S obzirom na složenost i integrisanu prirodu sistema upravljanja razvojem u Kantonu, njegov institucionalni okvir će činiti Vlada Kantona, kantonalna ministarstva i njihove nadležne strukture odgovorne za planiranje i upravljanje razvojem, Ured za evropske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse pri Vladi Kantona.

Sljedeći dijagram ilustruje suštinu budućeg cjelokupnog institucionalnog okvira upravljanja razvojem Kantona:

Vlada Kantona U okviru sistema upravljanja razvojem, Vlada Kantona je odgovorna za: (I.) usvajanje strategije razvoja, kao i drugih relevantnih strateških dokumenata; (II.) definisanje upravljanja, implementacije, monitoringa i evaluacije strateških dokumenata; (III.) usvajanje budžeta i programa javnih investicija, u skladu sa strateškim razvojnim prioritetima; (IV.) usvajanje godišnjeg plana rada baziranog na planovima rada kantonalnih institucija po strateškom okviru; (V.) usvajanje regulatornih i administrativnih okvira koji osiguravaju efektivnu realizaciju strateških dokumenata i razvojnih prioriteta; (VI.) iniciranje partnerstva između domaćih institucija viših, kantonalnih i lokalnih nivoa vlasti, kao i međunarodnih partnera, tako da potakne realizaciju razvojnih prioriteta; (VII.) monitoring realizacije strateških dokumenata i pregled procesa; (VIII.) osigurava transparentno i participatorno planiranje razvoja i upravljanje u Kantonu.

Kantonalna ministarstva i institucije Kantonalna ministarstva koja će biti direktno uključena u sistem upravljanja razvojem u Kantonu su: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo privrede, Ministarstvo prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova, Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvo zdravstva i socijalne politike, Ministarstvo finansija i Ministarstvo pravosuđa i uprave.

Ključne funkcije kantonalnih ministarstava (i relevantnih sektora), kao i drugih kantonalnih organa uprave i kantonalnih upravnih organizacija unutar sistema upravljanja razvojem uključuju: (I.) koordiniranje i uključivanje u proces razvoja integrisanih ili sektorskih kantonalnih strategija; (II.) koordiniranje s pripadajućim jedinicama lokalne samouprave u procesu izrade i implementacije kantonalnih strategija; (III.) priprema godišnjeg / višegodišnjeg plana rada ministarstva, baziranog na usvajanju strateških dokumenata (i njihovih operativnih okvira) koji su u direktnoj vezi s budžetom i programom javnih investicija Kantona; (IV.) osiguravanje ispravnosti u procesima implementacije, monitoringa i izvještavanja u realizaciji mjera / prioriteta identifikovanih unutar godišnjega plana rada ministarstva / institucije, baziranog na razvojnim ciljevima i indikatorima postavljenim unutar relevantnog strateškog okvira; (V.) korištenje informacijskog sistema upravljanja javnim investicijama (PIMIS) u procesu pripreme kantonalnog programa javnih investicija, baziranog na konkretnim prioritetima postavljenim unutar relevantnih strateških dokumenata; (VI.) razmjenu informacija i interakciju s Jedinicom za planiranje i upravljanje razvojem u procesu godišnjeg planiranja, budžetiranja, implementacije, monitoringa i realizacije razvojnih prioriteta.

Ured za evropske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse Srednjobosanskog kantona Ured za evropske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse Srednjobosanskog kantona, između ostalih funkcija propisanih mandatom, u sistemu upravljanja razvojem Kantona će imati ključnu ulogu. Funkcije i nadležnosti Ureda će biti definisane kantonalnim podzakonskim propisima. U okvirima sistema upravljanja razvojem, specifične funkcije Ureda će biti: (I.) koordinacija i podrška u procesu izrade integrisanih / sektorskih kantonalnih strategija; (II.) predstavljanje procesa planiranja razvoja Kantona višim nivoima vlasti i unutar relevantnih jedinica lokalne samouprave; (III.) podrška kantonalnim institucijama i koordinacija godišnjih i trogodišnjih planova rada ministarstava (baziranih na relevantnim strateškim dokumentima koji služe kao osnova za pripremu budžeta i programa javnih investicija); (IV.) uključivanje u izradu operativnih programa, na osnovu kojih Bosna i Hercegovina postaje korisnica pristupnih fondova iz evropskog budžeta; (V.) koordiniranje jačanja institucionalnih kapaciteta u svim ministarstvima Kantona za strateško planiranje, te jačanje uloge civilnog društva u procesima razvojnog planiranja, implementacije, monitoringa i izvještavanja o implementaciji razvojnih strategija na nivou Kantona; (VI.) koordinacija usklađivanja te povezanosti razvojnog s budžetskim planiranjem na nivou Kantona; (VII.) saradnja na pripremi razvojnih politika i projekata javnih investicija, posebno onih koji omogućavaju implementaciju usvojenih strategija; (VIII.) praćenje implementacije razvojnih planova i njihove usklađenosti, te vođenje pripreme i objavljivanje godišnjeg izvještaja o razvoju Kantona te dostavljanje toga izvještaja Federalnom zavodu za programiranje razvoja.

Jedinice lokalne samouprave unutar Kantona Jedinice lokalne samouprave (općine) unutar Kantona su: Bugojno, Busovača, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf – Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez. U skladu s lokalnim strategijama razvoja i koristeći nastajanje jedinica za planiranje i upravljanje na lokalnom nivou, jedinice lokalne samouprave učestvuju u sistemu upravljanja razvojem kako slijedi: (I.) učešće u izradi strateških dokumenata Kantona; (II.) koordinacija razrade i implementacije projekata identifikovanih u strategiji razvoja jedinice lokalne samouprave u saradnji s nadležnim institucijama u okviru jedinice lokalne samouprave, kantonalnim institucijama, susjednim jedinicama lokalne samouprave i socioekonomskim partnerima, a koji doprinose realizaciji razvojnih prioriteta; (III.) učešće u pripremi javnih programa investicija Kantona, baziranih na lokalnim prioritetima i onima koji su identifikovani unutar Strategije razvoja Kantona; (IV.) pružanje informacija i izvještaja u vezi s godišnjom implementacijom lokalnih strategija; (V.) učešće u partnerskim tijelima za razvoj u Kantonu (npr. KOR i Partnerska grupa).

Regionalne i lokalne razvojne agencije Regionalne i razvojne agencije (Regionalna razvojna agencija REZ, Regionalna razvojna agencija za Sarajevsku mikroregiju SERDA, Regionalna razvojna agencija za Sjeverozapadnu Bosnu i Hercegovinu ARDA), udruženja poslodavaca, privredne komore i ostali akteri imaju sljedeće funkcije u sistemu upravljanja razvojem u Kantonu: (I.) podrška u procesu identifikacije, razvoja i implementacije projekata koji zadovoljavaju razvojne potrebe regije, u partnerstvu s jedinicama lokalne samouprave, kantonalnim vlastima, privatnim sektorom i socioekonomskim interesnim grupama; (II.) pružaju podršku u razvoju biznis-ideja i tzv. *start-up*-ova u regiji, kao i podršku ekonomskom razvoju i kreiranju radnih mjesta; (III.) pružaju informacije i sarađuju s Uredom u vezi s godišnjom implementacijom prioriteta i projekata, koji direktno doprinose implementaciji kantonalnih razvojnih strategija; (IV.) učestvuju u partnerskim tijelima za razvoj Kantona (npr. KOR i Partnerska grupa).

Ključna partnerska tijela za razvoj, njihove funkcije i odgovornosti

Ključne partnerske institucije u Kantonu su: Kantonalni odbor za razvoj i Partnerska grupa.

Kantonalni odbor za razvoj¹³ je ključno tijelo u izradi strategije, monitoringu i reviziji procesa. Uključuje predstavnike svih ministarstava, socioekonomskih partnera, REZ-a i nevladinog sektora. Kao takav, KOR je odgovoran za: (I.) koordinaciju procesa planiranja i osiguranje ključnih strateških inputa kroz sve faze procesa planiranja; (II.) savjetodavnu podršku u procesu koordiniranja izrade trogodišnjih i godišnjih planova institucija prema razvojnim prioritetima i mjerama utvrđenim u okviru integrisanih ili sektorskih strategija razvoja, i u skladu s principom "1+2"; (III.) savjetodavnu podršku u procesu koordiniranja razrade i implementacije projekata identificiranih u strategiji razvoja, u saradnji s nadležnim federalnim, kantonalnim ministarstvima / institucijama, susjednim kantonima i jedinicama lokalne samouprave u sastavu Kantona, a koji doprinose realizaciji razvojnih prioriteta; (IV.) savjetodavnu ulogu u procesu usklađivanja budžeta i

¹³ Kantonalni odbor za razvoj koji uključuje predstavnike svih ministarstava Srednjobosanskog kantona, kantonalnih institucija i relevantnih nevladinih organizacija u području socijalnog, ekonomskog i okolišnog sektora uspostavljen je 6. juna 2014. godine, Rješenjem Vlade Srednjobosanskog kantona, broj: 01-34-317/14).

programa javnih investicija s razvojnim prioritetima definisanim u usvojenim strateškim dokumentima; (V.) koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji integrisanih / sektorskih razvojnih strategija.

Partnerska grupa Partnerska grupa Kantona će biti konsultativno partnersko tijelo koje osigurava angažman i kontribuciju šireg broja interesnih grupa, ne samo u procesu strateškog planiranja, nego i u praćenju procesa implementacije strategije. Može se sastojati od predstavnika kantonalnih i izvršnih nivoa vlasti, vodstva jedinica lokalne samouprave, akademske zajednice, privatnog sektora i medija, te kao takav će biti mehanizam razvoja partnerstva u okviru Partnerske grupe. Glavne funkcije toga tijela u okviru procesa upravljanja razvojem će uključivati: (I.) redovne sastanke da bi se osigurale diskusije u procesu implementacije Strategije, diskusije o godišnjim prioritetima i finansijskim mehanizmima, itd.; (II.) pružanje preporuka za strateške prioritete Kantona koje će biti uvrštene u procese planiranja i razvoja na federalnom i državnom nivou; (III.) diskusije u vezi s razvojnim prioritetima i inicijativama, koje zahtijevaju zajedničke akcije različitih kantonalnih i lokalnih institucija u skladu s kantonalnim strategijama razvoja; (IV.) diskusije i preporuke za regionalne socijalne, ekonomske i okolišne projekte / prioritete i potencijale; (V.) služi kao participatorna platforma diskusije za sve interesne grupe koje iznose ideje i prijedloge za razvoj, i povezivanje javnog, privatnog i civilnog sektora u zajedničkoj akciji.

Ključni koraci godišnjeg procesa sistema za upravljanja razvojem u Kantonu

(1) Trogodišnje (3 godine) i godišnje planiranje rada u ministarstvima i javnim ustanovama u Kantonu prema razvojnim prioritetima i mjerama utvrđenim prema kantonalnoj strategiji / ostalim sektorskim strategijama, kao i redovnim funkcionalnim odgovornostima kantonalnih institucija, predstavlja osnovu za pripremu prijedloga budžeta i programa javnih investicija Kantona.

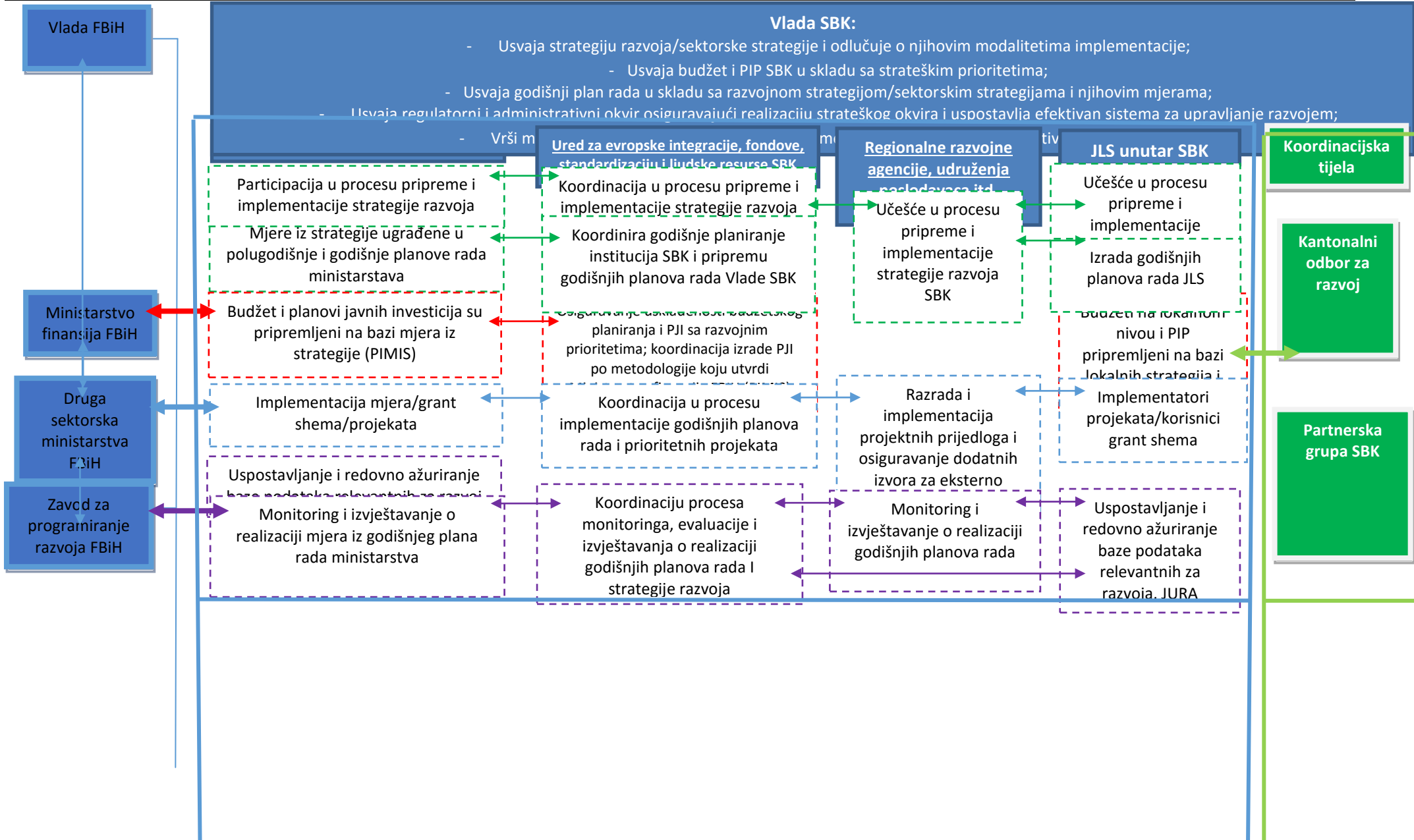
(2) Nacrt trogodišnjih i godišnjih planova su raspravljeni unutar KOR-a i Partnerske grupe prije konačnog podnošenja Vladi Kantona.

(3) Godišnji planovi rada kantonalnih institucija predstavljaju godišnji program rada Vlade Kantona. Program rada Vlade Kantona je usaglašen s budžetom i programom javnih investicija.

(4) Tekuća implementacija godišnjih planova (mjera i programa) svih kantonalnih ministarstava i institucija (uključujući procese nabavke, objava i vođenje *grant-shema*, itd.).

(5) Sve nadležne institucije u Kantonu redovno prikupljaju podatke neophodne za monitoring, evaluaciju i izvještavanje o realizaciji mjera i programa iz godišnjih planova.

Pregled sistema upravljanja razvojem u Kantonu

2.4. Plan praćenja, izvještavanja, evaluacije i revizije strategije

Plan praćenja, izvještavanja, evaluacije i revizije strategije

Praćenje i evaluacija su osnovni instrumenti upravljanja koji ne pomažu samo u procesu izvještavanja već daju osnovu za buduća planiranja i revizije strateških dokumenata. Dok je *praćenje* sistematično i kontinuirano sakupljanje, analiziranje i korištenje podataka i pokazatelja u svrhu mjerenja napretka ostvarivanja postavljenih ciljeva / programa / projekata i napretka u korištenju dodijeljenih sredstava i preduzimanja odgovarajućih mjera s ciljem eventualnih korekcija, *evaluacija* je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja, prema definisanim kriterijima.

Praćenje obuhvata kako postizanje ciljeva iz Strategije razvoja Kantona tako i provođenje institucionalnih planova kantonalnih ministarstava i institucija u Kantona. Praćenje će se provoditi godišnje u formi godišnjeg izvještaja o stepenu realizacije Strategije i sveukupnog stepena razvoja Kantona. Ured za evropske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse Srednjobosanskog kantona će pripremati izvještaj o razvoju Kantona na godišnjem nivou. Cilj ovoga dokumenta je da se sagleda napredak Kantona u jednogodišnjem periodu i stepen doprinosa ostvarenju strateških ciljeva i prioriteta iz Strategije razvoja Kantona. Izvještaj o razvoju prati strukturu Strategije razvoja Kantona, a osnovni elementi su: indikatori i mjere učinka, opis stanja po oblastima, razlozi za opisano stanje i preporuke za unapređenje stanja po oblastima i veći doprinos implementaciji zacrtanih strateških ciljeva.

Praćenje realizacije Strategije razvoja Kantona će se odvijati kroz tri vrste pokazatelja koji su prikazani u tabeli koja slijedi:

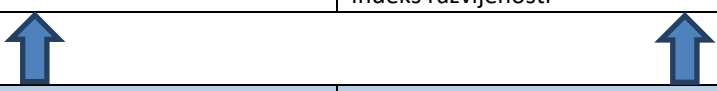
Nivo strateškog cilja	Pokazatelj utjecaja
Nivo prioritetnog cilja	Pokazatelj krajnjeg rezultata
Nivo mjera i projekata	Pokazatelj direktnog rezultata

Osim spomenutog, Ured za evropske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse Srednjobosanskog kantona obavlja poslove koji se odnose na: horizontalnu i vertikalnu koordinaciju planiranja i izvještavanja, učestvuje u pripremi nacрта programa rada Vlade Kantona za mandatni period i provodi koordinaciju ocjene napretka u njegovom provođenju, učestvuje u pripremi nacрта programa rada i izvještaja o radu Vlade Kantona te rješava sporna pitanja u vezi s usaglašavanjem planova rada i izvještaja o radu kantonalnih ministarstava i institucija te provođenje godišnjega programa rada Vlade Kantona, koordinira pripremu godišnjeg izvještaja o radu Vlade Kantona.

Ured za evropske integracije, fondove, standardizaciju i ljudske resurse Srednjobosanskog kantona će pratiti stepen realizacije strateških i prioritetnih ciljeva kroz pokazatelje utjecaja i pokazatelje krajnjega rezultata. Tabele koje slijede prikazuju vezu između pokazatelja krajnjega rezultata i pokazatelja utjecaja, odnosno prioritetnih ciljeva i strateških ciljeva.

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja
Ojačati privredni sektor održivim korištenjem raspoloživih potencijala, prirodnih resursa, naslijeđa i tradicije	BDP
	Broj zaposlenih osoba
	Indeks razvijenosti

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata
Unaprijediti korištenje raspoloživih prirodnih potencijala za razvoj poljoprivrede, šumarstva i prehrambene industrije	Prosječan broj osoba zaposlenih u poljoprivredi i šumarstvu
	Ostvarene investicije u poljoprivredi u nova stalna sredstva, uključujući investicije poljoprivrednih gazdinstava
	Ukupna požnjevena površina svih kultura, u ha

	Ukupni broj rodni stabala
	Ukupna proizvodnja šumskih sortimenata, u hiljadama m ³
Jačati privredu uz poticanje izvoznih aktivnosti	Indeks obima industrijske proizvodnje
	Ukupan izvoz, u 000 KM
	Pokrivenost uvoza izvozom
Poboljšati razvoj održivog turizma	Investicije u hotelijerstvu i ugostiteljstvu, u 000 KM
	Broj dolazaka turista
	Broj noćenja turista
	Broj ležaja
	Promet u ugostiteljstvu
	Broj zaposlenih u turizmu
Kreirati povoljnije poslovno okruženje	Broj registrovanih poslovnih subjekata
	Ukupne ostvarene investicije, u 000 KM

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja
Unaprijediti kvalitet življenja i održivog društvenog okruženja	Broj učenika osnovnih i srednjih škola / 1.000 stanovnika
	Broj ljekara / 1.000 stanovnika
	Socijalni transferi, po glavi stanovnika

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata
Poboljšati kvalitet postojećih zdravstvenih usluga	Broj zdravstveno osiguranih lica u odnosu na ukupno stanovništvo
Ojačati kapacitete, unaprijediti kvalitet socijalnih usluga i poboljšati status korisnika usluga	Broj korisnika socijalne pomoći / 1.000 stanovnika
	Iznos socijalnih izdvajanja
Poboljšati kvalitet obrazovanja	Broj djece koja završavaju osnovno i srednje obrazovanje
	Omjer broja nastavnika prema broju djece u osnovnom i srednjem obrazovanju
	Broj djece koja ponavljaju školovanje
Smanjiti opasnost od kažnjivih i devijantnih ponašanja i povećati stepen sigurnosti građana Kantona	Broj kriminalnih djela
	Broj prijavljenih prijestupnika

Strateški cilj	Pokazatelj utjecaja
Unaprijediti postojeću okolišnu infrastrukturu, komunalne usluge i stanje okoliša	Investicije iz oblasti infrastrukture i okoliša na teritoriji Kantona

Prioritetni cilj	Pokazatelj krajnjeg rezultata
Uspostava informacijskog sistema	Broj mjernih stanica – kvalitet zraka
	Broj pogona i preduzeća koji izvještavaju
Unapređenje i razvoj infrastrukture	Dostupnost komunalnih usluga (procent stanovnika)
	Procent gubitaka vode (%)
	Dužina izgrađenih puteva, u km (povezanost s regionalnim centrima)
Uspostava integralnog sistema upravljanja otpadom	Pokrivenost uslugama (%)
	(Procent otpada koji se adekvatno zbrinjava
	Nivo reciklaže (%)
Zaštita i sanacija okolišnih komponenti	Broj crnih tačaka (broj deponija, klizišta, kontaminiranih lokacija)
Zaštita i unapređenje korištenja prirodnih resursa i obnovljivih izvora energije	Potrošnja goriva iz obnovljivih izvora za proizvodnju električne i toplotne energije
	Emisije GHG gasova

Prilozi

Prilog 1. Procjena očekivanih rezultata, s pokazateljima